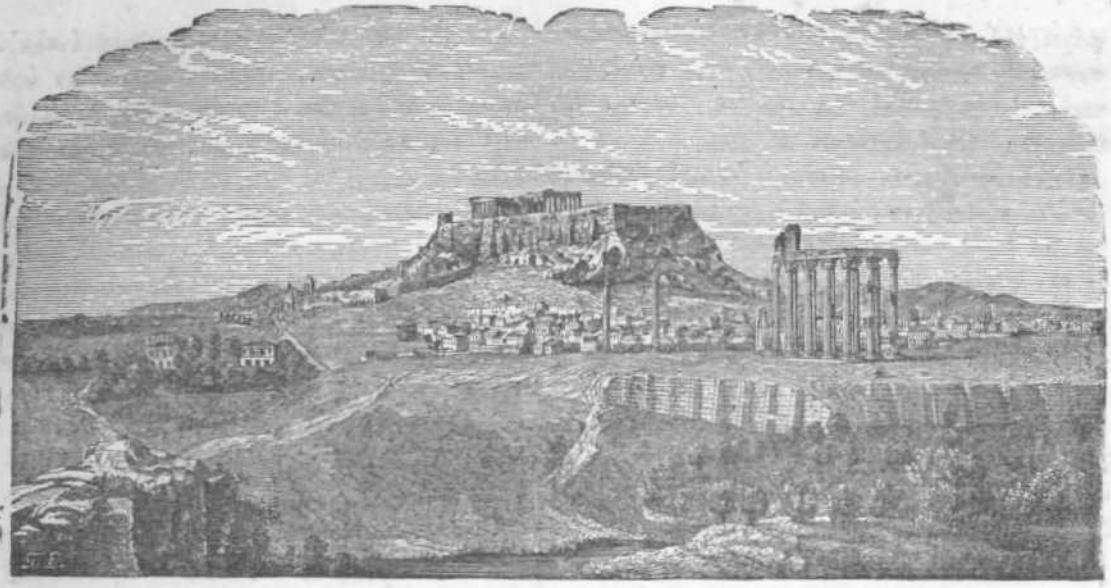

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΜΑΙΟΥ, 1870. ΤΟΜΟΣ ΚΑ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 483

ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΤΟΥ 1870 ΕΤΟΥΣ.

Τὴν 10 τοῦ μηνὸς τούτου ἐτελέσθη ὁ ποιητικὸς ἀγὼν ὁ ἐπικαλούμενος Βουτζιναῖος ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ πανεπιστημίου, ἥτις κατεκλύζετο ὑπὸ ἀκροατῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Καὶ ἀγωνοδίκαι μὲν προὔσταντο μετὰ τὸν πρύτανιν Κ. Καλλιγᾶν, οἱ καθηγηταὶ Θ. Ὀρφανίδης, Θ. Ἀφεντούλης καὶ Γ. Μιστριώτης, εἰσηγητὴς δὲ ὁ πρῶτος τούτων, τρεῖς περίπου ὥρας ἀγορεύσας ἕνεκα τῆς πληθύος τῶν ποιημάτων. Ἀλλ' εἰ καὶ διεξοδικὴ ὑπῆρξεν ἐξ ἀνάγκης ἡ ἔκθεσις, οἱ περιεστῶτες ἠκροάσθησαν αὐτῆς μετὰ συντόνου προσοχῆς ἅμα δὲ καὶ μετὰ πολλῆς θυμηδίας, διότι ὁ εἰσηγητὴς οὐ μόνον μετὰ κρίσεως ἄλατι ἀττικῷ κεκερασμένης ἀνέτεμε τὰ ποιήματα, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους ἐνουθέτησεν ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐπετίμησε τοὺς προπετῶς ἀλειφθέντας ἐπὶ τὸν ἀγῶνα.

Ἐκ τῶν ποιημάτων δύο ἐκρίθησαν ἄξια τοῦ χρηματικοῦ ἐπάθλου, Ὁ Ἀνίβας ἐν Γόρτυνι, ὑπὸ Βερσῆ κατὰ πρῶτον βραβευομένου, καὶ Τὸ φρόνημα τῶν πρώτων χριστιανῶν ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου Ι. Ἀντωνιάδου, εἰς ὃν καὶ πρότερον ἀπενεμήθη γέρας. Ἕτερα δὲ δύο, Ὁ τελευταῖος κόμης τῶν Σαλώνων ὑπὸ Σπ. Π. Λάμπρου, καὶ Ὁ Θησεὺς ὑπὸ Προβιλεγίου ἐπηνέθησαν ἐκφραγισθέντων τῶν δελτίων.

Ἀλλὰ καὶ τρία ἄλλα ἔτυχον ἐπαίνων, Αἰεὐχαὶ τῆς πρωτοχρονιᾶς τοῦ 1870 ἔτους, ὁμολογήσαντος μὲν τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτὰς γεγραμμένας μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ φαντασίας, ἀποκρουσθείσας ὅμως ὑπὸ τῶν ἀγωνοδικῶν, ὡς μὴ τηρήσαντος τοῦ ποιητοῦ τὸν ὅρον ἐκεῖνον τοῦ ἀθλοθέτου, τὸν ἀπαιτοῦντα γλῶσσαν καθαρεύουσαν, Οἱ μνηστῆρες, καὶ ἡ Ἀκρόπολις. Τῶν τριῶν τούτων ποιημάτων τὰ δελτία δὲν ἀπεσφραγίσθησαν· ἐμάθομεν δὲ ὅτι τοῦ μὲν πρώτου ποιητής ἐστιν ὁ ἐν Ναυπλίῳ καθηγητὴς Κ. Φατσέας, τοῦ δὲ δευτέρου ὁ Κ. Ζάνος καὶ τοῦ τρίτου ὁ Κ. Ι. Καμπούρογλους.

Καὶ ὄγδοον δὲ ποίημα δραματικὸν ὁ Νέρων εἵλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἀγωνοδικῶν ὡς πολλὰ ἔχον πλεονεκτήματα· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως ἀπεδοκίμασαν αὐτό. Ποιητὴς τούτου λέγεται ὁ Κ. Τιμολ. Ἀμπελᾶς.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι ἐκ τῶν βραβευθέντων καὶ ἐπαινεθέντων ὀκτὼ ποιητῶν οἱ ἕξ, πλὴν τῶν καθηγητῶν Φατσέα καὶ Ἀντωνιάδου, μόλις ἄγουσι τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, καὶ

ὅτι πάντες ὑπῆρξαν μαθηταὶ τοῦ προώρως ἀποθανόντος γυμνασιάρχου Κυπριανοῦ, ἀνδρὸς ἀληθῶς σοφοῦ καὶ διὰ πολλοῦ διακριθέντος ζήλου ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς παιδείας.

Ἰδοὺ δὲ καὶ τοῦ εἰσηγητοῦ ἡ ἔκθεσις, ἣν βεβαίως θέλουσιν ἐπεξέλθει οἱ ἀναγνῶσται τῆς Παρδώρας μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδῆς μεθ' ἧς ἠκροάσθησαν αὐτῆς οἱ παρόντες ἐν τῷ ἀγῶνι.

—

Φιλόμουσοι Κύριοι!

Ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος ἀνέθετο εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πρυτάνεως τὴν κρίσιν τῶν πεμφθέντων κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ποιημάτων εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ φιλογενοῦς κ. Βουτζινᾶ συστηθέντα ποιητικὸν διαγωνισμόν.

Δυσχερὲς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἔργον εἶναι τῆς κρίσεως ταύτης, ἀλλ' ἀποβαίνει ἔτι δυσχερέστερον, διότι ἀπό τινος χρόνου μεγάλη κατάχρησις γίνεται τῆς ὑπομονῆς τῶν κριτῶν διά τε τὴν πληθὺν τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὴν κρίσιν των ποιημάτων, καὶ διὰ τὴν ἀπαίτησιν, ἣν ἔχει πᾶς ἄμουσος στιχουργὸς ἀμφισβητῶν τὸ γέρας μετὰ τόλμης καὶ πεποιθήσεως τοιαύτης, ἣν οὐδείς ποτε τῶν μουσολήπτων ποιητῶν ἔχει. Διὰ τοῦτο μάλιστα τὸν λόγον ἐλαττοῦται κατ' ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν κριτῶν, κατ' ἀντίστροφον δὲ λόγον αὐξάνει ὁ τῶν διαγωνιζομένων προσώπων. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν σήμερον νὰ γίνωμεν μάντεις κακῶν, διότι θεωροῦμεν οὐχὶ μόνον τὸν ποιητικὸν, ἀλλὰ καὶ πάντα ἄλλον καλλιλογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν διαγωνισμόν, ὡς ἀναψυκτικὸν φάρμακον κατὰ πολλῶν κοινωνικῶν ἀλγηδόνων· ἀλλὰ πολὺ φοβούμεθα μήπως ἡ μεγάλη πληθὺς τῶν διαγωνιζομένων καὶ αἱ ἀπαιτήσεις αὐτῶν ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἡ λίαν δεδικαιολογημένη ἀπομάκρυνσις τῶν κριτῶν ἀφ' ἑτέρου, φέρωσι θανάσιμόν τινα χαλάρωσιν.

Οὐδόλως ὅμως ἐκπλητόμεθα διὰ τὰ συμβαίνοντα· διότι ἐκτὸς τῆς ὑπερβαλλούσης φιλαυτίας παντὸς ποιητίζοντος νεοσσοῦ, τὰ πάντα βαίνουσιν ἐν ἑκάστῃ πολιτείᾳ κατὰ τὸν τύπον καὶ τὴν ῥοπὴν, ἣν ἅπασα ἡ πολιτεία λαμβάνει. Ὅταν δὲ δυσκόλως εὑρίσκωμεν ἐν Ἑλλάδι σήμερον μετριόφρονα ἄνδρα ἔχοντα τὴν καθαρὰν συνείδησιν νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀνικανότητα καὶ τὸ ἀκατάλληλον αὐτοῦ πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐντελῶς ἀγνοεῖ, ὅταν ἄνθρωποι μόλις ἱκανοὶ νὰ διοικήσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὸν οἶκόν των, ἔχωσιν ἀπαιτήσεις νὰ διοικήσωσι τὸ Κράτος καὶ φωνασκῶσι κατὰ πάσης Κυβερνήσεως καὶ κατὰ παντὸς διακεκριμένου προσώπου τῆς πολιτείας, διατί τάχα οἱ ἀβλαβεστέρας καὶ ἀθωοτέρας ἀξιώσεις ἔχοντες ποιηταὶ νὰ μὴ νομίζωσιν ἑαυτοὺς ἀξίους δάφνης καὶ ἐφαμίλλους τῶν περιδόξων ποιητῶν τοῦ κόσμου καὶ διὰ τὸ τελευταῖον αὐτῶν κακόζηλον δίστιχον;

Τὴν ἀλήθειαν τοῦ λόγου μας μαρτυρεῖ ἡ πληθὺς τῶν εἰς τὸν παρόντα ποιητικὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθέντων ποιημάτων, τὸ ποιὸν αὐτῶν, ἡ ποικιλία τοῦ εἴδους, καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν στίχων ἐξ ὧν σύγκεινται.

Τριάκοντα πέντε ποιήματα ὑπεβλήθησαν ἐφέτος, τουτέστι περισσότερα τῶν ὑποβληθέντων εἰς πάντας τοὺς μέχρι σήμερον τελεσθέντας διαγωνισμούς.

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς ἀπαριθμήσεως καὶ τοῦ ὄγκου αὐτῶν, ὅπως κρίνητε ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὸν δυσδιέξοδον λαβύρινθον εἰς ὃν εἰσήλθομεν.

Ἐξ αὐτῶν δὲ ἦσαν·

Α'. 1 Βουκολικόν.

1. *Βουκολικὰ τῆς Βοσκίνης* καλούμενον, ἤτοι *τὰ κατὰ Πολύδωρον καὶ Ἑλένην*· εἰς δεκαπεντασυλλάβους ὁμοιοκαταλήκτους στίχ. 1058

Β'. 1 Γνωμικόν.

2. *Αἱ εὐχαὶ τῆς πρωτοχρονιᾶς* τοῦ ἔτους 1870· εἰς δεκατετρασυλλάβους ὁμοιοκαταλήκτους » 820

Γ'. 11 Λυρικά.

3. *Μελέται κοινωνικαί*· εἰς διάφορα μέτρα ὁμοιοκατάληκτά τε καὶ μή » 643
4. *Γραμμαί*· εἰς ὁμοιοκαταλήκτους, περὶ δὲ τὸ τέλος εἰς ἰαμβικούς » 661
5. *Ἡ ἠρωΐς*· εἰς ἀνομοιοκαταλήκτους διαφόρων μέτρων » 601
6. *Δάφναι*· εἰς ὁμοιοκαταλήκτους » 508
7. *Ἡ νύμφη τῆς Ἴδης*· εἰς ὁμοιοκαταλήκτους » 550
8. *Τὰ κύκνεια ᾄσματά μου.* Ποιηματια πέντε εἰς ὁμοιοκαταλήκτους » 476
9. *Λυρικὴ ποίησις*· συλλογὴ ἑπτακαίδεκα ᾠδῶν εἰς διάφορα μέτρα » 1042
10. *Ἀνθύλλιον*· συλλογὴ ποιημάτων ἐννέα εἰς ὁμοιοκαταλήκτους διαφόρων μέτρων » 512
11. *Λυκαυγές*· συλλογὴ διαφόρων ποιηματίων εἰς ὁμοιοκαταλήκτους » 530
12. *Ἀνεμώνη*· λυρικὴ ποίησις ἐκ ποιηματίων πέντε εἰς ὁμοιοκαταλήκτους » 514
13. *Ἐμπνεύσεις*· ποιηματια πέντε εἰς ὁμοιοκαταλήκτους » 500

Δ'. 4 Ἐπικά.

14. *Γλαῦκος καὶ Κορώνα· δοκίμιον εἰς ᾄσματα τέσσαρα*· καὶ ἰαμβικούς » 1651

15. *Ἀρίστων· ἐπικὸν διήγημα ἠθικοϊστορικὸν εἰς ᾄσματα δέκα*· εἰς ἑξαμέτρους δακτυλικούς στίχ. 1900
16. *Ἀκρόπολις*· εἰς ἑπτασυλλάβους, ὀκτασυλλάβους καὶ ἐννεασυλλάβους ὁμοιοκαταλήκτους » 944
17. *Θησεύς*· εἰς ἐννεασυλλάβους καὶ δεκασυλλάβους » 1137

Ε'. 18 Δραματικά.

Ἐξ ὧν τὰ τέσσαρα Κωμῳδίαι.

18. *Θεόδωρος καὶ Ἐλευθερία*· τραγῳδία εἰς πράξεις 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 3022
19. *Ῥεμόνδος*· δρᾶμα εἰς πράξεις 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 3552
20. *Ἐκδίκησις*· δρᾶμα εἰς πράξεις 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 2067
21. *Ὁ τελευταῖος Γατελοῦζος*· δρᾶμα εἰς μέρη 3 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 1138
22. *Ἡ πτῶσις τοῦ Βυζαντίου*· δρᾶμα εἰς μέρη 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 1400
23. *Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος*· δρᾶμα εἰς 3 πράξεις καὶ στίχους ἰαμβικοὺς » 1081
24. *Ἕβρος ὁ Θρᾷξ*· δρᾶμα εἰς μέρη 5 καὶ ἰαμβικούς » 1832
25. *Ἡ ἔξωσις τοῦ Ταρκυνίου*· δρᾶμα εἰς πράξεις 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχ. » 2126
26. *Οἱ τρεῖς τάφοι*· δρᾶμα εἰς πράξεις 3 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 1249
27. *Δαιμονία*· κωμῳδία ἀλληγορικὴ εἰς μέρη 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 1706
28. *Ὁ ἀποτυχὼν νυμφίος*· κωμῳδία εἰς πράξεις 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 2259
29. *Μάγοι*· τραγῳδία εἰς πράξεις 3 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 1099
30. *Βιργινία ἡ Ῥωμαία*· δρᾶμα εἰς μέρη 5 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 1780
31. *Νέρων*· δρᾶμα εἰς μέρη 4 καὶ ἰαμβικοὺς στίχους » 1477
32. *Οἱ μνηστῆρες*· κωμῳδία εἰς πρᾶξιν μίαν, εἰς ἰαμβικὸν καὶ ἄλλα μέτρα » 849
33. *Ὁ τελευταῖος Κόμης τῶν Σαλῶνων*· δρᾶμα εἰς μέρη 5 καὶ ἰαμβικούς » 2233
34. *Τὸ φρόνημα τῶν πρώτων χριστιανῶν*· δρᾶμα εἰς μέρη 5 καὶ ἰαμβικούς » 1916
35. *Ἀννίβας ἐν Γόρτυνι*· δρᾶμα σατυρικὸν εἰς μέρη 4 καὶ ἰαμβικούς » 2242

Τὸ ὅλον τῶν στίχων 47075

Ἀστεῖός τις ἐρωτηθεὶς τί πρᾶγμα εἶναι ὑπομονητικώτερον ἐν τῷ κόσμῳ, ἀπεκρίθη «ὁ χάρτης,» διότι δέχεται ἀγογγύστως πᾶν ὅ,τι ἐπ' αὐτοῦ γράφεται. Ἀλλ' ἐὰν ἠρωτώμεθα καὶ ἡμεῖς τί πρᾶγμα εἶναι ὑπομονητικώτερον τοῦ χάρτου, ἠθέλαμεν ἀπαντήσει «οἱ κριταὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ.» Ἄλλοτε παραγνωρισθείσης προσκαίρως τῆς ἀξίας ἑνὸς ἀριστουργήματος τοῦ Ῥακίνα, ἐχρησίμευεν ἡ ἀνάγνωσις δύο σελίδων ἐξ αὐτοῦ ὡς τιμωρία διὰ τοὺς εἰς τὰς ἑσπερίδας τῶν Παρισίων ἁμαρτάνοντας· ἀλλ' εἰς ποίαν τιμωρίαν ὑπεβλήθησαν οἱ κριταὶ τοῦ παρόντος διαγωνισμοῦ χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν τύχην νὰ ἀναγνώσωσι στίχους τοῦ Ῥακίνα, οἱ δὲ στίχοι νὰ ὑπερβαίνωσι τοὺς 47,000 ἤτοι τριπλασίους τῆς Ἰλιάδος ὁλοκλήρου; Ὑμεῖς περὶ τούτου ἀποφάνθητε. Καὶ οἱ μὲν κριταὶ ἐξετέλεσαν τὸ δυσχερὲς αὐτῶν ἔργον ἀνθρωπίνως, καί περ ὑπὸ σπουδαιοτέρων ἄλλων ἀσχολιῶν περισπώμενοι· ἀλλ' ἄρά γε θέλει ἔχει καὶ τὸ φιλόμουσον τοῦτο ἀκροατήριον τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς ὑπομονῆς νὰ ἀκούσῃ τὰς κρίσεις τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοσούτων ποιημάτων;

Ἡ σκέψις αὕτη, καὶ ἡ ὁμόψηφος τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τούτῳ ἀπόφασις μὲ ὑποχρεοῖ νὰ μὴν ἔμβω εἰς ἀνάλυσιν τῶν ποιημάτων ἅτινα προφανῶς εἰσὶν ἔργα πρωτοπείρων καὶ ἀμαθῶν ἀνθρώπων, παρατόλμως κατερχομένων εἰς τὴν διανοητικὴν ταύτην παλαίστραν ἄνευ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων ἐφοδίων, ἄνευ ἑνὸς κἂν σπινθῆρος τοῦ ἱεροῦ πυρὸς τοῦ διαφλέγοντος τὰ στέρνα παντὸς ἀληθοῦς μουσολήπτου. Τὸ τοιοῦτον μάλιστα μέτρον ἐθεώρησεν ἀναγκαιότατον ἡ ἐπιτροπὴ διὰ τὸν λόγον, ὅτι τὸ διαγώνισμα τοῦτο τοῦ φιλομούσου Βουτζινᾶ δὲν ἀποβλέπει πρὸς γύμνασιν τῆς ἀπειρίας, ἀλλὰ πρὸς ἅμιλλαν τῆς ἐμπειρίας καὶ πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν εὐγενῶν λατρευτῶν τοῦ καλοῦ, παρ' ὧν καὶ μόνον ἐλπίζεται ν' ἀποκτήσῃ ἡ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία ἔργα, ἂν μὴ ἐφάμιλλα τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας τέχνης, τοὐλάχιστον ὅμως μαρτυροῦντα τὴν τάσιν τῆς ἀναπλάσεως εἰς ἣν ἀπό τινος χρόνου εἰσῆλθεν ἡ πατρὶς ἡμῶν, καὶ πρὸς ἣν στερρῷ τῷ πεδὶ βαδίζει. Ἐὰν ἄλλην ῥοπὴν καὶ ἐφαρμογὴν λάβῃ τὸ ποιητικὸν τοῦτο διαγώνισμα καὶ χρησιμεύῃ ὡς ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον στιχουργίας, τάχιον ἢ βράδιον θέλει ἐκπέσει, καὶ μετὰ βίον στεῖρον καὶ καχεκτικὸν θέλει ἀδόξως καὶ ἀκάρπως ἐκπνεύσει, ὅπερ δὲν εὐχόμεθα.

Συνεπείᾳ λοιπὸν τῆς ἀρχῆς ταύτης τὰ ποιήματα τοῦ παρόντος διαγωνισμοῦ διηρέθησαν εἰς τρεῖς κατηγορίας· εἰς κακὰ καὶ ἀπορρίπτέα, εἰς μέτρια, ἐν

οἷς ἀπαντῶνται ἴχνη τινὰ αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ, καὶ εἰς ἄξια προσοχῆς καὶ λεπτομερεστέρας ἐξετάσεως, ἐν οἷς τάσσονται καὶ τὰ ἄξια ἐπαίνου ἢ καὶ γέρατος.

Ἐν τῷ συνόλῳ δὲ αὐτοῦ ἐξεταζόμενος ὁ παρὼν ἀγὼν ῥέπει περιέργως πως πρὸς τὸ δρᾶμα· πλέον τοῦ ἡμίσεως τῶν ποιημάτων εἰσὶ δραματικά. Ἐκ δὲ τῶν δραμάτων τούτων τὰ πλεῖστα εἰσὶ τερατώδη, ξενίζοντα κατά τε τὴν ὕλην, καὶ τὴν πλοκὴν καὶ τὴν ἔκτασιν. Διατί δὲ χωρὶς νὰ ζῇ τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ῥέπει ἡ Μοῦσα τῆς ποιήσεως ἐφέτος πρὸς τὸ δρᾶμα; διατί ὀλίγοι ἐδοκίμασαν νὰ ψάλωσι καὶ ὀλιγώτεροι νὰ γελάσωσιν; Ὁ χαρακτὴρ οὗτος τοῦ ἀγῶνος ἀπᾴδων πρὸς τὸν φύσει φαιδρὸν καὶ φιλόγελων χαρακτῆρα τοῦ Ἕλληνος, δὲν ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι πλαστὸς καὶ παρὰ φύσιν, καὶ ὅτι μιμούμεθα χωρὶς νὰ αἰσθανώμεθα; Εὔχομαι νὰ ἀπατῶμαι εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ἀλλ' ἐὰν εἰς ταύτην ἀπατῶμαι, ἔχω λόγους νὰ πιστεύω ὅτι δὲν ἀπατῶμαι εἰς ἄλλο τι· ὅτι, δηλαδὴ, ὁ ποιητικὸς διαγωνισμὸς διὰ νὰ ζήσῃ καὶ ὑπηρετήσῃ τὴν νέαν ἡμῶν φιλολογίαν *πρέπει ἐξ ἅπαντος νὰ λάβῃ παγίαν καὶ μεθοδικήν τινα μεταρρύθμισιν* συμφώνως πρὸς τοὺς διαγωνισμοὺς ἄλλων ἐθνῶν. Ἡ δύσκολος διάκρισις τοῦ πρωτεύοντος ποιήματος μεταξὺ ποιημάτων διαφόρου ὕλης καὶ διαφόρου τεχνικοῦ ῥυθμοῦ, ἀπαιτεῖ ὥστε κατ' ἔτος πάντες οἱ διαγωνιζόμενοι εἰς ἓν καὶ μόνον ὡρισμένον εἶδος ποιήσεως νὰ διαγωνίζωνται, οἷον λ. χ. λυρικὸν, δραματικὸν, ἐπικὸν κτλ., καὶ εἰ δυνατὸν ἐφ' ἑνὸς καὶ μόνου θέματος ὁριζομένου καὶ τούτου ὑπὸ τῆς Συγκλήτου. Ναὶ τότε, τότε μόνον ἡ σύγκρισις τῶν ὑποβαλλομένων ποιημάτων ἤθελεν εἶσθαι ἀσφαλὴς, τότε ἡ τρυτάνη τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ ἀνθρωπίνως ῥέπουσα, ἤθελε κλίνει πρὸς τὴν ἀκρίβειαν ἐκείνην ἣν ἀπαιτοῦσιν οἱ κανόνες τοῦ καλοῦ ἐπὶ πάσης ὡραίας τέχνης.

Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὰ ποιήματα. Ἀποῤῥιπτέα ἐκρίθησαν ἐξ αὐτῶν τὰ ἀκόλουθα.

Α'. Ἐκ τῶν Βουκολικῶν.

1. *Τὰ Βουκολικὰ τῆς Βοσκίνης.* Διὰ τὴν ἄνευ χάριτός τινος περιττολογίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φλυαρίαν· διὰ τὴν κακὴν ὁμοιοκαταληξίαν, οἷον *ἐρώπιόν της ἐμπρός της· δάσος θάρσος· φυλλωμάτων ἀδαμάντων· συνήθη ἀπεσύρθη· ἀλλάξης ξεῤῥάψῃς* κτλ. διὰ τὰς ἀπείρους ἀνορθογραφίας καὶ διὰ τὰς γελοίας ἰδέας του, μεταξὺ τῶν ὁποίων διαπρέπει καὶ τὸ ὅτι διὰ τὸν *βοσκὸν Πολύδωρον ἢ βοσκοποῦλα Ἑλένη καὶ ἡ Μοῦσα Μελπομένη* εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Οἱ ἑπόμενοι στίχοι ἔστωσαν τοῦ λόγου μου μαρτύριον.

Καὶ πλησιάσας πρὸς αὐτὴν φωνάζει· ὦ Ἑλένη,
Σὺ εἶσαι, ὦ φιλτάτη μου ὡραία Μελπομένη;

Καὶ ἀλλαχοῦ

Ὅθεν καὶ χαῖρε τοῦ λοιποῦ, ὡραία μου Ἑλένη,
Καὶ μὴ πλέον ἀδημονεῖς γλυκεῖα Μελπομένη,

Καὶ ἀλλαχοῦ

Εἰπὲ ἀζιολάτρευτε, εἰπέ μοι Μελπομένη
Μήπως συμβαίνει ἄλλο τι γλυκεῖά μου Ἑλένη; κτλ.

Β'. Ἐκ τῶν Λυρικῶν ποιήσεων.

Ἀποῤῥιπτέαι ἐκρίθησαν αἱ ἀκόλουθοι.

2. *Μελέται κοινωνικαί.* Μέγας τίτλος καλύπτων τερατολογίας, ἐξ ὧν οὐδὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐννοήσωμεν. Τὸ ὅλον εἶναι στιχουργία ἄνευ σκοποῦ, ἄνευ ἑνότητος, ἄνευ θέματος, ἄνευ ἰδεῶν. Μόνον τὰ περὶ τὸ τέλος δύο ποιηματια ἐπιγραφόμενα *ἡ καρδία* καὶ *ἡ αὖρα*, ἐκ συγκρίσεως πρὸς τὰ λοιπὰ, μᾶς ἐφάνησαν λογικώτερα· ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶναι ἀνάξια προσοχῆς.

3. *Γραμμαί.* Συλλογὴ ἐκ δέκα ποιημάτων ταπεινῶν καὶ ἄνευ χάριτός τινος στιχουργηθέντων, κακῶς γεγραμμένων, δυσαναγνώστων καὶ δυσνοήτων. Ἐὰν ὁ ποιητὴς ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ κρίνῃ τὰ ἔργα του εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε τὰ ὀνομάσει οὐχὶ *γραμμὰς*, ἀλλὰ *μηδενικά*.

4. *Ἡ ἡρωΐς.* Δι' αὐτῆς ὁ ποιητὴς, ὅστις ἄλλως φαίνεται ἔχων πολὺν πατριωτισμὸν, προσπαθεῖ νὰ ἐξυμνήσῃ διόφορα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος γενναῖα κατορθώματα. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως οὔτε ποιητικὴ φύσις, οὔτε τέχνη, οὔτε μάθησις τὸν βοηθοῦσι πρὸς ταύτην τὴν καλήν του πρόθεσιν· οἱ δὲ στίχοι *μεταξὺ πολλῶν ἄλλων*·

Ποία ἄρα εἶν' αὐτὴ ποῦ μοχλεύει σύμπαν πᾶν
Καὶ πολλῶν μετεωρίζει καὶ μετέωρα κρατεῖ
Φέρει πάνθεον εἰκόνα τῆς πανθέας μας θεᾶς κτλ.

ἔστωσαν μαρτύριον τῆς περὶ αὐτῶν κρίσεως.

5. *Δάφναι.* Σπάνιοι εἶναι οἱ καλοὶ στίχοι ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, καὶ σπανιώτεραι αἱ ἔννοιαι, πολλὰ τὰ χυδαῖα καὶ τὰ ψυχρά· μεταξὺ δ' ἄλλων ἠθέλησε νὰ μιμηθῇ τὸν πασίγνωστον στίχον,

«τὰ θερισμένα στάχυα εἰς τοὺς ἀγροὺς»

τοῦ ὑψιπετοῦς ἀοιδοῦ τῆς Ζακύνθου· ἀκούσατε ὅμως τίνι τρόπῳ τὸν ἐμιμήθη καὶ κρίνατε.

Ὅσον ποῦ καὶ τὸ σπαθί του
Ἐχωρίσθηκε στὴ μέση κ' ἐξέφυγε κ' ἐκεῖνο
ποῦ δὲν ξέφευγε ποτέ.

Ἐὰν ταῦτα εἶναι δάφναι, ἐρωτῶμεν τί δύναται νὰ ὀνομασθῶσι τεῦτλα ἀνάλατα;

6. *Ἡ νύμφη τῆς Ἴδης.* Ἄχρουν ἔργον μετριωτάτης ἀξίας. Ὁ ποιητὴς ἐν τῷ προλόγῳ του προβλέπων τὴν τύχην του ὁμολογεῖ ὅτι ἀγνοεῖ τοὺς κανόνας τῆς ποιήσεως, ἀλλὰ *δὲν ἔχει κἀνὲν μέσον νὰ τοὺς σπουδάσῃ*, ὡς νὰ γράφωνται τὰ ποιήματα

μόνον διὰ τῶν κανόνων καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἐμπνεύσεως, ἐκ τῶν προϊόντων τῆς ὁποίας ἐπήγασαν οἱ κανόνες, ἢ ὡς νὰ κατεδικάσθησαν οἱ κριταὶ, χωρὶς νὰ πράξωσί τι ἄξιον τιμωρίας, εἰς ἀνάγνωσιν τῶν πρώτων ψελλισμάτων τῆς ἀπειρίας!

7. *Τὰ κύκνεια ᾄσματά μου.* Ἔργον ἀμούσου καὶ ἀγραμμάτου ἀνθρώπου, πλῆρες πεζῶν καὶ χυδαιοτάτων φράσεων καὶ λέξεων. Ἀφίνοντες αὐτὸν νὰ *βυθίζῃ τὸ ὄμμα του στὰ δάσῃ ὡς ἰχθὺς στὴν θάλασσαν!* προχωροῦμεν χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὴν ἀπανθρωπίαν νὰ τῷ εὐχηθῶμεν νὰ γίνωσιν ἀληθῶς *κύκνεια* τὰ ᾄσματά του.

8. *Λυρικὴ ποίησις, ἤτοι συλλογὴ ἑπτακαίδεκα ᾠδῶν διαφόρων μέτρων.* Τὰ πάντα καὶ ἐν αὐτῇ ψυχρὰ καὶ βεβιασμένα. Ὁμοιοκαταληξίαι δι' ἀπαρεμφάτων καὶ μελλόντων· ἑξάμετροι ἄτονοι, ἐν οἷς ὁ τρίβραχυς ποῦς ἀντικαθιστᾷ τὸν δάκτυλον μετὰ χασμωδιῶν, ὡς λ. χ.

Ὥστε τοῖς κύκλῳ ἀγροῖς καὶ τοῖς λόφοις τοῖς παρακειμένοις,
Οὓς καλλωπίζουσαι μόνον ἀνθοῦσαΙ ΑΪ Ἀμυγδαλέαι
Ὡς καΙ ΑΪ ΑΕΙθαλλεῖς μηδικαὶ καρποφόροι μηλέαι
Καὶ λεμονοκιτριαὶ τῶν ἐντὸς τῆς κοιλάδος ὡραίων
Κήπων καὶ μαγευτικῶν ἀληθῶς Χιακῶν παραδόσεων· κτλ.

Εἶναι ἐν βραχυλογίᾳ λόγος πεζὸς κεκομμένος εἰς τόσα ἴσα μέρη ἅπερ νομίζει *στίχους* ὁ ποιητής. Ἂν τοιαύτη πεζολογία ἦναι *λυρικὴ* ποίησις, ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὸ υ τὸ η, διὰ νὰ ἤμεθα ἐντὸς τῆς ἀληθείας.

Γ'. Ἐκ δὲ τῶν Ἐπικῶν.

Δὲν ἐκρίθησαν ἄξια προσοχῆς·

9. *Ὁ Γλαῦκος καὶ ἡ Κορώνα·* διότι εἶναι ἀδόκιμον ποίημα, ἂν καὶ ἔχει ἀρχαϊκὴν καὶ μυθολογικὴν τὴν ὑφήν. Πολλοὶ στίχοι αὐτοῦ δὲν εἶναι στίχοι ὡς μὴ ἔχοντες τομήν· τινὲς ἔχουσι καὶ πλεονάζουσαν συλλαβὴν (τινὲς τοὐναντίον εἶναι χωλοί)· διότι ἔχει τοπογραφικὰ σφάλματα ἀσύγγνωστα, καὶ διότι τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου ἀποτελεῖται ἐκ περιττῶν καὶ ψυχρῶν περιγραφῶν ἀνατολῆς καὶ δύσεως τοῦ Φοίβου καὶ τῆς Φοίβης.

10. *Ὁ Ἀρίστων·* διότι, ἂν καὶ ὁ ποιητὴς προτάττει παραλληλισμὸν περὶ προσῳδίας καὶ μέτρων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ποιήσεως πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων, ὑπομιμνήσκοντα ἡμῖν ὅσα ὁ κ. Ἀλέξανδρος Ῥαγκαβῆς πρὸ χρόνου πολλοῦ συνέγραψε καὶ ἐπανέλαβεν, οὐχ ἧττον δὲν φυλάττει ὅμως τοὺς κανόνας τῆς προσῳδίας ταύτης, οἷον·

Παρακοὴ βδελυρὰ ἁμαρτία ὀλεθριωτάτη.

Ἐκ δὲ τῶν 158 στίχων τοῦ πρώτου ᾄσματος μόνον οἱ 80 εἶναι ἄνευ τομῆς. Τέλος πάντων διότι ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἐκ τῶν κοινοτάτων· ἡ *ἀνατροφὴ* ἀνηλίκου τέκνου, ἡ ἐκ τοῦ σχολείου εἰς τὸ γυμνάσιον *μετάβασις* αὐτοῦ, *αἱ ἐν τῷ γυμνασίῳ ἐξετάσεις* αὐτοῦ, ἡ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ *ἐπίδοσις* αὐτοῦ, ἀποτελοῦντα ἐν τῷ ποιήματι *ἴδια ᾄσματα*, οὔτε ἔξοχοι καὶ ἡρωϊκαὶ πράξεις εἶναι, οὔτε συγκινοῦσιν, οὔτε ἐκπλήττουσι· διότι τοιοῦτοι Ἀρίστωνες ζῶντες ὑπάρχουσιν ἐγγεγραμμένοι ὑπὲρ τοὺς 1500 μόνον ἐν τοῖς μητρῴοις τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πανεπιστημίου. Ὁ συγγράψας τὸν Ἀρίστωνα φαίνεται ἀνὴρ ἀγαθὸς, λόγιος, ἐνάρετος καὶ καλὸς χριστιανός· *δὲν εἶναι ὅμως ποιητὴς*, ὅπερ κυρίως μᾶς ἐνδιαφέρει.

Δ'. Ἐκ δὲ τῶν Δραματικῶν ποιημάτων.

Μετριώτατα ἐφάνησαν εἰς τοὺς κριτὰς τὰ ἑπόμενα·

11. *Θεόδωρος καὶ Ἐλευθερία.* Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τὸ ποίημα τοῦτο ἤθελε πρωτεύσει, ἐὰν τὸ γέρας ἐδίδετο διὰ τὴν ἄσκοπον πολυλογίαν, τὴν ταυτολογίαν καὶ τὴν ἀηδῆ ἀπομίμησιν κακοχωνευμένων μυθιστορημάτων. Ἐκ τῶν 3020 στίχων του μόνον ὁ ἥρως τοῦ δράματος Θεόδωρος κρατεῖ διὰ λογαριασμόν του 1390, τοὺς δὲ λοιποὺς μοιράζονται ἕτερα εἴκοσι πρόσωπα. Ἐρωτικαὶ συνδιαλέξεις ἐν ὥρᾳ νυκτὸς, ἐπαναλαμβάνουσαι πᾶν ὅ,τι χυδαῖον λέγει ὁ *βρακᾶς* μὲ τὴν ἐξ Ἄνδρου τροφὸν παρὰ τὰς θύρας τῶν ἐν Ἀθήναις οἰκιῶν. Ἀνήθικος καὶ αὐθάδης παρακοὴ θυγατρὸς πρὸς τοὺς γεννήτορας, ὕβρεις καὶ ἀπειλαὶ τοῦ ἐραστοῦ πρὸς τὸν πενθερὸν, προσβολαὶ, ξιφισμοὶ, ληστρικὰ στρατόπεδα, νεκροταφεῖα, κεραυνοὶ, φόνοι ἀντεραστῶν, καὶ τέλος (τὸ ἐννοεῖτε πρὶν σᾶς τὸ εἴπω) αὐτοχειρία τοῦ ἥρως! Πάντα ταῦτα κεκαρυκευμένα διὰ στιχουργίας ἐσφαλμένης καὶ πεζῆς ἄνευ τομῶν, διὰ λόγου ἄνευ εἰκόνων, ἄνευ πάθους, διὰ τῆς ἀγνοίας τοῦ *τί ἐστὶ σκηνὴ* καὶ *τί ἐστὶ πρᾶξις* ἐν δράματι, ἀποτελοῦσι σύνολον ἀναγινωσκόμενον μόνον *παρὰ κριτῶν ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ!* Πατρικῶς συμβουλεύομεν τὸν συγγραφέα τοῦ συῤῥάμματος τούτου νὰ ἀσχοληθῇ εἰς πᾶν ἄλλο ἢ εἰς συγγραφὴν *τραγῳδιῶν* καὶ *ποιήσεως*. Ἂν θέλῃ ἂς μᾶς πιστεύσῃ.

12. *Ῥεμόνδος, δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς.* Τοῦτο εἶναι τὸ ὀγκωδέστερον τῶν δραμάτων τοῦ παρόντος διαγωνισμοῦ, ἀλλ' ἔχον δυστυχῶς ἀνάλογα καὶ τὰ ἐλαττώματα πρὸς τὸν ὄγκον. Πατέρα ἔχει τὸ δρᾶμα τοῦτο τὸν πλαστὸν οἶστρον καὶ μητέρα τὴν νεωτέραν φραγκικὴν μυθιστορίαν τὴν δηλητηριάζουσαν ὁσημέραι τὰ χρηστὰ ἤθη τῶν ἁγνῶν κοινωνιῶν· μόνον τοιοῦτοι γεννήτορες δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὸν δάφνην θηρεύοντα τερατώδη γόνον των τὴν ἀγενῆ ἰδέαν τοῦ νὰ γίνεταί τις παραβάτης τῶν ὅρκων καὶ τῆς τιμῆς του πρὸς εὐγενῆ οἰκογένειαν, νὰ διαφθείρῃ δὲ μέχρις ἀσελγείας τὴν ἀδελφὴν τοῦ πιστοτέρου φίλου του· ἀλλ' ὁ ἥρως τοῦ δράματος εἶναι ἔξοχον ὄν, εἶναι *μυθιστοριογράφος περίδοξος!*

καὶ ἰδοὺ ἡ μόνη ὁμαλότης ἡ ὑπάρχουσα εἰς τὸν κίβδηλον χαρακτῆρα τοῦ ἥρωος Ῥεμόνδου. Ὅταν τῇ ἀληθείᾳ σκέπτωμαι ὅτι εὑρίσκονται ἄνθρωποι βεβηλόνοντες διὰ τοιούτων ἐξαμβλωμάτων τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, διὰ τοιούτων ἀνηθίκων ἔργων τὸν ἁγνὸν χάρτην, καὶ ὅτι τὰ γραφόμενα δυνατὸν ἐκ περιστάσεως ν' ἀναγνωσθῶσιν ὑπὸ σεμνῆς τινος παρθένου, μισῶ τὴν σημερινὴν ἐντολήν μου. Ὅσον καταισχύνει τὴν πατρίδα ἡμῶν ἡ λῃστεία, ἥτις τοὐλάχιστον ἔχει δεδικαιολογημένα αἴτια, τόσῳ μᾶλλον πρέπει ν' ἀγανακτῶμεν διὰ τὴν λέπραν τῆς κακοηθείας ἣν ἀπό τινος χρόνου διέσπειραν μεταξὺ ἡμῶν αἱ βρωμεραὶ μυθιστορίαι· καὶ κατὰ μείζονα λόγον μάλιστα, διότι ἡ διὰ τῆς διαφθορᾶς λῄστευσις τῶν ψυχῶν εἶναι ἀπειράκις χείρων τῆς τῶν σωμάτων καὶ τῆς περιουσίας. Ἠθέλετε, Κύριοι, θεωρήσει *μετριωτάτας* καὶ θωπευτικὰς τὰς ἄλλως πικρὰς ταύτας ἐκφράσεις, ἐὰν ἐγινώσκετε τὰς ῥυπαρότητας τὰς περιεχομένας ἐν τῷ συῤῥάμματι τούτῳ τῆς μυθιστοριογραφικῆς διαφθορᾶς. Καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ καλὸς Ἕλλην Βουτζινᾶς, δαπανᾷ τὰ χρήματα, διὰ τοῦτο τέσσαρες καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου δαπανῶμεν πολύτιμον χρόνον; Ὄχι βεβαίως· καὶ κηρύττομεν στεντορείᾳ τῇ φωνῇ ὅτι τοιαῦτα ἐκτρώματα κεκαυτηριασμένων ἐγκεφάλων πάντοτε, *ναί! πάντοτε!* θέλουσι μετ' ἀγανακτήσεως ἀποπέμπεσθαι τοῦ διαγωνισμοῦ. Ἐὰν δέ τις σεμνυνόμενος εἰς ταῦτα παρακούσῃ εἰς τὰ σήμερον λεγόμενα ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ἂς μάθῃ ὅτι ὅπως βραβεύοντες καὶ ἐπαινοῦντες τοὺς ποιητὰς ἀνοίγομεν τὰ περιέχοντα τὸ ὄνομα αὐτῶν δελτία, οὕτω θέλομεν ἀνοίγει εἰς τὸ ἑξῆς *κατὰ καθῆκον κοινωνικὸν* τὸ δελτίον τῶν ἀνηθίκων ποιητῶν, ὅπως ἐγκολάψωμεν ἐπὶ τοῦ μετώπου των τὸ στίγμα τῆς κακοηθείας, ἣν φέρουσι κεκλεισμένην ἐν τοῖς στέρνοις αὐτῶν, καὶ ἣν ὡς ἰοβόλα ἑρπετὰ προσπαθοῦσι νὰ διαχύσωσι διὰ τῶν συῤῥαφῶν των.

Ἀλλ' ἐν ᾧ εἰς ἀγανάκτησιν μᾶς κινεῖ τὸ ἀνήθικον τοῦτο ἔργον, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ φαιδρύνωμεν τὸ ἀκροατήριόν μας διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ δράματος τούτου. Πέντε πτώματα πίπτουσι πρὸ τῆς πτώσεως τῆς αὐλαίας ἐπὶ τῆς σκηνῆς, *εὐγνωμονοῦντα! καὶ ἀπευθύκοντα φιλικὰς προσρήσεις* ἐξ ὑπαμοιβῆς *πρὸς τοὺς φονεῖς καὶ δημίους των!* σώζεται δὲ μόνον ὡς ἐκ θαύματος ἐκ τοῦ μακελλείου τούτου ὁ . . . . . ὑποβολεὺς τοῦ θεάτρου.

13. *Ἐκδίκησις.* Δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε τῆς αὐτῆς μυθιστορικῆς καταγωγῆς ἀποκύημα, τῶν αὐτῶν ἐγκληματικῶν σκηνῶν ἀνάμεστον. Τὰ φάσματα ἐν αὐτῷ δὲν παρουσιάζονται ἅπαξ ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλὰ πηγαινοέρχονται ταχυδρομικῶς ἐκ τοῦ ᾅδου εἰς τὴν ζωὴν καὶ τἀνάπαλιν. Ἐν τῷ δράματι τούτῳ τὸ δηλητήριον, αἱ μανίαι, ἡ αἱμοχαρὴς ῥᾳδιουργία, ἡ διαβολή, τὸ μῖσος, ἡ ἐκδίκησις, ὁ μυθιστορικὸς ἔρως, ἡ αὐτοχειρία, ἡ δολοφονία, καὶ σύμπαν τὸ ἐπιτελεῖον τῆς μυθιστοριογραφικῆς τερατολογίας ἐξυφαίνουσι τραγελαφικὸν σύνολον ἄνευ ἥρωος ἐξέχοντος (διότι πάντες μερίζονται τὰς ἀρετὰς ταύτας), καταστρεφόμενον δὲ διὰ *πέντε πτωμάτων!* Ἐὰν εἰς ταῦτα προστεθῶσι καὶ τὰ ἀσύγγνωστα καὶ πολλὰ τῆς γλώσσης ἁμαρτήματα καταδικάζεται ἔτι μᾶλλον τὸ ἔργον τοῦτο· ἰδοὺ ἓν μικρὸν δεῖγμα·

Ἐξήρχετο ἡ μήτηρ εἰς περίπατον
Μετὰ τῆς χαριέντου θυγατρὸς αὐτῆς.
(Στίχ. 384.)

14. *Ὁ τελευταῖος Γατελοῦζος*, δρᾶμα εἰς μέρη τρία. Τὸ δρᾶμα ἔχει ὑπόθεσιν τὴν ἅλωσιν τῆς Λέσβου ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν φόνον τοῦ ἐκεῖ τυραννοῦντος φράγκου ἡγεμόνος Κατελούζου. Τὸ δρᾶμα τοῦτο οὐδὲν ἐμποιεῖ διάφορον, διότι οὐδεὶς συμπαθεῖ ὑπὲρ τοῦ κακούργου ἡγεμόνος Κατελούζου, ὅστις δὲν φαίνεται κἂν οὐδὲ ὡς ὁ κυρίως ἥρως τοῦ δράματος. Προσθετέον ὅτι ἀποστρεφόμεθα αὐτὸν, διότι, ἵνα σώσῃ τὴν ζωήν του δείκνυται ταπεινὸς καὶ δειλὸς ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ, φαινομένου μάλιστα εὐεργέτου καὶ τιμαροῦ τοιούτου ἀνδρὸς, ὄντος, πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ κακουργήμασι, καὶ ἑταίρου τῶν πειρατῶν πρὸς λαφυραγωγίαν τῶν χριστιανῶν. Πολλὰ ἄλλα ψεκτέα ἔχει τὸ ἔργον τοῦτο ὡς πρὸς τὸ ἀσαφὲς καὶ τὸ ἀδρανὲς τῶν προσώπων, ἀλλὰ πάντα εἶναι δευτερεύοντα ἐνώπιον τῆς κακῆς ἐκλογῆς τῆς ὑποθέσεως.

15. *Ἡ πτῶσις τοῦ Βυζαντίου*, δρᾶμα εἰς μέρη πέντε. Ὁ ποιητὴς μᾶς προσφέρει διὰ τοῦ δράματός του ἄχαρι ἀπεικόνισμα τῆς πολυδακρύτου ἐκείνης ἐθνικῆς συμφορᾶς, στιχουργήσας τὴν ἱστορίαν, ἧς τὸ εἰς πεζὸν λόγον κείμενον εἶναι ζωηρότερον καὶ συγκινητικώτερον τῆς ποιήσεώς του. Ἂν ἐμελέτα τὸν Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον τοῦ Ἰωάννου Ζαμπελίου, ὅπου ζωηρῶς ζωγραφοῦνται οἱ μαρτυρικοὶ σπαραγμοὶ τῆς καρδίας τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος, θρηνοῦντος οὐχὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ θρόνου, ἀλλὰ διὰ τὴν μέλλουσαν δουλείαν τοῦ ἔθνους· ἂν ἐσπούδαζεν ἐν αὐτῷ τὸν ὑβριστικὸν καὶ ἀγέρωχον χαρακτῆρα τοῦ Μωάμεθ, καὶ διέπλαττεν ἄλλως πως τὸ δρᾶμά του, ἴσως ἤθελε μᾶς συγκινήσει· ἀλλ' ὡς ἔχει τὸ ἔργον τοῦτο, εἶναι ἀνάξιον προσοχῆς, ἐξαιρουμένου *τοῦ τίτλου* τοῦ δράματος, ὅστις πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν *Θεὸς* θέλει συγκινεῖ βαθέως τὴν καρδίαν τοῦ Ἕλληνος.

16. *Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος*, δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς. Τὸ ἀσθενὲς τοῦτο ἔργον ἀνήκει βεβαίως εἰς πρωτόπειρον Μοῦσαν· εἶναι γύμνασμα δοκιμαστικὸν, εἶναι μᾶλλον πτερύγισμα νεοσσοῦ, ἢ ἔργον

ἄξιον νὰ παραστῇ εἰς ἀγῶνα. Πάμπολλοι στίχοι αὐτοῦ εἶναι ἄτονοι, ἀπηντήσαμεν δὲ καί τινα χωλὸν ἐν τῇ Β' πράξει, τοῦτον·

Ἀλλὰ πόσον τοὺς ἠγάπησεν αὐτός.

ἀπηντήσαμεν ἴαμβον μὲ πόδας ὀκτὼ ἐν τῇ Γ' πράξει, τοῦτον·

Λόγον νὰ μᾶς διακοινώσῃ σπουδαιότατον.

Ἐκτὸς τούτου ἡ πλοκὴ τοῦ δράματος εἶναι ἄτεχνος· ὁ Κλέαρχος φαίνεται ἥσσων τῶν βαρβάρων Περσῶν, πολλὰ κομποῤῥημονῶν καὶ οὐδὲν πράττων, μέχρις ὅτου πίπτει τοῦ δόλου των καὶ τῆς ἀπρονοησίας του θῦμα. Διὰ τοῦτο πιστεύομεν ὅτι δύναται νὰ βραβευθῇ ἓν τοιοῦτον ἔργον μόνον εἰς τὸν ἐν Περσίᾳ προσεχῆ ποιητικὸν διαγωνισμόν. Ὅ,τι δὲ μᾶς ἐφάνη παράδοξον εἶναι ἡ ἀπὸ Λακεδαίμονος *ἐκ μηχανῆς* μετάβασις τῆς συζύγου τοῦ Κλεάρχου Ἐλπινίκης καὶ τοῦ υἱοῦ του Βρασίδα, οἵτινες ἔφερον

τὸν πόδα εἰς Ἀσίας τὰ ἀπόκεντρα

μόνον περὶ τὸ τέλος τοῦ δράματος ὁ μὲν ἵνα *φιλήσῃ τὰς πληγὰς*, ἃς ἔλαβεν ὁ πατὴρ, ἡ δὲ ἵνα τῷ εἴπῃ τὸ ὕστατον *χαῖρε*. Προσθετέον ὅτι ἀπαντῶνται ἐν αὐτῷ πολλαὶ φράσεις κοιναὶ καὶ ταπειναὶ, ἀνάρμοστοι εἰς δρᾶμα αὐστηρᾶς ἁρμονίας, ἔτι δὲ καὶ ἀνορθογραφίαι πολλαί. Ἀπαντῶνται ὅμως καί τινα ᾄσμάτια εἰς στίχους ὁμοιοκαταλήκτους ἔχοντα χάριν τινά. Ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην της τῷ ποιητῇ κυρίως, διότι τὸ δρᾶμά του εἶναι τὸ *συντομώτερον πάντων*, περιλαμβάνον μόνον 1081 στίχους.

17. *Ἕβρος ὁ Θρᾷξ*, δρᾶμα εἰς μέρη πέντε. Τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶναι κακόζηλον ἀπομίμημα τῶν τραγῳδηθέντων ἐπὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ ἔρωτος τῆς Φαίδρας πρὸς τὸν Ἱππόλυτον· καὶ καλὸν δὲ ἐὰν ἤθελεν ὑποτεθῇ, ὥστε κἄπως νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ κλασικὸν τοῦ Ῥακίνα ἀριστούργημα, πάλιν ἤθελεν ἀποῤῥιφθῇ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς *διὰ τὴν κακὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως*. Ἔρως ἐγκληματικὸς μητρυιᾶς πρὸς πρόγονον, ἴσως ἤθελε θεωρηθῇ θέμα ἀνεκτὸν διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ΙΔ' Λουδοβίκου, ἁγνιζόμενον ὑπὸ τῆς σεμνῆς τοῦ Ῥακίνα, γραφίδος ἀλλ' ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1870 εἶναι ἀναχρονισμὸς, νομίζομεν, ὃν τὰ ἤθη ἡμῶν δὲν συγχωροῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ ἐγκληματικὸς οὗτος ἔρως ἀναπτύσσηται ἐπικινδύνως χωρὶς νὰ γίνῃ πάλη ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ἐνόχου μεταξὺ τοῦ καθήκοντος τῆς θετῆς μητρὸς, καὶ τοῦ τυφλοῦ καὶ κτηνώδους πάθους, μεταξὺ τῆς ἐρώσης καὶ τῆς συζυγικῆς πίστεως. Πᾶν δρᾶμα κατὰ τεχνικοὺς καὶ κοινωνικοὺς κανόνας ἐπιζητεῖ τὸν ἔλεον τοῦ θεατοῦ οὐχὶ εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ἐνοχὴν, ἀλλ' εἰς τὴν πάσχουσαν ἀρετὴν καὶ τὸν ἀναξιοπαθοῦντα ἄνθρωπον. Ἡ χριστιανικὴ Ἑλλὰς δὲν παρέλαβε κληρονομίαν οὔτε τὰς αἱμομιξίας τῆς ἀρχαίας μυθολογίας, οὔτε τὰς μαιοφονίας τῆς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς· διατί νὰ πλάττῃ νέας διὰ τοῦ Ἕβρου τοῦ Θρᾳκός; Ἐρωτῶμεν τὸν συγγραφέα τῆς τοιαύτης ῥυπαρᾶς ὕλης, ἐὰν εἶχεν υἱὸν ἐκ πρώτου γάμου καὶ σύζυγον νεαρὰν ἐκ δευτέρου, ἤθελεν ὁδηγήσει αὐτοὺς εἰς τὴν παράστασιν τοιούτου δράματος; Ψευδὲς εἶναι τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ὅσον ζωγραφεῖται τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ κακία ζωηρότερον, τόσον καὶ μισεῖται· ἀληθέστατον δὲ ἀπεδείχθη τοὐναντίον, ὅτι ὅσον τιμᾶται καὶ ἐξυψοῦται ἡ ἀρετὴ καὶ ἐν τῇ ἀναξιοπαθείᾳ αὐτῆς θριαμβεύει, τοσοῦτον καθίσταται σεβαστὴ καὶ ἀξιομίμητος. Διατί ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ποίησις ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτῆς ἔτι οὖσα νὰ κινδυνεύῃ εἰς τέλματα ἐπίφοβα; διατί, ἐν ᾧ προσδοκῶμεν παρ' αὐτῆς ὑγιὰ τροφὴν τοῦ νοὸς καὶ τῆς ψυχῆς, νὰ μᾶς προσφέρῃ δηλητήριον; Καὶ ταῦτα ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Κατὰ τέχνην δ' ἐξεταζόμενον τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐκτρωματικόν. Ἡ πλοκὴ ἄτεχνος, οἱ χαρακτῆρες ἀτελεῖς καὶ ἀνώμαλοι, καὶ μέχρι τοῦ κωμικοῦ ὑπερβολικοί· ἡ ἄγνοια τῶν τῆς φύσεως πολλὴ, ἡ γλῶσσα ἀκατάληπτος· αἱ εἰκόνες, αἱ μεταφοραὶ, γριφώδεις καὶ παρὰ φύσιν μέχρις ἀνωτάτου βαθμοῦ πρωτοτυπίας. Ἰδοὺ ὀλίγα παραδείγματα.

. . . . . ὁ ἥλιος
τῶν χρόνων ἀπεξήρανε τὰ ἄλλοτε
μὲ μύρα περιχρίσαντα ἀμβρόσια
τὴν ὕπαρξίν μου εὐμειδῆ αἰσθήματα.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Λοιπὸν εἰπὲ, ἐκόπη πᾶσα δι' αὐτὴν
ἐλπίδος πτέρυξ; ἄχρηστοι τῇ εἴμεθα;
ἡ πτέρυξ ἡ κοπεῖσα εἶναι δύσκολον
συγκολληθεῖσα νὰ τῇ δώσῃ δύναμιν;

Καὶ ἀλλαχοῦ·

. . . . . ἴον στερηθὲν
τῶν πρώτων του πετάλων, ἀλλὰ συντηροῦν
ἐν παραθύστῳ τὸ ἀρχαῖον μύρον του.

Δυστυχῶς διὰ τὸν ποιητὴν, οὐχὶ μόνον τὸ ἴον, ἀλλὰ πάντα τὰ ἄνθη πρῶτον ἀποβάλλουσι τὸ ἄρωμα αὐτῶν καθὸ πτητικὸν, πολὺ δὲ βραδύτερον τὰ πέταλά των.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

. . . . . οὕτως ἡ ἐλπὶς
ἐν τῇ σκοτίᾳ στίλβουσα ἐγκρύπτεται
καὶ εἰς τὰ φύκη μαργαρίτης!

Γινώσκομεν μέχρι τοῦδε *ὄστρεα μαργαριτοφόρα* ἅτινα εἰσὶ ζῶα, ἀλλὰ φύκη *μαργαριτοφόρα!* τοῦτο εἶναι σπουδαία ἀνακάλυψις!

Καὶ ἀλλαχοῦ·

. . . . . ὅσα ἔπεσον πτερὰ
ἐκ τῶν πτερύγων σου τ' ἀθροίζω σήμερον
θὰ τὰ συῤῥάψω πάλιν·

ἀφοῦ *συνεκόλλησε τὴν κοπεῖσαν* πτέρυγα, τώρα ἐπιχειρεῖ *νὰ συῤῥάψῃ καὶ τὰ πεσόντα πτερὰ αὐτῆς.*

Καὶ ἀλλαχοῦ·

. . . . . θρόνος εὐκλεὴς
υἱέ μου μετδιᾷ πρὸς σέ.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Καὶ εἰς τὰ βάκη τῆς ζωῆς μου ῥάψαντες
ἐλπίδα νέου μεγαλείου στίλβουσαν.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Ἀφεῖσα τὴν ἐλπίδα σελαγίζουσαν
ὡς εἰς τὰ νέφη τὸν ἀσείρα Σείριον.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Ἐντὸς τοῦ στήθους τούτου ἔνθα ἄλλοτε
πολυαρίθμων φώτων λάμψις ἤστραπτε.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Ματαίως διευθύνει τὸ πηδάλιον
ὁ Πρωτεύς.

Ὅταν εἰς ταῦτα προστεθῶσιν οἱ ἄτονοι καὶ ἄνευ τομῆς στίχοι του, καὶ αἱ μέχρι τοῦδε ἄγνωστοι φράσεις *δέσμαι μειδιαμάτων, ὀνείρων σμῆνος, λακτισθεῖσα τιμὴ* καὶ ἄλλα πολλὰ παρόμοια, ἀποδεικνύουσι τὸ τερατῶδες τοῦτο ποίημα *μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του!*

Διατί δὲ εἴπομεν τόσα περὶ τοῦ ἀπορριπτέου τούτου ποιήματος; ἂς ἔχῃ ὑπομονὴν τὸ ἀκροατήριον καὶ μετ' ὀλίγον θέλει πληροφορηθῆ τὴν αἰτίαν.

18. *Ἡ ἔξωσις τοῦ Ταρκυνίου*, δρᾶμα εἰς πέντε πράξεις. Καὶ τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶναι δυστυχῶς ἐφάμιλλον τοῦ προλαβόντος καὶ ἄξιον τῆς αὐτῆς τύχης. Καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις εἶναι ἐκλεκτὴ, ἂν καὶ δὲν εἶναι πρώτη φορὰ καθ' ἣν γίνεται ἀντικείμενον δράματος. Τῆς ἐναρέτου Λουκρητίας ἡ αὐτοχειρία, γενομένη αἰτία τῆς ἐξώσεως τοῦ Ταρκυνίου, πολλῶν συνεκίνησε καὶ θέλει συγκινεῖ τὰς καρδίας· μόνον τοῦ συγγράψαντος τὸ δρᾶμα τοῦτο τὴν καρδίαν ἐθέρμανεν ὀλιγώτερον· διότι ἡ Ῥωμαία ἡρωΐς *τριτεῦον καὶ ἀσήμαντον εἶναι πρόσωπον* ἐν αὐτῷ, εἰ καὶ ἐξ αὐτῆς πηγάζει ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι πάντῃ ἄτεχνον· οἱ ἐν αὐτῷ μονόλογοι ἀπέραντοι, ἡ περιττολογία ὀχληρωτάτη, ἡ ἀρχὴ τραγικωτέρα τῆς καταστροφῆς, οἱ στίχοι κακότεχνοι, τὰ γλωσσικὰ λάθη πάμπολλα, καὶ αἱ φράσεις *ὁλόκληρος φωνὴ, τὰ πειραλέα στόματα τῶν τρομερῶν κυμάτων, ὑπέφεξεν ὡς ᾅδης, ὁ μακαρίτης Βασιλεὺς, αἰώνια φωνὴ, τὸν γέλωτα ἀνακουφίζουσι τὰ βάρη τῆς καρδίας μου, καρδίας πεπηγυίας, ἡ φήμη πνέει τὴν ἀλήθειαν, βάπτω τοὺς λόγους σου εἰς τῆς πατρίδος τὴν ἰδέαν, καὶ οἰστρηλατούμην ἔνδοθεν ὑπ' ὄφεων!* (ἐξ οὗ οἴστρου ἴσως ἐπήγασε καὶ τὸ ὅλον ποίημα) μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀξίας του.

19. *Οἱ τρεῖς τάφοι*, δρᾶμα εἰς τρεῖς πράξεις, ὑπόθεσιν ἔχον τὴν ἐκ φυσικοῦ θανάτου ἐν βραχεῖ διαστήματι ἀπώλειαν τριῶν μελῶν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Καὶ τὸ δρᾶμα τοῦτο δὲν ἐκρίθη δόκιμον· ἀπέχομεν ὅμως νὰ καταδείξωμεν τὰ τρωτὰ μέρη αὐτοῦ, διότι ὁ ποιητὴς δι' ἐπιστολῆς του ζητήσας μετὰ τὴν δευτέραν συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς ν' ἀποσύρῃ αὐτὸ, καὶ μὴ εἰσακουσθεὶς, διότι οὐδὲν ποίημα ἀφοῦ ἅπαξ ληφθῇ ἐπιστρέφεται, ἐδημοσίευσε διὰ τῆς ἐφημερίδος τὸ «Φῶς» τὸ ὄνομά του, καὶ πολλὰ ἀποσπάσματα ἐξ αὐτοῦ. Εἶναι δὲ ὁ ποιητὴς αὐτὸς ὁ ἴδιος συντάκτης τοῦ «Φωτὸς» κύριος Σοφοκλῆς Καρύδης. Εὐγνωμονοῦμεν ἀληθῶς τῷ κυρίῳ Καρύδῃ διότι μᾶς ἀφῄρεσε μέρος, εἰ καὶ μικρὸν, τοῦ ὀχληροῦ τούτου βάρους, ἀλλὰ γνωστοποιοῦμεν τοῖς διαγωνιζομένοις ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι οὐχὶ μόνον *δὲν ἐπιστρέφεται τὸ ἅπαξ πεμφθὲν πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ποίημα*, ὡς προαπεφασίσθη, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομά του ἐὰν δημοσιεύσῃ ὁ ποιητὴς πάλιν θέλει κριθῆ τὸ ἔργον του. Εἰς τὸ μέτρον δὲ τοῦτο προέβη ἡ ἐπιτροπὴ θέλουσα νὰ προλάβῃ τὰς ἐν τῷ μέλλοντι μεταξὺ τῶν διαγωνιζομένων δυσαρεσκείας καὶ ἀδικίας· διότι δύναται λ. χ. νὰ πέμψῃ τις ἄνθρωπον ἄγνωστον, ὅπως ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἐκ τοῦ διαγωνισμοῦ ποίημα ἐπικινδύνου τινὸς ἀνταγωνιστοῦ· ἢ καὶ νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνταγωνιστοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐξαιρέσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἀγῶνος. Ἀπεφασίσθη δὲ τοῦτο καὶ δι' ἄλλον ἔτι λόγον· ὑποτεθείσθω ὅτι ἐκ τῶν διαγωνιζομένων τινὲς *δι' ἀπρεπῶν ἀστυνομικῶν ἐρευνῶν* πληροφοροῦνται ὅτι δὲν βραβεύονται, ἢ ὅτι κατέχουσι τὸν τελευταῖον βαθμὸν ἐν τῇ κρίσει· καὶ συνεπείᾳ τούτου ἀποσύρουσι τὰ ποιήματα αὐτῶν, τούτους δὲ ὅτι μιμοῦνται καὶ ἄλλοι, τί θέλει συμβῇ ἐκ τούτου; Κἀνὲν τότε ποίημα δὲν θέλει μείνει πρὸς κρίσιν, εἰμὴ μόνον τὸ τοῦ βραβευομένου καὶ τὸ τοῦ ἐπαινουμένου, ὅπερ ἄτοπον.

20. *Δαιμονία*, κωμῳδία ἀλληγορικὴ εἰς πέντε μέρη· τὸ ἔργον τοῦτο, συγκείμενον ἐξ ἀπταίστων ἰαμβικῶν στίχων, φαίνεται προϊὸν λογίου καὶ ἴσως ἕλληνος διδασκάλου. Ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἀντενέργειαν τοῦ Ἑωσφόρου καὶ τῶν δαιμόνων κατὰ τῆς συστάσεως ἑλληνικοῦ σχολείου ἐν τῇ Δαιμονίᾳ πόλει. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἑωσφόρου καὶ τῶν καταχθονίων πνευμάτων του ματαιοῦνται διὰ τῆς Ἀρετῆς καὶ ἑνὸς πιστοῦ θιασώτου αὐτῆς, οἱ δὲ δαίμονες φεύγουσιν εἰς Νεοκαισάρειαν, ὅπου ἔχουσι λάτριν καὶ φίλον των πιστὸν *τὸν ἐκεῖ ἀρχιερέα καὶ τινα φιλοτάραχον*. Μεγάλως λυπούμεθα, διότι βλέπομεν περιελθόντα τὸν ποιητὴν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στιγματίσῃ ἐν τῷ ποιήματί του ἀρχιερέα *φωτοσβέστην*· τοσοῦτον δὲ μᾶλλον λυπούμεθα ὅσον εἰς τὰς κατὰ τὴν Μακεδονίαν καὶ ἄλλας τῆς Τουρκίας ἐπιστημονικὰς περιηγήσεις ἡμῶν ἀνεγνωρίσαμεν ἐν τοῦ σύνεγγυς τὴν πικρὰν ταύτην ἀλήθειαν. Ἀλλ' οὔτε ἡ ἕδρα ἐξ ἧς λαλοῦμεν σήμερον, οὔτε ὁ χρόνος μᾶς ἐπιτρέπουσι λεπτομερεῖς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου διασαφήσεις ἀφορώσας *οὐχὶ τὸν Ἕλληνα καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον*· διὸ σιγῶμεν ἀποφεύγοντες πᾶσαν παρεξήγησιν.

Ἡ Δαιμονία εἶναι ἔργον ἀληθῶς διδασκαλικὸν διακρινόμενον ἰδίως διὰ τὴν κυριολεξίαν, ἀλλ' ἔχει περιττολογίαν οὐκ ὀλίγην καὶ τὴν ψυχρότητα τῶν χιόνων τοῦ Ταύρου καὶ τοῦ Ἀργαίου. Προσθετέον ὅτι δὲν εἶναι παντελῶς ἐπιτήδειον εἰς τὴν ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίαν, εἰς ἣν πρέπει ν' ἀφορᾷ πᾶν ἔργον δραματικόν. Οὐχ ἧττον ἡ ἐπιτροπὴ ποιεῖται εὐμενῆ μνείαν αὐτοῦ, φρονοῦσα ὅτι, *ἐὰν δημοσιευθῇ τοῦτο, ἀφοῦ ἀφαιρεθῶσι τὰ ἐν αὐτῷ περιττὰ*, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἠθικὸν ἀνάγνωσμα διὰ τοὺς ἐν Τουρκίᾳ, ἰδίως δὲ διὰ τοὺς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὁμογενεῖς, ἵνα μὴ ταράσσωνται τοῦ λοιποῦ ἐκ τῶν πειρασμῶν, ὁσάκις περὶ συστάσεως ἑλληνικῶν σχολείων πρόκειται.

21. *Ὁ ἀποτυχὼν νυμφίος*, κωμῳδία εἰς πράξεις πέντε. Ἡ ὑπόθεσις τῆς κωμῳδίας ταύτης ἔχει οὕτως·

Ὁ Μάρκος Τριβέλης, ψευδοδικηγορίσκος τῶν Ἀθηνῶν, μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι δι' ἔλλειψιν πελατῶν, καὶ κατὰ τὸν κωμικόν·

Ῥιγῶν τε καὶ πεινῶν ἀεὶ,
Πλὴν ἢ τριάκονθ' ἡμέρας
τοῦ μηνὸς ἑκάστου.

εἰσάγεται ὡς ἐραστὴς καὶ γίνεται μνηστὴρ τῆς Μαρίας τοῦ Γεωργίου Ψαλιδᾶ, ἣν ὁ πατὴρ εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν γέροντα Πηγαδᾶν, ὃν τινα ὅμως αὕτη δὲν ἤθελε. Πεισθεὶς δὲ ὁ Ψαλιδᾶς παρὰ τῆς συζύγου του Ἑλένης, καὶ παρὰ τῆς θυγατρός του, καὶ τῶν ῥᾳδιουργιῶν τοῦ Τριβέλη, καὶ τῆς ὑπηρετρίας τοῦ οἴκου Φρόσως, ἀποβάλλει δι' ἐπιστολῆς τὸν τίμιον Πηγαδᾶν, ἀναπληρῶν αὐτὸν διὰ τοῦ Τριβέλη, ὁρίζεται δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀῤῥαβώνων. Ἀλλ' ὁ Μάρκος μὴ ἔχων *φόρεμα γάμου* διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς ἀῤῥαβῶνας, κλέπτει ἐκ τοῦ δωματίου γνωρίμου τούτινος Ἀνεμοκώστα μίαν βελάδαν καὶ ὑπάγει εἰς τὸν οἶκον τῆς μνηστῆς ὅπου πολλοὶ ἦσαν προσκεκλημένοι καὶ ὅπου φθάνει φρυάττων διὰ τὴν προσβολὴν καὶ ὁ φαγὼν τὴν χυλόπηττταν Πηγαδᾶς· ἀλλὰ συγχρόνως φθάνει ἐκεῖ καὶ ἀστυνομικός τις κλητὴρ ζητῶν νὰ συλλάβῃ τὸν κλέπτην τῆς βελάδας· ὁ Μάρκος κρύπτεται κάτωθεν τοῦ καναπὲ, ὁ κλητὴρ τὸν σύρει ἔξω, τοῦ ἀφαιρεῖ τὸ ξένον φόρεμα, καὶ τὸν κάμνει καταγέλαστον. Μένει δὲ ὁ Μάρκος ἄνευ νύμφης καὶ ἡ νύμφη ἄνευ γαμβροῦ, διότι ταύτην περιεφρόνησεν ἤδη καὶ αὐτὸς ὁ Πηγαδᾶς.

Ἡ κωμῳδία αὕτη εἶναι μᾶλλον *Μῖμος* (Farce), ἢ κωμῳδία· ἡ ἐν αὐτῇ ἀστειότης εἶναι ψυχρὰ καὶ κοινὴ οὐδὲν ἔχουσα λεπτὸν ἢ εὐφυὲς καὶ δηκτικὸν, ἐκτὸς μιᾶς σκηνῆς, ἐν ᾗ προσπαθεῖ ὁ ποιητὴς κἄπως νὰ σατυρίσῃ τὰ ἤθη τῶν γυναικῶν· ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς εἶναι ἔργον ἄνευ ἀξίας καὶ τέχνης μετὰ πολυλογίας πολλῆς καὶ ἀσκόπου. Οἱ χαρακτῆρες εἶναι ἢ ἀτελεῖς ἢ φορτικοί. Τέλος οὐδὲν διδάσκει δι' αὐτῆς ὁ ποιητὴς, ἀλλὰ σκοπεύει μόνον παντὶ σθένει νὰ κινήσῃ τὸν γέλωτα, εἰς ὅ, δυστυχῶς, δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε.

Τοιαῦτα, κύριοι, εἶναι τὰ θεωρηθέντα ὡς μετριώτατα ἔργα τοῦ παρόντος διαγωνισμοῦ καθ' ὅλην τεταγμένα, καὶ τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ περὶ ἑκάστου τούτων γνώμη καὶ κρίσις τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀποτελοῦσι δὲ τὰ *εἴκοσι καὶ ἓν* ταῦτα ποιήματα στίχους 30,522!

Ὅταν τῇ ἀληθείᾳ σκεφθῇ τις πόσος χρόνος κατηναλώθη εἰς μάτην παρ' ἑκάστου τῶν συγγραψάντων αὐτὰ, δυνάμενος νὰ δαπανηθῇ εἰς ὠφελιμώτερόν τι ἔργον, καὶ πόσος κόπος κατεβλήθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἀναγνωσάσης καὶ κρινάσης αὐτὰ, λυπεῖται τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν ἄκαρπον ἀπώλειαν τοῦ πολυτιμοτέρου πράγματος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ τελευτᾷ εἰς ταύτην τὴν φυσικὴν ἐρώτησιν· «πῶς ἄνθρωποι σώας ἔχοντες τὰς φρένας νὰ κάμνωσι τοιαύτην θυσίαν;» Ἀλλ' ὅταν πρὸς τοῦτο ἀναλογισθῇ ὅτι πολλοὶ φιλόστοργοι γονεῖς τῶν ἐκτρωματικῶν τούτων τοκετῶν τῆς Μούσης των θέλουσι πρὸς ἀμοιβὴν ἴσως ἀνακράξει ὅτι *ἠδικήθησαν!!!* τότε βεβαίως κυριεύεται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου τῆς ἀηδίας, τὸ ὁποῖον πᾶς ἄνθρωπος δοκιμάζει ἔχων τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε μὲν καλῶς τὸ ἐπιβληθὲν αὐτῷ καθῆκον, ὅπως ἐκ τῶν ἐνόντων συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ πραγματοποίησιν εὐγενοῦς τινος ἰδέας ἢ σκοποῦ, ἐγεύθη δὲ ἀντὶ τοῦ μάννα χολὴν καὶ ἀντὶ ὕδατος ἐποτίσθη ὄξος. Ἀλλ' ἂς μὴ ἀδικῶμεν ἐκ τῶν προτέρων μηδένα, καὶ ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐλάλησεν ἡ ἔνθεος τῆς ἀληθοῦς Μούσης φωνὴ, θέλει τοὐλάχιστον λαλήσει ἡ φρόνησις.

Ἐρωτῶμεν· ἀμάθεια παχυλὴ, ἀταξία ἰδεῶν, ἄγνοια καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων κανόνων τοῦ γράφειν, στέρησις φυσικῆς καὶ ἐπικτήτου αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ, παντελὴς ἔλλειψις ἐνθουσιασμοῦ, ἄγνοια πλήρης τῶν ἐν τῇ φύσει, εἶναι προσόντα διὰ συγγραφὴν ποιήσεων;

Τέλος πάντων ἡ ἐπιτροπὴ καὶ διὰ τῶν μέχρι τοῦδε ἀπαριθμηθέντων ποιημάτων τὰς κρίσεις, καὶ διὰ τὰς τῶν ἑπομένων, δὲν ἀξιοῖ νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὸν ὅσον οὔπω ψηφισθησόμενον σύλλαβον περὶ τοῦ ἀναμαρτήτου τοῦ Πάππα, ἀλλ' ἔχει τὸ θάῤῥος νὰ δώσῃ προφορικῶς δι' ἐμοῦ τοῦ εἰσηγητοῦ της πειστικωτέρας διασαφήσεις πρὸς πάντα ἐκ τῶν διαγωνιζομένων, φρονοῦντα ὅτι ἐπιπολαίως ἐκρίθη τὸ ἔργον του. Ὁ μὴ ἀρεσκόμενος καὶ εἰς τοῦτο ἂς λάβῃ τὴν γενναιότητα νὰ τυπώσῃ τὸ ἔργον του *ὅπως εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐπιτροπῆς*, συνάμα δὲ καὶ τὸ ἀφορῶν τὸ ποίημά του χωρίον τῆς παρού-

σης ἐκθέσεως, ἐκκαλῶν οὕτω τὴν δίκην ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κοινῆς γνώμης τῶν λογίων. Εἰς ἐλευθέραν πολιτείαν εἰλικρινέστερον, νομίζομεν, ὅτι δὲν δύναταί τις νὰ προσενεχθῇ.

Ἃς ὑψωθῶμεν ἤδη εἰς σφαῖραν αἰθριωτέραν, ὅπου ὁ ἥλιος τῆς ποιητικῆς εὐφυΐας ποὺ μὲν φωτίζει ὄπισθεν νεφῶν, ποὺ δὲ διαχέει λαμπρὸν τὸ ἄφθονον αὐτοῦ φῶς ἐν μεγαλοπρεπείᾳ. Ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ γνωμικοῦ ποιήματος.

Α'. Γνωμικὸν ποίημα.

22. *Αἱ εὐχαὶ τῆς προτοχρονιᾶς* τοῦ ἔτους 1870, εἰς ὁμοιοκαταλήκτους δεκατετρασυλλάβους στίχους.

Τὸ εἰς κοινὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ μετ' εὐτραπελίας καὶ χάριτος πολλῆς συγγραφὲν τοῦτο ποίημα δὲν ἔχει μῦθον. Ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἁπλῶν εὐχῶν τῆς πρωτοχρονιᾶς πολλὰς τῆς πολιτείας καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἕξεων ἡμῶν κακίας ὁ ποιητὴς αὐτοῦ μετ' ἀγαθότητος ἀδελφικῆς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πατρικῆς στηλιτεύει. Πολλὰ καὶ καλὰ συμβουλεύων, ἀρτύει τὰ πάντα δι' ἐπιχαρίτου Σωκρατικῆς εἰρωνείας· σκώπτει οὐχὶ διὰ νὰ λυπήσῃ ἀλλὰ διὰ νὰ διορθώσῃ· διὸ καὶ ὑπὸ τὸ σκῶμμά του διαγινώσκει τις τὸ φρόνημα ἀγαθοῦ πολίτου καὶ ἐναρέτου πατριώτου. Εἰς ὅλας δὲ τὰς σελίδας αὐτοῦ φαίνεται πεῖρα τοῦ κόσμου καὶ θέλγητρον τοιοῦτον, ὥστε λυπεῖται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸν τελευταῖον τοῦ ποιήματος στίχον. Ἰδίως δὲ ᾐσθάνθησαν ταύτην τὴν ἀρετήν του οἱ κεκμηκότες κριταί, οἱ ἀπαντήσαντες αὐτὸ ὡς ὅασιν εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ἀπαριθμηθείσας ἀνύδρους καὶ θηριώδεις θῖνας τῆς ποιητικῆς ἐρήμου.

Διὰ νὰ λάβῃ δὲ τὸ φιλόμουσον τοῦτο ἀκροατήριον ἀληθῆ τοῦ πράγματος ἰδέαν, πρέπει νὰ ἀφήσωμεν αὐτὸν τὸν ποιητὴν νὰ λαλήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἔργου του·

Τὸ ποίημα ἄρχεται οὕτω·

'Σὰν τὸ νερὸν ὁ χρόνος, ἀγαπητοὶ περνάει·
'Σὰν ποταμὸς, ποὺ τρέχει καὶ πίσω δὲν γυρνάει·
Τὸ 'φετινὸν γεννάει τὸ περασμένον ἔτος·
Τοῦ χρόνου θὰ θερίσῃς ὅ,τι ἔσπειρες ἐφέτος.
Σᾶς εὐχομαι κορύτσια καλὰ νὰ 'πανδρευθῆτε·
Φαγάδες καὶ μπεκρίδες, νὰ ξεκοιληδιασθῆτε,
Κρασὶ νὰ γένῃ ὁ πόντος καὶ τὰ καράβια κούπαις
Καὶ εἰ λαγοὶ ψημένοι νὰ ἔγαίνουν ἀπ' ταῖς τρούπαις,
Φιλήδονοι, τὰ πλούτη σᾶς εὔχομαι τοῦ Κροίσσου
Φιλάρεσκοι κυρίαι τὰ κάλλη τοῦ Ναρκίσσου (sic).

Ἰδοὺ τί λέγει περὶ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ὁσημέραι αὐξανόντων δημοσίων χρεῶν.

Θὰ εὐχηθῶ 'ς τὸ ἔθνος νὰ ἔλθῃ 'ς τὰ σωστά του,
Νὰ οἰκονομῇ τὸν χρόνον καὶ τὰ κεφάλαιά του,
Νὰ μένῃ 'ς τὰ ἀρχαῖα Ὁμηρικά του ἤθη
Καὶ τοῦ Χριστοῦ ἡ αὔρα νὰ τοῦ πληροῖ τὰ στήθη·
Ἂν ζήσῃ, νὰ αὐξήσῃ, νὰ ζήσῃ δοξασμένον·
Καὶ ἂν πέπρωται νὰ πέσῃ, νὰ πέσῃ τιμημένον.
Κυβέρνησιν νὰ ἔχῃ, ὁποῦ νὰ τὸ πονάῃ
Μὲ δύναμιν καὶ πίστιν ἐμπρὸς πῶς θέλει πάει
Ἀντὶ νὰ τοῦ αὐξάνῃ, τὰ χρέη νὰ τοῦ σβύσῃ
Καὶ τὸ κακὸ νὰ θέλῃ νὰ τοῦ τὸ περιορίσῃ.

Γιατ' ὅπως τὸ σκουτί του ὁ πένης 'σὰν τρυπήσῃ
Νὰ τὸ 'μπαλώσῃ πρέπει, τὴν τρύπα εὐθὺς νὰ κλείσῃ,
Διότ' ἂν ἀμελήσῃ κ' ἐμβάλωμα δὲν βάλῃ,
Ἡ τρύπα τότ' ἀνοίγει καὶ γίνεται μεγάλη·
Ὁμοίως καὶ τὰ χρέη κάνεις σὰν δὲν πληρόνῃ,
Ἡ τρύπα 'λίγο 'λίγο τοῦ χρέους μεγαλόνει
Καὶ ὡς δίνη ἀνεπαισθήτως 'ς τὰ κάτω τὸν βιάζει
Τὸν σερέφει γύρω γύρω καὶ τὸν καταχωνιάζει.
Καὶ ὅπως τὸ σπαρμένον κάνεις θὰ βοτανίσει
Ἐὰν 'δῇ πῶς βγάνῃ χόρτο, ἂν θέλῃ νὰ καρπίσῃ,
Καὶ ἂν δὲν τὸ βοτανίσῃ, τὸ πνίγει τὸ χορτάρι
Καὶ ἄχυρα συνάζει ἀντὶ νὰ κάμῃ στάρι.
Καὶ τὸ κακὸν ὁμοίως ποῦ βλέπεις καὶ αὐξάνει
Καὶ δὲν τὸ ξερρίζόνεις, τὴν ἀρετὴν βυζάνει
Τῆς πέρνει τὴν οὐσίαν καὶ μὲ αὐτὴν βασόνει.
Καὶ μ'ὅλην τὴν ἰσχύν της 'ς τὸ τέλος τὴν σκοτόνει (sic).

Ἰδοὺ πῶς ζωγραφίζει τὴν τῶν δημοσίων διαρπαγὴν, καὶ τὴν συνδρομὴν ἣν πάντες οἱ ζῶντες ἐν κοινωνίᾳ ὀφείλουσι νὰ δίδωσιν ἀμοιβαίως χάριν τοῦ δημοσίου καλοῦ.

Δὲν ταξιδεύεις μόνος ἀλλὰ μὲ συντροφίαν·
Τὸν εἰκόν σου δὲν κτίζεις μακρὰν εἰς ἐρημίαν.
Ἀλλὰ ἐκλέγεις πόλιν· καὶ ἂν ἡ κακή σου μοῖρα
Σὲ ῥίψῃ σ' ἐρημίαν, εἶν' ἡ ζωή σου στείρα.
Τὸ ἔθνος εἶν' ἡ πόλις καὶ οἱ συνοδοιπόροι·
Μαζί του θὰ περάσεις καὶ ποταμοὺς καὶ ὄρη.
Ἂν πέσῃς εἰς τὸν δρόμον αὐτὸ θὰ σὲ σηκώσῃ·
Σὲ 'πῆρε τὸ ποτάμι; θὰ τρέξῃ νὰ σὲ σώσει.
'Στὸν δρόμον σὺ θ' ἀφήσεις τὸν σύντροφον νὰ πάθῃ
Δὲν θὰ τὸν βοηθήσῃς; Τὸ ζῶόν του ἐχάθη·
Ὑπὸ τὸ βάρος πέφτει· δὲν θὰ τὸ ξεπλακώσῃς;
Ἂν τρώγῃς καὶ δὲν ἔχῃ, ψωμὶ δὲν θὰ τοῦ δώσῃς;
Καὶ ἂν τοὺς συντρόφους κλέψῃς, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃς
Δὲν θὰ σ' ἀφήσουν μόνον 'ς τὸν δρόμον νὰ ψοφήσῃς;
Οἱ κλέπται θὰ σὲ πιάσουν, καὶ τότε θὰ νὰ σκούξεις·
Ἀλλ' ἄστε τον, θὰ ποῦνε, εἶν' ἄνθρωπος γρουσούζης!
Γρουσούζης εἶν' ἐκεῖνος 'ποῦ τὸ κοινὸν ἁρπάζει·
Καὶ ἄνθρωποι καὶ θεῖον αὐτὸν καταδικάζει·
Ποτέ του δὲν προκόβει· εἶν' ἱεροσυλία·
'Στὸ ἔγκλημά του μέσα ὑπάρχει ἡ τιμωρία.
Ἂν ἦν ὁ δρόμος ἴσος πηγαίνεις τραγουδῶντας·
Ἂν' ἦν' κακὸς, θὰ σκάσεις, θὰ πᾷς λαχομανῶντας.
Πλὴν δὲν μοῦ λέγεις ποῖος τὸν δρόμον θὲ νὰ φτιάσῃ;
Ποιὸς θὰ τὸν διορθώσῃ, ἂν τύχῃ καὶ χαλάσῃ;
Οἱ χωριανοί· ὁ ἕνας θὰ πάει μ' ἀξινάρι·
Μὲ τὸ σφυρὶ ὁ ἄλλος· ὁ ἄλλος μὲ τὸ φτυάρι.
Καὶ εἶναι κτῆμα τινος; τὸν δρόμον ποιὸς ὁρίζει;
Κάνείς· ἀλλὰ ὁ κόσμος ἀπαύστως ἀραδίζει.
Νὰ τὸ κοινὸν ποιὸ εἶναι· εἶν' κάνενὸς καὶ ὅλοι
Καρποὺς συνάζουν μέσα σ' αὐτὸ τὸ περιβόλι·
'Σ τοὺς ἴσκιους του κοιμῶνται, σ' αὐτὸ θὰ ξεδιψάσουν,
Θὰ ὀσφρανθοῦν τὰ ἄνθη, θὰ φάγουν νὰ χορτάσουν.
Ἂν τάξις βασιλεύῃ καὶ εἶναι ἡσυχία,
Ἀπ' ὅπου καὶ ἂν περάσῃς θὰ 'βρεῖς ξενοδοχεῖα,
Καὶ σὺ καὶ τ' ἄλογό σου νὰ φᾷς, νὰ ξαποστάσῃς,
Νὰ κοιμηθῇς, τὸν δρόμον 'πίσω ἐλαφρὸς νὰ πιάσῃς.
Ἀλλ' ἂν τὸν ξενοδόχον γυμνώσῃς καὶ τ' ἀφήσῃ,
'Σὰν θὰ μεταπεράσῃς ποιὸς θὰ σὲ βοηθήσει;
'Στὴν λάκκα, πεινασμένος, ὑγρὸς θὰ ξενυκτίσῃς·
Οἱ λύκοι θὰ σὲ φᾶνε· 'στὸ χιόνι θὰ ψοφήσῃς.
Ἂν ῥίξῃς τὸ γεφύρι, τὸν δρόμον ἂν χαλάσῃς,
Καὶ σὺ ὁ ἴδιος τότε 'πὸ ποῦ θὲ νὰ περάσῃς;
Ἂν εἰς τὸ περιβόλι δὲν μπαίνεις νὰ συνάξῃς
Καρποὺς ὡς νοικοκύρης, ἀλλὰ νὰ διαρπάξῃς
Ὡς κλέπτης καὶ νὰ φύγῃς, τὰ δένδρα ξεκλαδίζεις
Καὶ τοῦ χαλᾷς ταῖς φράκταις, τοὺς τοίχους τοῦ κρημνί-
Ἀφ' οὗ τὸ περιβόλι αὐτὸ καταρημάξῃς, [ζεις,

Καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλοι πλέον καρποὺς ποιοὺς θὰ συνάξῃς;
Ἀνίσως τὸ καράβι παιδί μου, ναυαγήσῃ,
Ποιὸς θὰ σωθῇ; Ἂν ξέρῃ κάνείς, θὰ κολυμβήσῃ·
Κάνένα παληκάρι θὰ πεταχθῇ σὲ βράχο,
Ἂν δὲν τὸ φᾷς τὰ 'ψάρια· ἀλλὰ γυμνὸ, μονάχο!
Ἐτοῦτο τὸ καράβι, παιδί μου, ἡ πολιτεία,
Ἐχάθη· χάνοντ' ὅλοι οὐκ ἔστι σωτηρία.
Ἐκ οἱ ξενοδόχοι ποῖοι, μὲ ἐρωτᾷς κὺρ Δῆμε;
Ἐὰν μ' ἐρωτᾷς σοῦ λέγω· αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι. (sic.)

Συγκρίνων δὲ τὴν τάξιν μετὰ τῆς ἀναρχίας ἀκούσατε πόσον ὀρθῶς ἐκφράζεται ὁ ποιητής·

Ἂν κατοικῇς εἰς πόλιν 'ποῦ εἶναι ἀναρχία,
Ἀῃσταποδόχος εἶναι ἡ δόλια δημαρχία,
Καὶ πρέπει νὰ φυλάττῃς τὴν νύκτα μὴ σοῦ πάρῃ
Ὁ γείτων ἀπ' τὸν σταῦλον τὸ βόϊδι ἢ τὸ μουλάρι,
Σὰν ὄρνιθα νὰ κλειέσαι, ὁ ἥλιος ἅμα δύσῃ,
Μὴν χάσῃς τὴν καπώτα, ὁ γείτων μὴν σὲ γδύσῃ,
Τὴν νύκτα 'πὸ τοὺς πύργους κάθεις μὲ τὸ τρομπόνι
'Στὸν ἀντικρύ του πύργον τὸν ἀδελφὸν σκοτόνει,
Τρεχάτος θὲ νὰ φεύγεις καὶ σὲ κάνείς μὴ σφάξει,
Θὰ σ' ἀκλουθήσουν ἄλλοι καὶ ἡ πόλις θὰ ῥημάξει.
Ἀλλ' ἂν στὴν πόλιν μέσα ἡ τάξις βασιλεύῃ,
Καθένας τὴν δουλειά του 'σὰν μέλισσα γυρεύῃ,
Οἱ φύλακες φυλάττουν μὲ προσοχὴν τὰ τείχη,
Ἀκέραιος βαστάζει ὁ δικαστὴς τὴν πήχη,
Ὁ δήμαρχος εἶν' ἄρχων καὶ ἡ ἀστυνομία
Ὀξυδερκὴς 'στὴν πόλιν βαστᾷ τὴν εὐταξία,
Ὁ κάτοικος τὴν νύκτα ἀξέγνοιαστος κοιμᾶται,
Ὑπὸ τῆς πανσελήνου τὸ φῶς περιπλανᾶται,
'Στὰ θέατρα συχνάζει καὶ εἰς τὰς συναυλίας,
Νὰ φωτισθῇ νὰ μάθῃ εἰς εὐγενεῖς χορείας.
Τὴν ἑορτὴν ζευγάρι μὲ τὴν ἀγαπημένη,
Ἀαμπρὸς, χαρὰν γεμάτος, περίπατον πηγαίνει·
Ὡσὰν 'στὰ πρωτοβρέξια τὰ χόρτα, ξεφυτρόνουν
Τὰ κτίρια στὰ νέφη τὰς κορυφὰς ὑψόνουν·
Ἐπάνω στὴν μηλιά του τὸ μῆλον θὰ ὡρμάσει·
Στὴν ἔπαυλιν τὸ θέρος ὁ Πρίγκηψ θὰ περάσει·
Οἱ γάμοι δὲν τοῦ λείπουν· δὲν στέκει τὸ ποτῆρι·
Καὶ ἡ ζωή του ὅλη εἶν' ἕνα πανηγύρι.
Ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει, καλλιεργεῖτ' ὁ τόπος,
Κάνένας νὰ πεινάσῃ σ' αὐτὸν δὲν εἶναι τρόπος.
Στὸν τόπον του κάθένας εὑρίσκει τὸ Μισίρι,
Σωρὸ πᾶν τὸ χρυσάφι 'στὸ κάθε νοικοκύρη.
Ἀῃσταί! ποιὸς ἐτρελλάθη νὰ πάει σὰν βουβάλι
Εἰς τὸν τουρβᾶ μονάχος νὰ βάλῃ τὸ κεφάλι; (sic.)

Γινώσκων δὲ καλῶς τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ ποία ἐφαρμογὴ γίνεται παρ' ἡμῶν αὐτῶν τῶν καλῶν ἢ τῶν κακῶν νόμων, ἐπιφωνεῖ.

Τὸ σύνταγμα! φωνάζεις· ἰσότης! ἀδελφότης!
'Αλλὰ τί λέγει ὁ ἄλλος: — ἐγώ! ἀτομικότης!
Γιὰ μὲ τὸ ἔθνος εἶναι ἡ τσέπη νὰ γεμίσῃ,
Νὰ φάω· νὰ χορτάσω· καὶ φοῦρνος μὴ καπνίσῃ.
Τὸ σύνταγμα 'ναι βρύσι, νερὸ ποῦ 'πᾶς καὶ πίνεις·
Ἐβρώμισες τὴν βρύσι; καὶ πῆτα δὲν θὰ πλύνεις·
Τὸ σύνταγμα 'ναι μάνδρα, τὴν στάνην νὰ φυλάῃ,
Μὴ ἔμβῃ λύκος μέσα τὰ πρόβατα νὰ φάῃ·
'Αλλ' ἂν ἡ μάνδρα πέριξ ἦν καταχαλασμένη,
'Απ' ὅπου καὶ ἂν θελήσῃ ὁ λύκος δὲν ἐμβαίνει;
Ἐὰν γερὴ 'ν ἡ μάνδρα καὶ τὰ σκυλιὰ κοιμῶνται
Ἢ πέσουν σὲ ψοφήμι, τὴν μάνδρα δὲν θυμῶνται,
Οἱ λύκοι δὲν ἐμβαίνουν κοπάδια μέσ' τὴν στάνη,
Τὰ πρόβατα νὰ φᾶνε μαζὶ μὲ τὸν τζοπάνη;
Ἂν κάθετ' ὁ τζοπάνης εἰς ὑψηλὴν δραγάτα
Καὶ κάτω τὰ κοπέλια 'σὰν ἄλογα βαρβάτα
Κλοτσοῦνται καὶ μαλδόνουν, τοὺς λύκους τί τοὺς θέλει
Κανείς; τὸν λύκον τότε δὲν κάνει τὸ κοπέλι;

Τὸ σύνταγμα εἶν' ἡ ψῖφος· ἀλλ' ἂν λῃστὴς ψηφίζῃ,
Τοὺς ἐκλεκτοὺς δὲν πρέπει αὐτὸς καὶ νὰ ὁρίζῃ
Ποῦ μένει ὁ νόμος τότε; ἀφ' οὗ λῃσταὶ προστάζουν
Τοὺς λύκους θ' ἀπολᾶνε, τὰ πρόβατα θὰ σφάζουν.
Τὸ σύνταγμα 'ναι ῥοῦχο· ὁ ῥάπτης θὰ μετρήσει,
Νὰ κόψῃ πρὶν τὸ ῥάψῃ τὸ μουστερὶ θὰ 'γδύσει,
Νὰ τοῦ τὸ δοκιμάσῃ νὰ 'δῇ πῶς τοῦ πηγαίνει,
Καὶ τότε μόνον τότε ἀπὸ τὸν ῥάπτην 'βγαίνει.
Ἂν ὅμως σ' ἀγοράσουν τὸ ῥοῦχο 'στὸ Παρίσι,
Στὴν Μόσχαν, τὸ Λονδίνον καὶ 'σὰν τὸ κυπαρίσσι
Ἂν ἦσαι, θὰ σοῦ πάει;—Στενὸ, θὰ σὲ γουμπιάζει·
Πλατὺ, καριχατούρα σωστή· δὲν θὰ σοῦ 'μοιάζει!
Καὶ ἂν γερόντου γούνα φορέσῃς 'σὲ παιδάκι,
Στερνὰ 'πὸ λίγαις 'μέραις τῆς μένει κουρελάκι;
Τὸ σύνταγμα εἶν' παποῦτσι· θὰ πᾷς εἰς τὸν τζαγκάρη
Νὰ πῇς πῶς ἔχεις κάλους καὶ μέτρα νὰ σοῦ πάρει·
Ἂν ἦναι τζοβινότος καὶ τὰ κομψὰ σκαρπίνια
Τὸν καταγοητεύσουν, τὸ γάντι, τὰ λευστρίνια,
Καὶ δίχως νὰ τὰ βάλῃ ὡς εὔμορφα τὰ πάρῃ,
Στερνὰ 'πὸ λίγαις μέραις τοῦ κόσουν τὸ ποδάρι·
Ἡ ἀμελεῖ καὶ τέλος τὸ πόδι γαγγραινιάζει
Καὶ ἀπ' τοῦ ματαίου κόσμου τὰ βάσανα ξεγνοιάζει·
Πῶς ἡ νομοθεσία ἐτοῦτη δὲν μᾶς 'μοιάζει
Καλήτεροί μου εἶπαν· μονάχη της φωνάζει.
Προϋποθέτει ἔθνος πολὺ προωδευμένον·
Θὰ ἠθικοποιήσει ὁ πόρνος τὴν παρθένον;
Ποῖος ἔμαθε νὰ κλέπτουν χωρὶς νὰ τιμωροῦνται;
Ν' ἁρπάζουν, νὰ φονεύουν, στερνὰ νὰ ἀθωοῦνται;
Ποιὸς νὰ καλποποθεύσουν καὶ νὰ οὐδετερόνουν
Τὴν θέλησιν τοῦ ἔθνους, σκληρὰ νὰ τὸ σκοτόνουν
Ἀνεύθυνοι; τὸν οἶκον κάνένας νὰ 'νοικιάζῃ
Ἐπὶ καλῇ τῇ πίστει, καὶ ὁ 'νοικιαστὴς νὰ βγάζῃ
Στερνὰ τὸν οἰκοκύρην ἀντὶ τοῦ ἐνοικίου
Μ' ἀπόφασιν τελείαν αὐτοῦ τοῦ ἐφετείου;
Ἂν κάμῃς καλοσύνην, νὰ βρίσκῃς τὸν μπελᾶ σου;
Ἂν δίνῃς νὰ μὴ πέρνῃς νὰ χάνῃς τὸν παρά σου;
Καὶ ἂν θέλῃς νὰ τὸν πάρῃς νὰ σπάῃς τὸ μυαλό σου,
Καὶ τέλος νὰ ζαρόνῃς, νὰ κάνῃς τὸ σταυρό σου;
Τὸν ἴσκιο σου νὰ τρέμῃς εἰς τοὺς κρημνοὺς σὰν 'γίδα
Νὰ φεύγῃς, μήπως πέσῃς στοῦ νόμου τὴν παγίδα;
Νὰ θέλῃς δικηγόρον παντοῦ νὰ σὲ φυλάῃ,
Σὰν σκύλο νὰ τὸν τρέφῃς ὁ λύκος μὴ σὲ φάῃ;
Καὶ ἂν στραβοτιμωνίσῃ, ὁ ἴδιος δὲν προσέξῃς,
Σ' ἀναποδογυρίσει, ποτὲ δὲν θὰ ξεμπλέξεις.
Ποῖος τὴν στρεψοδικίαν καὶ ποιὸς τὴν ψευδορκίαν;
Αὐτὰ δὲν δείχνουν ὅλα κακὴν νομοθεσίαν:
Εἰς τὴν ἀρχὴν τὰ ἔθνη προβαίνουν μὲ τὰ ἤθη,
Μὲ τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον, οἱ πρῶτοι νόμοι μοῦθοι·
Ἡ ἐντροπὴ δαμάζει· ὁ φόβος δυσφημίας,
Ὁ χαληνὸς ἀκμαίας νεανικῆς καρδίας·
Καὶ ὅταν προχωρήσουν 'στοῦ βίου των τὸν δρόμον,
Τότ' ἐξ ἀνάγκης πλέκουν τὸ δίκτυον τῶν νόμων (sic).

Περὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ ποιήματος, ὅπερ κατὰ μίμησιν τῶν μουσουργῶν ἀποκαλεῖ *οὐρὰν*, πραγματεύεται μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε εὐτραπελίας περὶ ἄλλων ἐθνικῶν ζητημάτων καὶ ἰδίως περὶ γλώσσης. Ἐν αὐτῷ δὲ ἐκθέτει ἰδέας καὶ γνώμας διαφωνούσας πρὸς τὰς κοινῶς ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν λογίων τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλλάδος παραδεδεγμένας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπαγωγοῦ Μούσης του κατορθοῖ νὰ παραστήσῃ αὐτὰς κἄπως ὀρθάς.

Τοιοῦτον εἶναι, κύριοι, τὸ ποίημα τὸ ὁποῖον φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ ὑπὸ πατριωτικῶν αἰσθημάτων ἐμπνευσθεὶς ὑπέβαλεν. Ἐὰν ἔλειπον ἐξ αὐτοῦ γεροντικαί

τινες ταὐτολογίαι καὶ πλατυσμοὶ ἤθελε βεβαίως φανῆ ἔτι καλήτερον. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ στέψωμεν τὰς περιεχομένας ἐν αὐτῷ αὐτοστέπτους ἀληθείας, διότι κωλυόμεθα ὑπὸ ῥητοῦ ὅρου τοῦ διαγωνίσματος. Στέφομεν λοιπὸν τὸν ποιητὴν διὰ ῥόδων, καὶ ἀποπέμπομεν αὐτὸν τοῦ ἀγῶνος ἐκφράζοντες συνάμα καὶ τὴν ὁμόθυμον τῆς ἐπιτροπῆς εὐχὴν τοῦ νὰ ἴδωμεν ὅσον οὔπω δημοσιευμένον τὸ ἄλλως καλὸν τοῦτο ἔργον. Τὰ δὲ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ τοῦδε κηρύττονται συνδρομηταὶ αὐτοῦ.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΛΟΡΔΟΣ ΕΡΛΙΣΤΑΟΥΝ

Μυθιστορία τοῦ συγγραφέως τοῦ «John Halifax.»

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

Ὑπὸ **Α. Β.**

ΛΟΡΔΟΣ ΕΡΛΙΣΤΑΟΥΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

— Ἰωάννα, εἶπα, ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν θὰ ἔλθῃ.

— Ἀληθινά; ἠρώτησεν ἡ ἐξαδέλφη Ἰωάννα, ἥτις, χρεωστῶ νὰ προσθέσω, δὲν ἦτο ἐξαδέλφη μας, ἀλλὰ τὴν ὠνομάζαμεν οὕτω πρὸς εὐκολίαν, ὅπως ἀποφεύγωμεν τὴν μακρὰν διήγησιν τῆς ἱστορίας αὐτῆς τε καὶ τοῦ ταλαιπώρου πατρός της.

— Ἰωάννα, φιλτάτη μου, εἶναι καλὰ χορδισμένον τὸ κύμβαλον; Παρατήρησέ το. Πρέπει νὰ ξεσκεπάσῃς τὰ βελούδινα ἔπιπλα σήμερον. Ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν θὰ ἔλθῃ.

— Μάλιστα, θὰ φροντίσω, κυρία Βράουνη.

— Ἰωάννα... ἐξαδέλφη Ἰωάννα... ὁ Ῥῶσελ καὶ ἐγὼ θὰ χάσωμεν τὸ κυνήγιόν μας τῶν κοράκων. Πρέπει νὰ τὸ ἀφήσωμεν κατὰ μέρος ἕως τὴν Δευτέραν. Ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν ἔρχεται.

Ἡ τελευταία αὕτη φράσις ἔκαμε τὴν Ἰωάνναν νὰ διακόψῃ τὸ ἔργον της, διότι πολὺ ἠγάπα τὰ δύο παιδία καὶ αὐτὰ τῇ ἀνταπέδιδον τὴν ἀγάπην της.

— Μὴ λυπῆσαι, Ἀλγερνόν. Τὰ νέα πτηνὰ θὰ ζήσουν ἀκόμη τέσσαρας ἡμέρας τοῦ Μαΐου, καὶ προτιμῶ νὰ τὰ ἴδω κυνηγούμενα ἀπὸ κυνηγὸν κατώτερόν σας.

— Κατώτερον! Αἴ; τί λέγεις; ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν;

— Διατί ὄχι; πιθανὸν νὰ ἦναι κατώτερος, δὲν τὸν γνωρίζω.

— Ἰωάννα, φιλτάτη μου Ἰωάννα!

— Φιλτάτη μου Κ. Βράουνη!

Τὴν φορὰν ταύτην ἡ Ἰωάννα ῥίψασα εἰς ἐμὲ βλέμμα πονηρὸν καὶ ζωηρὸν ὑπεμειδίασεν. Ἀναμφιβόλως ἐγνώριζα κάλλιστα ὡς καὶ αὐτὴ ὅτι ἓν τῶν ὀλίγων ἐλαττωμάτων τῆς καλῆς μητρός μου ἦτο ἡ τάσις της νὰ ἀναφέρῃ μετ' εὐλαβείας πᾶν μέλος τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Εἶχε δ' αὐτὴν, ὡς ἤκουσα, ἀπὸ τοῦ καιροῦ ὅτε ὁ ἔντιμος Θωμᾶς Βράουν ἐγένετο ὑπάλληλος τοῦ ἐμπορικοῦ καταστήματος τοῦ Βράουνη καὶ Σ^α^. Πολλάκις τότε ἠστειεύθησαν περὶ τῆς μεταβολῆς τὴν ὁποίαν ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὸ ὄνομά του προσθέτων ἓν η, μόνην μεταβολὴν τὴν ὁποίαν συγκατετέθη ὁ πατήρ μου νὰ κάμῃ. Ἡ μήτηρ μου ὠνομάζετο Σωσάννα Στὴλ καὶ ἦτο πολλὰ εὐμορφη ῥάπτρια φορεμάτων. Ὡς Κυρία Βράουνη, τοῦ πύργου τοῦ Λυθουέητ, μήτηρ πολλῶν τέκνων ἐξ ὧν μόνον οἱ τρεῖς μικροὶ ἀδελφοί μου καὶ ἐγὼ ἐπεζήσαμεν, ἦτο ἀκόμη πολλὰ ὡραία καὶ ἠσθάνετο ἡδονὴν νὰ ἀναδεικνύῃ τὴν καλλονήν της φοροῦσα καλὰ ἐνδύματα. Ἡ εὐχαρίστησις αὕτη ἦτο πολλὰ συγκεχωρημένη εἰς αὐτὴν, ὅταν συλλογισθῇ τις πόσα ἔτη ἔζησε, καθαρωτάτη καὶ κομψοτάτη, μὲ βαμβακερὰ φορέματα.

Ἠγάπα ἐπίσης νὰ ἐπιδεικνύῃ πάντα τὰ περὶ αὐτὴν, ἤτοι τὴν οἰκίαν, τὰ ὀχήματα, τοὺς ὑπηρέτας, τὰ ἀργυρᾶ σκεύη καὶ αὐτοὺς τοὺς υἱούς της τοὺς σπουδάζοντας εἰς Καντερβηγίαν· ἂν καὶ συχνὰ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι πάντα ταῦτα ἐβάρυνον αὐτὴν ἐνίοτε, πρὸ πάντων τὰ παιδία.

Φιλτάτη μήτηρ! τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ ἐπιδείξῃ ἤμην ἐγώ.

Ἤμην νέος εἰς τὰς λαμπρότητας τοῦ πύργου τοῦ Λιθουέητ, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀγοράσει ὁ πατήρ μου ἀποκατασταθεὶς μεταξὺ τῶν πλουσίων εὐγενῶν ἰδιοκτητῶν· πρὸ μικροῦ μόνον, ἴσως ὡς ἐκ τοῦ δραστηρίου μέρους τὸ ὁποῖον ἔλαβεν εἰς τὴν μεγάλην ἔκθεσιν ἥτις τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀνέμιξεν ὅλας τὰς τάξεις, πρὸ μικροῦ μόνον ἤκουσα ὅτι εἶχε μεταξὺ τῶν γνωρίμων του καὶ λόρδους. Δὲν ἤμην ὅμως καθόλου εὐχαριστημένος διὰ τὴν ἔλευσιν ξένων κατὰ τὰς σπανίας ἐπισκέψεις μου εἰς τὸν οἶκόν μας, διότι μὲ χρειάζεται πολὺς καιρὸς ὅπως ἐξοικειωθῶ μετὰ νέων προσώπων· τοῦτο μὲ συνέβη καὶ μὲ τὴν ἐξαδέλφην μου Ἰωάνναν. Ἀλλὰ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἡ Ἰωάννα καὶ ἐγὼ ἤμεθα πλέον καλοὶ φίλοι, οἱ κάλλιστοι τῶν φίλων.

Εἴχαμεν κάμει τὴν πρωΐαν ἐκείνην καὶ οἱ δύο ὁμοῦ μακρὸν περίπατον. Πορευθέντες διὰ τοῦ κήπου εἰς τὸ μέρος ὅπου εὑρίσκοντο οἱ κρίνοι τοῦ δάσους καὶ διὰ τῆς δενδροστοιχίας εἰς τὸν ῥύακα, ἐπανήλθαμεν ὑπὸ τὰς τρεῖς καστανέας· διότι ἡ Ἰωάννα ἔλεγε γελῶσα ὅτι ὅταν θὰ ἐπανήρχετο τὸ πλοῖόν της καὶ θὰ ἐγίνετο κυρία δενδροστοιχίας θὰ τὴν ἐρύτευεν ὅλην

μὲ καστανέας. Ἐνθυμοῦμαι τὴν φράσιν αὐτὴν, διότι μ' ἐπεβεβαίωσεν ὅτι οἱ δύο μας εἴτε ὁμιλοῦντες, εἴτε σιωπῶντες καθ' ὅλον τὸν περίπατόν μας, ἠκολουθοῦμεν σειρὰν σκέψεων καὶ σχεδίων διὰ τὸ μέλλον τόσον ἀντιθέτων ὅσον καὶ οἱ δύο πόλοι.

— Σπανίως τὰ *πλοῖά μας* ἐπανέρχονται, ἢ τοὐλάχιστον ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐπανέλθουν εὐτυχῆ, δὲν εἶναι ἀληθὲς, Ἰωάννα;

Εἶμαι ἄνθρωπος πεζὸς, τὸ γνωρίζω. Δὲν ἔχω οὐδὲν ποιητικόν· ἂν εἶχα ποτέ τι τοιοῦτον τὰ *Δόκς* καὶ τὸ Χρηματιστήριον τοῦ Λιβερποὺλ μὲ τὸ ἀφῆρεσαν περίπου πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν. Ἴσως ἡ ποίησις ἠδύνατο νὰ ἀναζήσῃ εἰς ἐμέ· τοῦτο ἐξήρτητο ἀπό τινα πράγματα τὰ ὁποῖα πρεσοπάθησα νὰ ἀνακαλύψω τὴν πρωΐαν ἐκείνην, χωρὶς νὰ ταράξω μηδένα, μήτε νὰ δόσω ὕλην ὁμιλίας εἰς τὴν οἰκογένειάν μου. Ἀνεκάλυψα δὲ αὐτὰ ἢ μᾶλλον ἀνεκάλυψα ἐγκαίρως ὅτι οὐδὲν ὑπῆρχε πρὸς ἀνακάλυψιν. Οὕτω ἐτελείωσε τὸ ζήτημα ἐκεῖνο καὶ ἐγενόμην ἐκ νέου ὁ Μάρκος Βράουνη, ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἐντίμου Θωμᾶ Βράουνη, τοῦ ἐμπορικοῦ γραμματέως καὶ ἀνήκων εἰς ἄλλην κοινωνικὴν τάξιν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου Κάρολον, Ῥῶσελ καὶ Ἀλγερνὸν Βράουνη, οἵτινες ἐγεννήθηκαν πολὺ μετ' ἐμὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς εὐτυχίας μας. Οὗτοι ἦσαν καλοὶ καὶ ὡραῖοι νέοι, καλῶς ἀνατεθραμμένοι καὶ συνειθισμένοι εἰς τὴν εὐζωΐαν καὶ τὴν πολιτέλειαν. Δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου παράδοξον ὅτι ἔζων τόσον εὐθύμως μὲ τὴν Ἰωάνναν καὶ ὅτι αὕτη ἠγάπα αὐτοὺς τόσον θερμῶς.

Ἠγάπα ἐπίσης πολὺ τὴν μητέρα μου καὶ ἐπεριποιεῖτο θαυμασίως τὰς μικράς της ἀδυναμίας· τὴν πρωΐαν ἐκείνην π. χ., ἠκολούθει αὐτὴν ἀπὸ θρανίου εἰς θρανίον ἐπιβάλλουσαν τὰ καλύμματά των μεθ' ὑπομονῆς ἀνεξαντλήτου, οἰκειακῆς καὶ ἀξίας *πτωχῆς συγγενοῦς*, καὶ μετὰ μικρὸν μ' εὐθυμίαν ὀλίγον ἁρμόζουσαν εἰς πτωχὴν συγγενῆ ἤρχισε νὰ ψάλῃ ἓν ἢ δύο ᾄσματα χάριν τῆς ἰδίας της διασκεδάσεως.

— Μίαν στιγμὴν ἀκόμη, Ἰωάννα, σταμάτησε· δὲν σὲ φαίνεται ὅτι ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν, κτλ. κτλ.

Ἡ δὲ Ἰωάννα διακόπτουσα τὸ ᾄσμά της καὶ εὐχαριστοῦσα τὴν σπουδαίαν ἀπορίαν τῆς μητρός μου ἐξηκολούθει πάλιν νὰ ψάλῃ τὰ ἑξῆς·

«Ὄχι, ὄχι, ἔλεγεν ὁ Ἐρλιστάουν·
Τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ,
Ὠρκίσθην νὰ ὑπάγω εἰς Βοθουὲλ
Ὠρκίσθην νὰ ὑπάγω ἢ ν' ἀποθάνω.»

— Μάρκε, ποῖος εἶναι ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν;

— Εἶναι ὁ Λόρδος Ἐρλιστάουν, τοῦτο μόνον γνωρίζω. Τί ἔψαλλες περὶ αὐτοῦ πρὸ μικροῦ;

— Ὦ! Ὁ Ἐρλιστάουν ἐκεῖνος εἶναι ἄλλος ἐντελῶς... εἶναι ὁ ἥρως ἑνὸς ἀρχαίου ᾄσματος ἰδικοῦ μου. Δὲν τὸν γνωρίζεις... δὲν εἶναι πρόσωπον τὸ ὁποῖον σ' ἐνδιαφέρει.

Ἐνίοτε ἡ Ἰωάννα ἔσφαλλεν. Ἐγνώριζε μὲν πολλὰ τὰ ὁποῖα ἐγὼ ἠγνόουν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐσήμαινεν ὅτι δὲν ἐνδιαφερόμην καὶ δι' αὐτά. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ παιδεία μου καὶ ἡ φιλολογία μου ὑπῆρξαν πρὸ πάντων, ὡς καὶ πρὸ ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρός μου, τὸ ἐμπορικὸν καθημερινὸν καὶ τὸ ταμεῖον, καὶ ὅτι μέχρις ἐσχάτων, βυθισμένος εἰς τὴν ἀδιάκοπον θύελλαν νὰ πλουτήσω, εἶχα ὀλίγον καιρὸν δι' ἄλλας ἀσχολίας, ὅμως ἡ Ἰωάννα ἔσφαλλεν.

Ἀλλὰ δὲν ἀντεῖπα εἰς αὐτήν· τὴν ἀφῆκα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ᾄσμά της, καὶ τὴν ἔβλεπα καθήσασαν εἰς τὸ κύμβαλον τῆς αἰθούσης, ἐνῷ μία ἀκτὶς μόνη τοῦ ἡλίου διερχομένη διὰ τῶν κλειστῶν παραθύρων ἐπήδα ἁρμονικῶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς της.

Ὦ καλή μου ἐξαδέλφη Ἰωάννα!

Πλὴν ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν. Παρετήρησα ἀκολούθως, ὡς μίαν τῶν συμπτώσεων τὰς ὁποίας μετὰ ταῦτα μόνον ἐνθυμούμεθα μετὰ περιεργείας, ὅτι ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν πρώτην φορὰν ἦλθεν εἰς τὸν οἶκόν μας τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Περιεμέναμεν αὐτὸν τὴν ἐπαύριον μόνον καὶ εἶχα ὑπάγει εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅτε αἴφνης ἡ μήτηρ μου ἐλθοῦσα ἐπροσπάθησε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν μου ἥτις ἦτο τυχαίως κλειδωμένη.

— Μάρκε, πήγαινε κάτω· ὁ πατήρ σου εἶναι ἔξω, οἱ ἀδελφοί σου εἶναι εἰς τὸν περίπατον μὲ τὴν Ἰωάνναν καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐνδυμένη.

— Ὦ Θεέ μου! τί θὰ κάμω! ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν ἦλθε, ναὶ ἔρθασε· τὸν ἔβλαπα ἀπὸ τὸ παράθυρόν μου, περιπατοῦντα βραδέως ἄνω καὶ κάτω ἐντὸς τῆς αὐλῆς. Ἦτο ὑψηλὸς καὶ λεπτὸς νέος, μὲ σταχτερὸν κυνηγετικὸν ἔνδυμα καὶ μὲ πῖλον σκωτικόν. «Οὐδὲν ἔχει ἐπ' αὐτοῦ προξενοῦν φόβον,» εἶπα εἰς τὴν μητέρα μου.

— Μὴ εἶσαι ἀνόητος, Μάρκε... ἐντροπή! μόνον κάτω, σὲ παρακαλῶ.

Συνήθως δὲν ἀγαπῶ τοὺς ξένους καὶ πρὸ πάντων τοὺς ξένους τῆς ἀνωτάτης κοινωνίας, πλὴν τὴν πρωΐαν ἐκείνην ὅλα τὰ πράγματα καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μὲ ἦσαν ἀδιάφοροι. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων ἑκάστης ἡμέρας, καθόσον μοὶ παρουσιάζοντο, ἦτο τὸ μόνον πρᾶγμα τὸν ὁποῖον ἤξιζε τὸν κόπον νὰ κάμω.

— Μὴ ταράττεσαι, μῆτερ... ἀληθινὰ θὰ ὑπάγω. Πόσην ὥραν θέλεις νὰ σὲ ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν παρουσίαν του;

— Ἕως εἰς τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἂν δύνασαι· βοήθησέ με, Θεέ μου! Καὶ δὲν ἔχομεν καθόλου κυνήγιον διὰ τὸ γεῦμα!

Ἐσυλλογίσθην πόσον αἱ γυναῖκες, ἔστωσαν καὶ αἱ καλλίτεραι, βασανίζονται διὰ μηδαμινὰ πράγματα. ἀλλὰ κατέβην.

— Εἶσθε ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν, πιστεύω, εἶπα ἀποταθεὶς εἰς αὐτόν.

— Ὁ Κ. Βράουνη... σᾶς ζητῶ συγγνώμην, ὁ Κύριος...

— Εἶμαι ὁ Μάρκος Βράουνη. Λυποῦμαι ὅτι ὁ πατήρ μου δὲν εἶναι ἐδῶ διὰ νὰ σᾶς ὑποδεχθῇ.

— Τὸ σφάλμα εἶναι ἰδικόν μου... ἐλάνθασα τὴν ἡμέραν τὴν ὁποίαν εἴχαμεν ὁρίσει διὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου. Πλὴν δύναμαι χωρὶς νὰ φανῶ ἀδιάκριτος νὰ γίνω δεκτός;

Ὁ τρόπος του προϋπέθετε τὴν μόνην δυνατὴν ἀπάντησιν. Πιθανώτατον εἶναι ὅτι ἡ συναναστροφή του συνήθως δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ἀδιάκριτος. Τῷ εἶπα «τὸ καλῶς ὥρισες,» ἐσφίγξαμεν τὰς χεῖρας ὁ εἷς τοῦ ἄλλου ἀφ' οὗ πρῶτον ἐξετάσθημεν ἀμοιβαίως διὰ βλέμματος ἐμφαίνοντος ὅτι ἐνθυμούμεθα ὅτι συνηντήθημεν ἀλλαχοῦ· ἀλλ' οὐδεὶς ὑπαινιγμὸς ἐδόθη περὶ τῆς προλαβούσης μας γνωριμίας ὑπὸ οὐδενὸς ἐξ ἡμῶν.

Ἐνθυμούμην αὐτὸν καθαρῶς. Ἡμεῖς οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν τραχέως ἐργατικῶν ἀνθρώπων σπανίως βλέπομεν μεταξὺ τῶν γυναικῶν μας, καὶ ἔτι σπανιώτερον μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν μας, τὰ εὐγενῆ καὶ λεπτὰ ἐκεῖνα χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου, τὰ ὁποῖα συνήθως ὀνομάζονται οὐχὶ ἀδίκως «ἀριστοκρατικὰ» διότι εἶναι ὁ ὡραιότερος τύπος τῆς ἁπλῆς φυσικῆς καλλονῆς. Ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάπτυξις συχνὰ ἐμποδίζεται, διότι ἐργαζόμεθα εἰς τὰ κλειστὰ γραφεῖα καὶ ζῶμεν εἰς τὰς οἰκίας τῶν πόλεων, σπανίως ἐπαιρόμεθα διὰ ἀναστήματα τοσοῦτον κομψὰ καὶ ὑψηλὰ συνενοῦντα ἐν ταυτῷ τὴν ἀνδρικὴν ἰσχὺν καὶ τὴν γυναικείαν χάριν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μακρῶν χειρῶν καὶ ἀμυγδαλωτῶν ὀνύχων. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι παρετήρησα πάντα ταῦτα. Ὄχι! πᾶσα τάξις ἔχει τὰ ἰδιά της προτερήματα... ἡ φυσικὴ ἀνάπτυξις σπανίως ἀνήκει εἰς τὴν ἡμετέραν. Ἐξαρτᾶται ἐκ περιστάσεων αἵτινες συνήθως δὲν εἶναι τῆς δυνάμεώς μας, ἢ προέρχεται ἐκ τῶν προγενεστέρων γενεῶν, αἵτινες διαβιβάζουσιν εἰς τὰ τέκνα των τὸν ἴδιον αὐτῶν τύπον, μετὰ ταῦτα δὲ ἡ παιδικὴ ἀγωγή, ἡ ἀνατροφὴ καὶ ὁ τρόπος τοῦ ζῆν ἐπαυξάνουσιν αὐτήν.

Εἶδα δι' ἑνὸς μόνου βλέμματος ὅ,τι πᾶς νοήμων ἄνθρωπος πρέπει νὰ βλέπῃ χωρὶς νὰ αἰσχύνεται ἢ νὰ φοβῆται, ὅτι ἐπί τινων ἰδιοτήτων ἦτο ἐπίσης ἀδύνατον νὰ συμπαραβάλῃ τις ἐργατικὸν ἵππον μὲ ἵππον καλοῦ γένους, ὅσον καὶ τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν μετὰ τοῦ Μάρκου Βράουνη. Ἴσως ἡ ἔμφυτος αὕτη σειρὰ τῶν σκέψεων ἥτις μὲ ἔφερεν εἰς τὴν συμπαραβολὴν ταύτην, ἢ μᾶλλον τὴν διάκρισιν ἐμφαίνει ὅτι ἐσκεπτόμην παραπολὺ περὶ ἐμαυτοῦ. Πλὴν ὑπάρχουσι περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος συνήθως ἀδύνατον νὰ μὴ σκεφθῇ περὶ ἑαυτοῦ, καὶ νὰ μὴ συμπαραβάλῃ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως ἑαυτὸν μετ' ἄλλων ἀνθρώπων· εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρισκόμην τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

— Τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ὡραιότατον, εἶπεν ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν.

Καὶ εἶχε δίκαιον· εἶδα πολλὰς κατοικίας εὐγενῶν αἵτινες οὐδὲ τὸ ἥμισυ τῆς ὡραιότητος τῆς ἰδικῆς μας εἶχαν. Ὁ πατήρ μου μεγάλως ἠγάπα αὐτήν, καὶ ὁμολογῶ ὅτι μετά τινος εὐχαριστήσεως ἔκαμνα τὰς τιμὰς εἰς τὸν ξένον μας, δεικνύων εἰς αὐτὸν τοὺς κήπους, τοὺς ἀνθῶνας καὶ τὰς δενδροστοιχίας. Ἠσθανόμην γλυκεῖαν ὑπερηφάνειαν δεικνύων εἰς τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῶν χρημάτων, ἐδυνάμεθα ν' ἀγαπῶμεν τὴν φύσιν καὶ τὰς τέχνας, καὶ νὰ ἐξοδεύωμεν φρονίμως καὶ γενναίως ὅ,τι δὲν εἴχομεν κληρονομήσει ἀλλὰ κερδήσει. Περιερχόμενος μετ' αὐτοῦ τὸ κτῆμά μας ἐθαύμασα καὶ ἐγὼ τὸ ὅλον, καὶ μὲ ἔκαμεν ἐντύπωσιν ἡ ἡγεμονικὴ μεγαλοπρέπεια τῶν δαπανῶν τοῦ πατρός μου· ἐσυλλογίσθην δὲ ὁποία ἀντίθεσις ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ μικροῦ καὶ σκοτεινοῦ γραφείου ἐν Λιβερπούλ, ὅθεν ἤρχισαν νὰ προέρχωνται καὶ ἐξηκολούθουν νὰ προέρχωνται τὰ πρὸς διατήρησιν πάντων αὐτῶν χρήματα.

Ἐνίοτε ἐσυλλογιζόμην.... Πλὴν ὁ υἱὸς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σχολιάζῃ τὸν πατέρα του καὶ πρὸ πάντων πατέρα τόσον καλὸν ὡς τὸν ἰδικόν μου.

Ὁ περίπατός μας ὡς καὶ ἡ συνομιλία μας ἐτελείωσαν. Συνδιελέχθημεν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Εὐρώπης, περὶ τῆς Μεγάλης Ἐκθέσεως καὶ περὶ ἀντικειμένων εἰς ἃ ἐδυνάμεθα νὰ συναντηθῶμεν, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα ἐξηντλήθησαν τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο. Δὲν εἶμαι ὁ ἴδιος πολλὰ ὁμιλητικός, πλὴν ἀρέσκομαι ν' ἀκούω τοὺς ἄλλους ὁμιλοῦντας, καὶ ἀναγκάζομαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι ηὗρα τὴν συναναστροφὴν τοῦ λόρδου Ἐρλιστάουν πολλὰ ὀλίγον διασκεδαστικήν.

Ὡδήγησα αὐτὸν εἰς τὰ δωμάτιά του ὅπου καὶ τὸν ἀφῆκα· πρὸς μεγάλην δὲ ἀνάπαυσιν ὅλων μας δὲν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰμὴ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος.

Βεβαίως δὲν θὰ διεσκέδασε πολὺ εἰς τὸ γεῦμα, διότι ὁ πατήρ μου ἦτο ἀκόμη ἀπὼν καὶ ἡ μήτηρ μου, οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου ἦσαν οἱ μόνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἐδυνήθην νὰ τὸν παρουσιάσω. Ἐνθυμοῦμαι πῶς οἱ ἀδελφοί μου πλήρεις πεποιθήσεως εἰς τὰς *γνώσεις τοῦ κόσμου* τὰς ὁποίας ἐπορίζοντο ἀπὸ τὴν Καντορβιγίαν ἔκαμνον ἐπίδειξιν, ἕως ὅτου κατεπραΰνθη ὁ ζῆλός των ὑπὸ τῆς σοβαρᾶς εὐγενείας τοῦ λόρδου, ἥτις δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἐλαχίστην οἰκειότητα. Βλέπω ἀκόμη τὴν μητέρα μου, τῆς ὁποίας αἱ ἐγκάρδιοι ἀπολογίαι διὰ τὴν λεγομένην *pot-luck* (εὑρισκόμενα φαγητὰ) ἐγένοντο δεκταὶ μὲ μειδίαμα ἐκφράζον δι' αὐτῆς τῆς συστολῆς του ἀγαθωτάτην ἄγνοιαν τῆς σημασίας τῆς φράσεως ταύτης.

Ἡ καλή μου μήτηρ μὲ τὰς κοκκίνους παρειάς, τὴν προθυμίαν, τὸ μεταξωτὸν φόρεμα τοῦ ὁποίου τὸ ἀνοικτὸν χρῶμα δὲν τῇ ἤρμοζε πολύ, μὲ τὰ λευκὰ χειρόκτια τὰ ὁποῖα δὲν ἐδύνατο νὰ φορέσῃ καλά, μὲ τὴν ἀνήσυχον προσπάθειαν νὰ φανῇ ἀτάραχος καὶ μὲ τὴν ἀδιάκοπον ὁμιλίαν της, ἥτις ἔδιδε δείγματα τῆς πρώτης της ἀνατροφῆς, μὲ ἔκαμε νὰ συλλογίζωμαι τί ἆρά γε νὰ ἐσκέπτετο ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν περὶ τῆς ξενιζούσης αὐτὸν οἰκοδεσποίνης.

Πιθανῶς οὐδέν· διότι οὐδὲν ἐξωτερικὸν σημεῖον ἐδείκνυεν ὅτι εἶχέ ποτε καμμίαν ἰδέαν. Εἶδα ἀνθρώπους προφυλακτικοὺς σιδηρᾶς φυσιογνωμίας ἔχοντας, ἀνθρώπους τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ἦσαν σκληρὰ ὡς κλειδωμένα κιβώτια, ἀλλὰ τότε ἐκ τούτου ἐμάντευσα ὅτι ὑπῆρχέ τι ἐντὸς αὐτῶν· ἦσαν ὑπερήφανοι, εὐαίσθητοι ἄνθρωποι, προσπαθοῦντες νὰ φέρωσι προσωπεῖον, ἂν καὶ ἐνίοτε ἠσθάνεσο βεβαιότητα ὅτι ὑπὸ τὸ προσωπεῖον ἐκρύπτετο σὰρξ καὶ αἷμα. Ἀλλ' οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ μου εἶδα τοσοῦτον ὁμαλὴν, εὐγενῆ, ὡραίαν ἀταραξίαν ὁποίαν ἐξέφραζεν ἡ φυσιογνωμία τοῦ λόρδου Ἐρλιστάουν τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν τῆς γνωριμίας μας.

— Ποίαν ἰδέαν ἔχεις περὶ αὐτοῦ, Ἰωάννα; ἠρώτησα τὴν ἐξαδέλφην μου ὅτε ἐλθόντος τοῦ πατρός μου ἔμεινα ἐλεύθερος... ἐλεύθερος νὰ καθήσω εἰς τὴν συνήθη γωνίαν μου καὶ νὰ βλέπω τὴν Ἰωάνναν καταγινομένην εἰς τὰς ἑσπερινὰς ἐργασίας της τὰς ὁποίας δὲν μετέβαλεν, οὐδὲ ἐφαίνετο σκοπεύουσα νὰ μεταβάλῃ χάριν τοῦ περιφανοῦς ξένου μας. Ὅτε παρουσίασα αὐτὸν εἰς τὴν ἐξαδέλφην μου, ἐκείνη τὸν εὐχαρίστησε μόνον· συνήθως δὲν ἀπεδίδετο εἰς αὐτὴν μεγάλη προσοχή, εἶχε δὲ καί τι εἰς τὴν συμπεριφοράν της τὸ ὁποῖον ἀπεδίωκε μᾶλλον ἢ εἵλκυε τὴν προσοχὴν ὅτε εἴχομεν ξένους. Καὶ ὅμως πολλάκις ἐφαίνετο εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον, ὅτι ἐκείνη ἐξ ὅλης τῆς οἰκογενείας ἦτο ἡ μᾶλλον εἰς τὴν θέσιν της, ἡ πλέον φυσικὴ εἰς τὴν λαμπρὰν αἴθουσαν τοῦ πύργου Λοθουέητ.

— Πῶς σὲ φαίνεται; ἐπανέλαβον ἐνῷ ἐκείνη ἵστατο πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ τεΐου, τελειώνουσα μακρὰν συζήτησιν μετὰ τῆς μητρός μου εἰς τὴν ὁποίαν προσεπάθει νὰ τὴν πείσῃ ὅτι θὰ ἦτο πολὺ καλλίτερον νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ τεῖον ὅπως πάντοτε τὸ ἔκαμνε κατὰ τὴν ἐξοχικὴν συνήθειάν της, ἂν καὶ ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν εὑρίσκετο ἐκεῖ.

— Πῶς μὲ φαίνεται!..: περίμενε μίαν στιγμὴν (Ἰωάννη, τοποθέτησε τὸν λύχνον ἐκεῖ). Ναί, μὲ φαίνεται ὡραιότατος, καὶ ἄριστα ἐνδυμένος.

— Ἀστειεύεσαι;

— Καθόλου.... ἡ τελευταία μου παρατήρησις δὲν εἶναι μικρά. Πᾶς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐνδύεται ὡς κομψευόμενος, ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἔχῃ φιλοκαλίαν διὰ νὰ ἐνδύεται ὡς εὐγενής.

— Καὶ οἱ τρόποι του;

— Εἶδα καὶ χειροτέρους καὶ καλλιτέρους.

— Φιλτάτη μου Ἰωάννα, πῶς ἠμπορεῖς νὰ τὸν κρίνῃς; Εἶναι τόσον κομψὸς, τόσον εὐγενής! εἶπεν ἡ μήτηρ μου. Εἶναι συνειθισμένος ὡς βλέπει τις εὐθὺς εἰς τὴν ἀνωτάτην κοινωνίαν.

— Πλὴν, μῆτερ, καὶ ἡ Ἰωάννα συνείθισεν εἰς καλὴν κοινωνίαν.

— Συνείθισα ἐπὶ εἰκοσιὲξ ἔτη εἰς τὴν συναναστροφὴν τοῦ πατρός μου, ἀπεκρίθη ἡ ἐξαδέλφη μου μεθ' ὑπερηφανείας δικαίας.

Παρετήρησα ὅτι τὰ χείλη της ἔτρεμαν καὶ ἔσπευσα νὰ ὁμιλήσω περὶ ἄλλων πραγμάτων.

Ἅπαξ ἐν τῇ ζωῇ μου εἶδα τὸν πατέρα τῆς Ἰωάννας. Δὲν ἦτο ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἐδύνατό τις νὰ λησμονήσῃ ποτὲ, οὔτε νέον παιδίον. Οὐδέποτε ἐδυνήθην νὰ μάθω διατί ἐνυμφεύθη ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Βράουνη, ἢ ἂν ἡ Ἔμμα Βράουνη τὴν ὁποίαν ἐξέλεξεν εἶχε προτερήματα τοιαῦτα τὰ ὁποῖα νὰ τὴν καταστήσωσιν ἀξίαν νὰ γίνῃ σύζυγός του καὶ μήτηρ τῆς Ἰωάννας. Ἀπέθανε νέα· ἡμεῖς δὲ ποτὲ οὐδὲν ἠκούαμεν οὔτε περὶ τοῦ πατρὸς οὔτε περὶ τῆς θυγατρὸς, ἐνίοτε μόνον ἐβλέπαμεν τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ καὶ ὁ πατήρ μου συνήθως ἔλεγεν·

— Αὐτὸς θὰ ἦναι βεβαίως τῆς ταλαιπώρου Ἔμμας ὁ εὐφυὴς σύζυγος.

Τέλος εἴδαμεν ἡμέραν τινὰ ἐντὸς ἐφημερίδος τὴν νεκρολογίαν του. Οἱ συγγραφεῖς συνήθως ἀποθνήσκουσιν ἐν τῇ πενίᾳ· ἀλλ' οὗτος ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἰωάνναν πεντήκοντα λίρας στερλίνας εἰσόδημα κατ' ἔτος. Ὁ πατήρ μου ὑπῆγε νὰ τὴν φέρῃ πρὸς ἐπίσκεψίν μας μόνον, εἰς τὸν Πύργον τῆς Λοθουέητ, ἀλλὰ ἀγνοῶ καὶ ἐγὼ πῶς δὲν ἐδυνήθημεν πλέον νὰ τὴν ἀποχωρισθῶμεν. Ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζα περὶ τῆς ἱστορίας της.

Ὅσον ἀφορᾷ αὐτὴν, ἦτο ὑψηλὴ καὶ εἶχε μαύρην κόμην. Οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει δὲν ἐθαύμαζαν αὐτὴν, τοὐλάχιστον οἱ ἄνθρωποι τῆς τάξεώς μας· λαμπρὰ χρώματα, παχέα ἀναστήματα ἀναδεικνυόμενα ἔτι καλλίτερον ὑπὸ φορεμάτων ζωηρῶν, ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰς ἰδέας των περὶ ὡραιότητητος. Ἐὰν ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Παρθενῶνος, (ἔχω κεφαλὴν αὐτῆς εἰς τὸ ἐμπο-

ρικὸν γραφεῖόν μου ὑπεράνω τῆς βιβλιοθήκης, τὴν ὁποίαν ἠγόρασα ἀπὸ πραγματευτὴν περιέργων πραγμάτων, διότι εἶχέ τι εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ μετώπου καὶ τῆς κόμης ἀνενθυμίζον με τὴν Ἰωάνναν) ἐὰν, λέγω, ἡ Ἀθηνᾶ αὐτὴ ἐφαίνετο αἴφνης εἴς τινα τῶν συναναστροφῶν των μὲ μαῦρον μεταξωτὸν φόρεμα κλειστὸν καὶ μὲ μικρὰν τραχηλιάν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ταινίας, οὐδενὸς κοσμήματος περὶ τὸν λαιμὸν, τοὺς βραχίονας ἢ τὰ δάκτυλα, βεβαίως θὰ ὠνόμαζαν τὴν θεὰν «μᾶλλον ἄσχημον γυναῖκα,» ὡς ἤκουσα ἐνίοτε νὰ λέγωσι περὶ τῆς Ἰωάννας.

Ἦτο «νέα γυνὴ» καὶ ὄχι κοράσιον. Εἶχεν ἰδεῖ τὸν κόσμον καὶ εἰς Λονδῖνον καὶ ἀλλαχοῦ· ὁ χαρακτὴρ καὶ ὁ τρόπος της ἦσαν ἐπίσης μορφωμένοι· ἂν δηλαδὴ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶχε «τρόπους» ἀφ' οὗ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις ἦτο τοσοῦτον ἐντελῶς καὶ ἁπλούστατα φυσική· οὐχὶ μὲν πάντοτε ἡ αὐτὴ (διότι μόνον ὀλίγοι ἄνθρωποι εἶναι τοιοῦτοι, ἐκτὸς τῶν πολλὰ ἐπιφυλακτικῶν καὶ μωρῶν, οἵτινες οὐδέποτε μεταβάλλονται), ἀλλὰ εἰς ὅλας τὰς διαφόρους της φάσεις ἦτο ὅ,τι ἐπεθύμει πάντοτε νὰ ἦναι, αὐτὴ ἡ ἰδία.

Δὲν εἶχεν ἀπαιτήσεις, δὲν εἶχε καμμίαν τάσιν εἰς τὸ νὰ προσποιῆται μικροπρεπῆ καὶ εὐγενῆ ταπεινοφροσύνην. Νομίζω ὅτι ἐγνώριζεν ὅτι *δὲν ἦτο* ἄσχημος καὶ διεσκέδαζε μᾶλλον μὲ τὴν περὶ καλοῦ κακὴν ἰδέαν ἐκείνων οἵτινες τὴν ἐθεώρουν τοιαύτην. Νομίζω πρὸς τούτοις ὅτι ἠσθάνετο ἀβλαβῆ γυναικείαν εὐχαρίστησιν βλέπουσα τὰ κλασικὰ, μεγάλα καὶ εὐγενῆ χαρακτηριστικά της τὰ ὁποῖα ἦσαν τοῦ πατρός της, καὶ τὰς ὡραίας της χεῖρας τὰς ὁποίας ἐκληρονόμησεν ἀπ' αὐτόν. Χάριν αὐτοῦ ἐν μέρει τὰ ἐθαύμαζε, διότι ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν γυναικῶν αἵτινες ἔχουσι, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τῶν ματαιοτήτων των, ἀληθὲς καὶ ἀγαθόν τι αἴσθημα.

Περιγράφω αὐτὴν ὅπως ἦτο πρὸς ἡμᾶς, οἵτινες τὴν ἐγνωρίζαμεν, καὶ ὄχι πρὸς τοὺς ξένους. Ἐνώπιον αὐτῶν σπανίως ἀνεμιγνύετο πολὺ εἰς τὴν ὁμιλίαν ἢ, ἐκτὸς μόνον ὅτε ἀληθῶς ἐνδιεφέρετο εἰς αὐτοὺς, κατέβαλεν ἐλάχιστον κόπον ὅπως τοὺς διασκεδάσῃ. Οὐδὲ βλέπων αὐτὴν τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἥσυχον ὡς πάντοτε, ἠπόρησα ὅτι ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν παρετήρησε μόνον τὸ πρόσωπόν της (διότι ἐκεῖνος συνειθισμένος ὢν εἰς τὰς ὡραίας τέχνας, βεβαίως εἶδεν ὅτι ἦτο ὡραία) ὡς ἂν ἦτο εἰκὼν ἢ ἄγαλμα, καὶ ἔστρεψεν ἀλλοῦ τὰ βλέμματά του. Ἐκείνη δὲ ὑπέφερε τὸ βλέμμα του κάλλιστα, ἴσως καὶ μὴ παρατηρήσασα κἂν αὐτὸ, διότι οἱ λογισμοί της πολλάκις ἐξετείνοντο μακρὰν, μακρὰν ἡμῶν. Ἡ ζωή της ὑπῆρξε δυσχερὴς, τὸ ἔβλεπες· εἶχε διέλθει διὰ μεγίστης θλίψεως, ἔβλεπες καὶ τοῦτο, τοὐλάχιστον τινὲς ἐδύναντο νὰ τὸ ἴδωσιν· ἀλλὰ τοιαύτην ὀξυδέρκειαν δὲν ἀπῄτει τις ἀπὸ νέον ὡς τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν.

— Ποίας ἡλικίας τὸν νομίζεις, Ἰωάννα;

— Ποῖον; τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν; ἀληθῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κρίνῃ τις τόσον γρήγορα. Πλὴν τὸ βιβλίον τοῦ « Βάρκ » θὰ μᾶς πληροφορήσῃ, Κυρία Βράουνη.

— Σὲ εἶπα, φιλτάτη μου, ὅτι δὲν ἦτο περιττὴ ἀγορὰ, εἶπεν ἡ μήτηρ μου γυρίζουσα μεθ' ἡδονῆς τὰ φύλλα τοῦ *Peerage*, βιβλίου τὸ ὁποῖον σατυρικός τις ὀνομάζει «Βρετανικὴν Βίβλον,» καὶ τὸ ὁποῖον πρὸ μικροῦ ἦτο ἄγνωστος ἀνάγκη δι' ἡμᾶς.

— Ἰδοὺ τὸ ἠῦρα, Ἰωάννα . . . Φρεδερῖκος, Βαρῶνος Ἐρλιστάουν. Φαντάσου ὅτι εἶναι μόνον εἰκοσιτεσσάρων χρόνων, ἔχει τὴν ἡλικίαν τοῦ Καρόλου... νεώτερος ἀπὸ σὲ, Ἰωάννα.

— Ναί.

Ἐνταῦθα τὸ ἀντικείμενον τῆς συζητήσεως, ἤτοι ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν, διέκοψεν ἀκουσίως αὐτὴν ἀνοίξας τὴν θύραν τῆς αἰθούσης, φαινόμενος μᾶλλον κεκοπιακὼς, ἀλλὰ πάντοτε ἀκούων μετὰ παραδειγματικῆς εὐγενείας πᾶσαν λέξιν τοῦ πατρός μου. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ ὁμιλία τοῦ πατρός μου ἦτο πάντοτε ἀξία νὰ τὴν ἀκούῃ τις, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὡς σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τῶν γερόντων, εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ διηγῆται μακρὰς ἱστορίας, καὶ εἶναι ὀχληρὸν νὰ ἀκούῃ τις ἔστω καὶ τὰς καλλιτέρας διηγήσεις καὶ τὰ σοφώτερα ῥητὰ δωδεκάκις ἐπαναλαμβανόμενα. Ὁ νέος λόρδος ἐστράφη, ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον ταχέως, πρὸς τὴν μητέρα μου ἥτις ἦλθεν εἰς βοήθειάν του, καὶ ἔδειξε μικρὸν προσωπικὸν ἐνδιαφέρον (παρεκτὸς τοῦ ἀμεταβλήτου εὐγενοῦς ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον ἐδείκνυε διὰ πάντα τὰ πράγματα), ὅτε μεταξὺ τῆς μεγάλης σειρᾶς τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους δὲν εἶχε τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζῃ, τοὺς ἐκλεκτοὺς τῶν φίλων μας τοὺς ὁποίους ἡ μήτηρ μου προσεκάλεσεν ἀνησύχως εἰς γεῦμα πρὸς διασκέδασίν του τῆς ἐπαύριον, ἀνέφερε κατὰ τύχην καί τινα τὸν ὁποῖον ἐγνώριζεν. Εἶπε δὲ ὅτι ἡ μήτηρ του Λέδυ Ἐρλιστάουν ἐγνώριζε τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὴν σύζυγόν του οἵτινες ἦσαν κάλλιστοι ἄνθρωποι.

(Ἕπεται συνέχεια.)

(¹) Σ. Μ. Πρόσκλησις τῶν ψυχῶν ἐκ τοῦ ᾅδου. (Γρηγόρ. Ναζ.)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΓΕΙΑΣ.

Μαγεία, Ψυχαγωγία (1), Γοητεία, κλπ.

Δὲν εἶναι πιθανὸν παντάπασιν ὅτι πάντα τὰ βδελυρὰ ταῦτα ἀτοπήματα πηγάζουσιν, ὡς ὁ Πλὺσχ

διατείνεται ἐκ τῶν φυλλάδων, δι' ὧν ἄλλοτέ ποτε τὰς κεφαλὰς τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος ἔστεφον. Διότι αἱ φυλλάδες αὗται τίνα σχέσιν ἠδύναντο νὰ ἔχωσι μετὰ τῆς τέχνης τοῦ γοητεύειν τοὺς ὄφεις, τοῦ ἐγείρειν τοὺς νεκροὺς. τοῦ διὰ λόγου τοὺς ἀνθρώπους φονεύειν, τοῦ ἔρωτα ἐμβάλλειν, ἢ τοῦ εἰς κτήνη τοὺς ἀνθρώπους μεταμορφοῦν;

Ἀλλὰ λέγουσιν, ὅτι ἡ λέξις *ἐπῳδὴ* (1), *incantatio*, παράγεται ἔκ τινος Χαλδαϊκῆς. Ἡ incantatio λοιπὸν κατάγεται ἐκ τῆς Χαλδαίας! Ἔρρετ' ἐς κόρακας, Βοκάρτοι, διότι ἐστὲ δεινοὶ θαλασσοπόροι· ἀπὸ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ μεταβαίνετε· σπεύδετε πρὸς τὸν ἰσχυρὸν καὶ σοφὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων· μεταφέρετε ἐκεῖθεν πάντα τὰ βιβλία καὶ πάντα τὰ ἔθιμα· δὲν δέχεσθε τὸν τίτλον τοῦ ἀγύρτου.

Μήπως πολλαὶ ἀλλόκοτοι προλήψεις δὲν κατάγωνται ἐκ φυσικῶν αἰτίων; Δύναταί τις π. χ. νὰ συνειθίσῃ πάντα τὰ ζῶα νὰ προσέρχωνται πρὸς βρῶσιν τῆς τροφῆς αὐτῶν ὑπὸ τὸν ἦχον ἀσκοῦ ἢ καὶ ἁπλοῦ κερατίου. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς, ἢ ἄλλος τις τῶν προγόνων ἐκείνου, κάλλιον τῶν λοιπῶν ποιμένων τὴν τέχνην τοῦ αὐλεῖν ἢ ᾄδειν γινώσκων, πάντα τὰ κατοικίδια ζῶα προσείλκυεν. Ὑπέθεσαν λοιπὸν τάχιστα, ὅτι αἱ ἄρκτοι καὶ αἱ τίγρεις συνανεστρέφοντο μετὰ τῶν ἀνθρώπων· τῆς δ' ὑποθέσεως ταύτης εὐκόλως ἐπιτυχούσης, ἐτέστευσαν, ὅτι οἱ Ὀρφεῖς τὸν χορὸν τῶν λίθων καὶ τῶν δένδρων προεκάλουν.

Ἀφοῦ αἱ πέτραι καὶ ἡ ἐλάτη χορεύουσι τὸν βαλλισμὸν (2), δι' ὀλίγου κόπου δύναταί τις ἐν ῥυθμῷ μουσικῷ καὶ πόλεις νὰ κτίσῃ. Ὅθεν, ψάλλοντος τοῦ Ἀμφίωνος, οἱ τετράγωνοι λίθοι οἰκείᾳ βουλήσει καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς τοποθετοῦνται· ἄρα ἁπλῆ τις λύρα οἰκοδομεῖ πόλιν καὶ τράγειον κεράτιον κατασκάπτει αὐτήν.

Ἡ αἰτία τῆς ἐπῳδῆς τῶν ὄφεων εἶναι εὐλογωτέρα. Ὁ ὄφις δὲν εἶναι ζῶον ἀδηφάγον καὶ ἐπιθετικόν. Ὡς ἑρπετὸν εἶναι δειλός. Τὸ πρώτιστον περὶ οὗ φροντίζει (τοὐλάχιστον ἐν Εὐρώπῃ) ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι νὰ καταφεύγῃ ἐν ταῖς ὀπαῖς ὡς λαγὼς ἢ σαῦρα. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐξ ἐνστίκτου διώκων πᾶν τὸ φεῦγον αὐτὸν, ἀποφεύγει πᾶν τὸ διῶκον αὐτόν, ἐκτὸς ὅταν ὁπλοφορῇ, ὅτε κατὰ συνέπειαν αἰσθάνεται τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ νομίζει, ὅτι πάντες τὸν θεωροῦσιν.

Ὁ ὄφις, μὴ ὢν αἱμοβόρος καὶ σαρκοφάγος, τρέφεται διὰ χόρτου, διαμένων μάλιστα ἐφ' ἱκανὸν χρόνον καὶ νῆστις· πρὸς δὲ τούτοις καταβροχθίζων ἔντομά τινα, ὡς ἡ σαῦρα καὶ ὁ χαμαιλέων, παρέχει ἡμῖν πολλὰς τὰς χάριτας.

Πάντες οἱ περιηγηταὶ λέγουσιν, ὅτι ὑπάρχουσιν ὄφεις μέγιστοι καὶ παχύτατοι· πλὴν ἐν Εὐρώπῃ δὲν ὑπάρχουσι τοιοῦτοι. Διότι οὐδεὶς ποτὲ, οὔτε ἀνὴρ οὔτε παιδίον, προσεβλήθη ὑπὸ μεγίστου ὄφεως, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὸ μικροῦ· τὰ ζῶα προσβάλλουσι τὸ πρὸς βρῶσιν χρήσιμον καὶ οἱ κύνες δὲν δάκνουσι τοὺς διαβάτας εἰμὴ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν κυρίων αὐτῶν. Τίνα ἀνάγκην ἔχει ὁ ὄφις τοῦ παιδίου; Τίνα ὠφέλειαν ἐκ τῆς δήξεως; Δὲν ἤθελε δυνηθῆ νὰ καταπίῃ οὐδὲ τὸν μικρὸν δάκτυλον αὐτοῦ (1). Οἱ ὄφεις λοιπὸν δάκνουσιν, ἐπίσης δὲ καὶ οἱ σκίουροι, πλὴν μόνον ὅταν ἐνοχληθῶσι.

Καὶ ναὶ μὲν πιστεύω, ὅτι ὑπῆρξαν καὶ τέρατα ἐν τῷ γένει τῶν ὄφεων ὡς καὶ ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων· συνομολογῶ δὲ, ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Ῥηγούλου ἠγέρθη ἐν τῇ Ἀφρικῇ κατὰ δράκοντός τινος, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνομολογήσωσι καὶ οἱ ἐναντίοι, ὅτι τὰ συμβάντα ταῦτα εἰσὶ σπάνια.

Οἱ δύο ὄφεις, οἱ ἐκ τῆς Τενέδου ἐξεπίτηδες ἐλθόντες ἵνα τὸν Λαοκόοντα καὶ δύο μεγάλους εἰκοσαετεῖς παῖδας ὑπὸ τὰς ὄψεις σύμπαντος τοῦ Τρωϊκοῦ στρατοῦ καταβροχθίσωσιν, εἶναι μέγα θαῦμα, ἄξιον νὰ μεταβιβασθῇ εἰς τὰς μεταγενεστέρας γενεὰς διὰ στίχων ἑξαμέτρων καὶ ἀγαλμάτων, τὸν Λαοκόοντα ὡς γίγαντα καὶ τὰ μεγάλα τέκνα του ὡς πυγμαίους παριστώντων.

Ἐντούτοις συμφωνῶ, ὅτι τὸ γεγονὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ συμβῇ ἐν χρόνοις, καθ' οὓς διὰ μεγάλου ξυλίνου (5) ἵππου ἐκυρίευον πόλεις, ὑπὸ θεῶν κτισθείσας· καθ' οὓς οἱ ποταμοὶ ἀπεσύροντο, πρὸς τὰς πηγὰς αὐτῶν ἀνερχόμενοι· καθ' οὓς τὰ ὕδατα εἰς αἵματα μετεβάλοντο· καθ' οὓς ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ὑπὸ ἀκινησίας κατὰ πᾶσαν ἐλαχίστην περίπτωσιν κατελαμβάνοντο. Ἔτι δὲ πᾶν τὸ περὶ ὄφεων λεχθὲν ἦν πιθανώτατον ἐν χώραις, εἰς ἃς ὁ Ἀπόλλων ἐξ οὐρανῶν κατῆλθεν, ἵνα τὸν ὄφιν Πύθωνα φονεύσῃ.

Οἱ ὄφεις ἐθεωρήθησαν πρὸς τούτοις καὶ συνετώτατοι· ἡ δὲ σύνεσις αὐτῶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ τρέχωσιν οὕτω δρομαίως ὡς ἡμεῖς, καὶ εἰς τὸ νὰ κατατέμνωνται εἰς τεμάχια.

Ἡ δῆξις τῶν ὄφεων καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐχιδνῶν δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος, εἰμὴ ὅταν εἶδός τι λύσσης ἐπιφέρῃ τὴν ἀνάβρασιν μικροῦ τινος ἀγγείου ὑπὸ τὰ οὖλα ὑπάρχοντος πλήρους ὑγροῦ εἰς ἄκρον πικροῦ.

(¹) Σ. Μ. Μαγικός τις ὕμνος, δι' οὗ πολλὰ κατορθοῦνται.

(²) Κατὰ τὸν λεξικογράφον Γαζῆν ἐκ τοῦ Β α λ λ ι σ μ ὸ ς ἐσχημάτισαν οἱ Ἰταλοὶ τὸ B a l l a r e, οἱ Γάλλοι τὸ B a l l e r καὶ οἱ Γερμανοὶ τὸ B a l l. Σ. Μ.

(¹) Σ. Μ. Νομίζομεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἀπατᾶται ἐνταῦθα ἀπάτην δεινήν.

(²) Ὁ ξύλινος ἵππος ἦν μηχανὴ ὁμοία ἐκείνῃ, ἥτις μετέπειτα κ ρ ι ὸ ς ἐκλήθη. Ἦν δηλονότι μακρὰ δοκὸς, εἰς κεφαλὴν ἱππείαν λήγουσα· διατηρηθεῖσα ἐν Ἑλλάδι, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου, ὅστις λέγει ὅτι καὶ εἶδεν αὐτήν.

Ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ταύτης ὁ ὄφις δὲν εἶναι πλέον ἐπικίνδυνος τοῦ ἐγχέλυος (1).

Πολλαὶ δέσποιναι ἐτιθάσσευσαν καὶ ἔθρεψαν ὄφεις, ἔθεσαν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν κομμωτικῶν τραπεζῶν αὐτῶν καὶ περιέβαλον αὐτοὺς περὶ τοὺς βραχίονάς των.

Οἱ μαῦροι τῆς Γουϊνέας λατρεύουσιν ὄφιν, μηδένα βλάπτοντα.

Ὑπάρχουσι δὲ πολλὰ εἴδη τοῦ ἑρπετοῦ τούτου, ὧν τινα εἰσὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνα ἐν ταῖς θερμαῖς χώραις· ἀλλὰ γενικῶς ὁ ὄφις εἶναι ζῶον δειλὸν καὶ ἥπιον, οὐχὶ σπανίως ἐκ τῶν βοῶν θηλαζόμενον.

Οἱ πρῶτοι ἰδόντες ἀνθρώπους τολμηροτέρους αὐτῶν, τιθασσεύσαντας καὶ θρέψαντας ὄφεις, διὰ συρίγματος δὲ προσκαλοῦντες αὐτούς, ὅπως τὰς μελίσσας, ὡς μάγους τοὺς ταῦτα πράττοντας ἐξέλαβον. Οἱ Μαρσοὶ λοιπόν, οἱ μετὰ τῶν ὄφεων ἐξοικειωθέντες, ὡς τοιοῦτοι ἐφημίζοντο. Δὲν μένει ἄρα εἰμὴ εἰς τοὺς φαρμακοπώλας τοῦ Πουατοῦ, τοὺς ἐχίδνας ἀπὸ τῶν οὐρῶν συλλαμβάνοντας, νὰ προκαλῶσι τὸν σεβασμὸν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες δύνανται νὰ ἐκλάβωσιν αὐτοὺς ὡς μάγους πρώτης τάξεως.

Ἡ ἐπῳδὴ τῶν ὄφεων ἐθεωρήθη ὡς μόνιμός τις ἰδέα· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ πάντοτε τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν θεραπεύουσα, ηὐδόκησε νὰ συμμορφωθῇ μετὰ τῆς δημώδους ταύτης ἰδέας (2). *Θυμὸς αὐτοῖς (τοῖς ἁμαρτωλοῖς) κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐτῆς· ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνὴν ἀπᾳδόντων, φαρμάκου τε φαρμακευομένου παρὰ σοφοῦ.*

(3) *Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω εἰς ὑμᾶς ὄφεις θανατοῦντας, οἷς οὐκ ἔστιν ἐπᾴσαι.*

(4) *Καὶ καθαιροῦντα φραγμὸν δήξεται αὐτὸν ὄφις..... καὶ δυνάμει δυναμώσει, καὶ περίσσεια τοῦ ἀνδρείου σοφία, ἐὰν δάκῃ ὄφις ἐν οὐ ψιθυρισμῷ, καὶ οὐκ ἔστι περίσσεια τῷ ἐπᾴδοντι.*

Ἡ ἐπῳδὴ ἦν ἐνίοτε τοσοῦτον ἰσχυρά, ὥστε διεῤῥήγνυε τοὺς ὄφεις. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν ἀρχαίαν φυσικὴν τὸ ζῶον τοῦτο ἦν ἀθάνατον. Ἂν δ' ἀπαίδευτός τις εὕρισκεν ὄφιν νεκρὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, συνεπέραινεν ἀναγκαίως, ὅτι τῶν ἐπᾳδόντων τὶς ἀφῄρεσεν ἀπὸ τοῦ ἀτυχοῦς ὄφεως τὸ δικαίωμα τῆς ἀθανασίας:

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Ἐπῳδὴ τῶν νεκρῶν ἢ ψυχαγωγία.

Ἐπᾴδειν νεκρῷ, ἀνεγείρειν αὐτόν, ἢ ἐπικαλεῖσθαι τὴν σκιὰν αὐτοῦ πρὸς συνομιλίαν ἢν τὸ ἁπλούστερον τῶν πραγμάτων. Εἶναι συνηθέστατον νὰ βλέπῃ τις καθ' ὕπνους νεκροὺς, νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτοὺς καὶ οὗτοι νὰ ἀποκρίνωνται. Ἀλλ' ἀφοῦ βλέπει τις αὐτοὺς καθ' ὕπνους, διὰ τί νὰ μὴ βλέπῃ αὐτοὺς καὶ ἐν ἐγρηγόρσει; Δὲν χρειάζεται εἰμὴ Πυθώνειον πνεῦμα, ὅπερ ἵνα ἐνεργήσῃ ἀπαιτεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἐν ἀνθρώπῳ πανούργῳ, ὅστις πάλιν νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν τέχνην αὐτοῦ πρὸς ἄνθρωπον πνεύματος ἀσθενοῦς· πλὴν τίς ἀρνεῖται, ὅτι αἱ δύο αὗται ἰδιότητες, ἡ πανουργία δηλονότι καὶ τὸ ἀσθενὲς πνεῦμα, ἦσαν κοινόταται;

Ἡ ψυχαγωγία τῶν νεκρῶν ἦν ἐκ τῶν μεγίστων μυστηρίων τῆς μαγείας. Καὶ ὁτὲ μὲν διήρχετο, ἅμα τῇ κελεύσει, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ περιέργου μέλαινά τις καὶ μεγάλη σκιά, ἑτεροκίνητος ἐν τόπῳ μᾶλλον σκοτεινῷ· ὁτὲ δὲ ἤρκει νὰ εἴπῃ ὁ μάγος, ὅτι ἔβλεπε τὴν σκιάν. Αὕτη εἶναι ἡ *νεκρομαντεία*. Ἡ περίφημος πυθία d' Endor ὑπῆρξε πάντοτε αἰτία μεγίστης διαμάχης τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ συνετὸς Θεοδώρητος ἐν τῷ ξϛ' ζητήματι ἐπὶ τοῦ βιβλίου τῶν Βασιλέων βεβαιοῖ, ὅτι οἱ νεκροὶ συνείθιζον νὰ παρουσιάζωνται, τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἔχοντες, καὶ ὅτι τὸ καταπλῆξαν τὴν πυθίαν ἦν, ὅτι ὁ Σαμουὴλ ἵστατο ἐπὶ τῶν ποδῶν του.

Ὁ δ' ἅγιος Αὐγουστῖνος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σιμπλικιανοῦ, ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν ζητημάτων, ὅτι δὲν εἶναι παραδοξότερον νὰ βλέπῃ πυθίαν, προσκαλοῦσαν σκιάν τινα, ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπῃ τὸν διάβολον φέροντα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπὶ τῶν πτερύγων τοῦ ναοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους.

Σοφοί τινες, βλέποντες, ὅτι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὑπῆρχον Πυθώνεια πνεύματα, ἐτόλμησαν νὰ συμπεράνωσιν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι δὲν συνέγραψαν εἰμὴ πολὺ βραδύτερον, καὶ ὅτι παρέλαβον σχεδὸν πάντα παρὰ τῶν Ἑλληνικῶν μύθων· ἡ ἰδέα ὅμως αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ.

Ἕτεραί τινες γοητεῖαι.

Ὅταν τις ἦναι ἀρκούντως ἐπιτήδειος νὰ ἐγείρῃ νεκροὺς διὰ λόγων, δύναται κατὰ μείζονα λόγον νὰ θανατοῖ τοὺς ζῶντας, ἢ τοὐλάχιστον νὰ ἀπειλῇ κατ' αὐτῶν θάνατον, ὅπως ὁ ἰατρὸς ἐκεῖνος τοῦ Μολιὲρ λέγει τῷ Λουκᾷ, ὅτι θέλει ἐμβάλει αὐτῷ πυρετόν. Ἄλλως τε εἶναι βεβαιότατον, ὅτι οἱ γόητες ἠδύναντο νὰ φονεύωσι τὰ ἀγελαῖα ζῶα· ὅθεν ἵνα προφυλάξῃ τις τὴν ἀγέλην του, ἠναγκάζετο νὰ ἀντιπαρατάξῃ γοητείαν κατὰ τῆς γοητείας. Ἀλλὰ μὴ σκώπτωμεν τοὺς ἀρχαίους, διότι καὶ ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς μόλις ἐξήλθομεν τῆς βαρβαρότητος! Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἐκαίομεν μάγους καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ πρὸ ὀλίγου, κατὰ τὸ 1750 ἔτος, ἔκαυσαν ἐν Βυρτσβούργ γοήτιδά τινα. Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι λόγοι τινὲς καὶ προπαρασκευαὶ μικραὶ ἀρκοῦσι πρὸς ἀπώλειαν ποιμνίου, ἀρκεῖ μόνον νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ἀρσενικόν.

Ἡ *Κριτικὴ ἱστορία τῶν τελετῶν τῆς δεισιδαιμονίας* ὑπὸ τοῦ Βρὲν εἶναι περιεργοτάτη· διότι, προσπαθῶν ὁ συγγραφεὺς οὗτος νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ἀλλόκοτον περὶ γοητείας ἰδέαν, κατὰ γελοῖόν τινα τρόπον παραδέχεται τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. Ἰσχυρίζεται λοιπὸν, ὅτι ἡ γοῆτις Μαρία ἡ Βυκάγε, ἐν τῇ φυλακῇ τῆς Valogne οὖσα κεκλεισμένη, ἐθεάθη λεύγας τινὰς ἀπωτέρω κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὡς ἐπὶ δικαστηρίου ἐμαρτύρησεν ὁ δικαστὴς τῆς πόλεως ἐκείνης. Ἀναφέρει πρὸς τούτοις τὴν περίφημον δίκην τῶν ποιμένων τῆς Brie (1), τῶν εἰς ἀγχόνην καὶ πυρὰν ὑπὸ τοῦ παρλαμέντου τῶν Παρισίων ἐν ἔτει 1691 καταδικασθέντων. Ἀλλ' οἱ ποιμένες οὗτοι ἦσαν ἀρκούντως ἀπαίδευτοι, ὥστε δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρηθῶσιν ἔνοχοι μαγείας, συνάμα δ' ἦσαν καὶ ἀρκούντως καταχθόνιοι, διότι ἀνεμίγνυον δηλητήρια μετὰ τῶν φαντασιωδῶν μαγειῶν των.

Ὁ πατὴρ Βρὲν διαβεβαιοῖ (2), ὅτι *ἐν τῇ πράξει αὐτῶν ὑπῆρχε πολὺ τὸ ὑπερφυσικὸν*, δι' ὅπερ ἀπηγχονίσθησαν. Πλὴν ἡ ἀπόφασις τοῦ Παρλαμέντου ἀντίκειται καθ' ὁλοκληρίαν τοῖς λόγοις τοῦ συγγραφέως: *Τὸ δικαστήριον κηρύσσει τοὺς κατηγορουμένους ἐνόχους, ὡς συλληφθέντας ἐπ' αὐτοφώρῳ· ἦσαν δεισιδαίμονες, ἀσεβεῖς, γόητες, ἀνόσιοι, φαρμακεῖς.*

Ἄρα ἡ ἀπόφασις δὲν λέγει, ὅτι ἡ ἀνοσιότης κατέστρεψε τὰ ζῶα, ἀλλ' ἡ δηλητηρίασις. Ἄλλως τε ὅπως δηλητηριάζει τις, μὴ ὢν μάγος, οὕτω καὶ μαγεύει.

Ἄλλοι πάλιν δικασταὶ κατεδίκασαν εἰς θάνατον διὰ πυρᾶς τὸν Ἀββᾶν Γαούφριδον, μετὰ τῆς σταθερᾶς πεποιθήσεως, ὅτι ὁ διάβολος παρέσχεν αὐτῷ πρὸς ἀπόλαυσιν πάσας τὰς παρ' αὐτοῦ ἐξομολογουμένας. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ἀββᾶς Γαούφριδος ἐπίστευεν ἐπίσης, ὅτι ὤφειλε πολλὰς χάριτας τῷ διαβόλῳ. Πλὴν ἀλλ' ὅμως ταῦτα πάντα συνέβαινον κατὰ τὸ 1611 ἔτος, ὅτε οἱ πλείονες τῶν ἡμετέρων ἐπαρχιωτῶν δὲν ἦσαν ἀνώτεροι τῶν Καραΐβων καὶ τῶν Μαύρων. Ἐντούτοις καὶ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἤκμασάν τινες τοιοῦτοι, ὡς π. χ. ὁ ἰησουΐτης Ζιράρ, ὁ πρώην ἰησουΐτης Νονὸττ, ὁ ἰησουΐτης Δύπλεσις, ὁ πρώην ἰησουΐτης Μαλαγρίδα· εὐτυχῶς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν παραφρόνων ὁσημέραι ἐλαττοῦται.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν *Λυκανθρωπίαν* (3), τὴν δι' ἐπῳδῶν δηλονότι μεταβολὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς λύκους, ἀρκεῖ νέος τις ποιμὴν νὰ ἐφόνευσε λύκον, καὶ, τὴν δορὰν αὐτοῦ ἐνδυθεὶς, νὰ κατεφόβισέ τινα γραΐδια, ἀρκεῖ λέγομεν τοῦτο, ἵνα ἡ περὶ τοῦ λυκανθρώπου τούτου ποιμένος φήμη διαδοθῇ καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας. Ὁ Οὐϊργίλιος θέλει εἴπει τότε:

(1) His ego saepe lupum fieri, et se condere silvis
Mœrim, saepe animas imis excire sepulcris.

Τὸ βλέπειν τέλος πάντων λυκάνθρωπον εἶναί τι περίεργον, ἀλλὰ τὸ βλέπειν ψυχὰς εἶναι ὡραιότερον. Μοναχοὶ τοῦ ὄρους Κασσίνου δὲν εἶδον τὴν ψυχὴν τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου; Μοναχοὶ τῶν Τουρσῶν δὲν εἶδον τὴν τοῦ ἁγίου Μαρτίνου; Μοναχοὶ τοῦ ἁγίου Διονυσίου δὲν εἶδον τὴν τοῦ Καρόλου Μαρτέλου;

Ἐπῳδὴ πρὸς κατάκτησιν εὐνοίας καὶ ἀγάπης.

Ἡ τριαύτη ἐπῳδὴ ἐχρησίμευσεν εἴς τε νεάνιδας καὶ εἰς νεανίσκους, πωλουμένη παρ' Ἰουδαίων ἄλλοτε μὲν ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, εἰσέτι δ' ἐν Ἀσίᾳ.

Τοιαῦτα μυστήρια ἀπαντῶνται ἐν τῷ Μικρῷ Ἀλβέρτῳ· ἀλλ' ἐννοεῖ τις τὸ πρᾶγμα ἀκριβέστερον ἀναγινώσκων τὸν λόγον, ὃν ὁ Ἀπουλήϊος συνέθεσεν, ὅτε ἐκατηγορήθη παρά τινος χριστινοῦ, οὗτινος εἶχε λάβει εἰς γάμον τὴν θυγατέρα, ὅτι δῆθεν ἐξηνάγκασεν αὐτὴν διὰ φίλτρων εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου. Ὁ πενθερός του Αἰμιλιανὸς ἰσχυρίζετο, ὅτι ὁ Ἀπουλήϊος μετεχειρίσθη κυρίως ἰχθῦς τινας, διότι, γεννηθείσης τῆς Ἀφροδίτης ὑπὸ τῆς θαλάσσης, οἱ ἰχθῦς ἔπρεπε νὰ διεγείρωσιν ὑπερβαλλόντως ἐν ταῖς γυναιξὶ τὸν ἔρωτα.

Πλὴν συνήθως μετεχειρίζοντο τὴν ἱεροβοτάνην, τὴν ταινίαν (2), τὸ ἱππομανὲς, (3) τὴν περικαλύπτουσαν δηλαδὴ τὸν πῶλον ἱππείαν μεμβράνην καὶ μικρόν τι πτηνὸν, παρ' ἡμῖν μὲν *σεισοπυγὶς*, λατινιστὶ δὲ *motacilla* καλούμενον.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀπουλήϊος ἐκατηγορήθη κυρίως διότι μετεχειρίσθη κογχύλια, χηλὰς καραβίδος, θαλασσίους ἐχίνους, ὄστρεα, τευθίδας (4), λίαν σπερματοφόρους θεωρουμένας, κλπ.

Ὁ Ἀπουλήϊος ὅμως ὑποδεικνύει ἐν τῷ λόγῳ του τὸ ἀληθὲς φίλτρον, τὸ ἀναγκάσαν τὴν Πουδεντίλλην νὰ παραδοθῇ αὐτῷ. Καὶ ἀληθεύει μὲν, ὡς ὁμολογεῖ, ὅτι ἡμέραν τινὰ ὠνόμασεν αὐτὸν ἡ σύζυγός του

(1) Ἴδε τὸ σύγγραμμα τοῦ Κ. Φοντάνα. Ἐκεῖ περιγράφονται αἱ κύστεις, αἱ τὸ κίτρινον ὑγρὸν τῆς ἐχίδνης περιέχουσαι, ὁ τρόπος καθ' ὃν οἱ ὀδόντες, οἱ τὴν κύστην ταύτην περικλείοντες, ἀναγεννῶνται, καὶ ὁ περίεργος μηχανισμὸς, δι' οὗ ὁ χυμὸς οὗτος εἰσέρχεται ἐν ταῖς πληγαῖς. Εἶναι πάντοτε ἰώδης καὶ ὅταν προσέτι ἡ ἐχίδνα δὲν ἦναι ὠργισμένη. (2) Ψαλμὸς ΝΖ'. 5—7. (3) Ἱερεμίας κεφ. Η'. 17—18. (4) Ἐκκλησιαστ. κεφ. Ι'. 8—12.

(1) Σ. Μ. Πόλις τῆς Γαλλίας.
(2) Ἴδε τὴν δίκην τῶν ποιμένων τῆς Brie, σελὶς 516 καὶ ἑπ.
(3) Σ. Μ. Οὐχὶ ὑπὸ τὴν σημασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λεξικοῦ.

(1) Ecloga VIII, στ. 97 καὶ ἑπ.
(2) Σ. Μ. Σκώληξ ἐν τοῖς ἐντέροις τῶν ζώων.
(3) Σ. Μ. Καὶ ὁ Αἰλιανὸς (Ζώων ἱστορία ΙΔ', 18), παρ' οὗ πιθανὸν παρελήφθη τὸ ἐν κειμένῳ ἀναφερόμενον, διηγεῖται ὅτι αἱ φαρμακίδες μεταχειρίζονται τοῦτο πρὸς ἔρωτας καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁ Ἡσύχιος πρὸς τούτοις συμφωνεῖ τῇ γνώμῃ ταύτῃ. Ὁ δὲ Θεόφραστος ἀποφαίνεται ὅτι: «Ἡ ἵππος ἀπεσθίει τῶν πώλων τὸ ἱππομανές.» Ὁ Αἰλιανὸς πάλιν ἐν Ζώων ἱστορίᾳ Γ'. 17. ὁρίζει τὸ ἱππομανὲς «Σαρκίον ἐπὶ τῷ μετώπῳ».
(4) Σ. Μ. Κοινῶς κ α λ α μ ά ρ ι α.

μάγον· ἀλλὰ τί! ἐρωτᾷ, ἂν μὲ ἐκάλει ὕπατον, ἤθελον εἶσθαι διὰ τοῦτο ὕπατος;

Τὸ σατύριον (1) ἐθεωρεῖτο παρά τε Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις ὡς τὸ ἰσχυρότερον φίλτρον, *φυτὸν ἀφροδίσειον* καλούμενον. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρω καὶ *εὔοσμον τὸ ἄγριον*, τὸ παρὰ τῶν Λατίνων *eruca* ὀνομαζόμενον: *Venerem revocans eruca moranlem*, ὅπερ ἀναμιγνύομεν μετὰ μύρου ἠλέκτρου. Ἡ δ' ἐποχὴ τοῦ μανδραγόρα (2) παρῆλθε (3).

Καθ' ἡμᾶς τέλος πάντων ἡ νεότης καὶ ἡ ὑγεία εἰσὶ τὰ ἀληθῆ φίλτρα.

Ἡ *σοκολάτα* ἐθεωρήθη ἐπί τινα χρόνον ὡς διεγερτικὸν φάρμακον τῆς ὑπνωττούσης ῥώμης τινῶν γηραλέων· ἀλλὰ καὶ εἴκοσι κύπελλα σοκολάτας ἂν πίωσιν οὗτοι, δὲν θέλουσι προξενήσει μείζονα ὄρεξιν εἰς τὸν κόσμον νὰ ἐρᾶται αὐτῶν:

Ut ameris, amabilis esto.
Ἔσο ἀξιαγάπητος διὰ νὰ ἀγαπᾶσαι.

(Ἐκ τῶν τοῦ Βολταίρ.)

Ν. Δ. ΛΕΒΙΔΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Εἰς τὴν θέσιν *Ἰνὲ Παζὰρ* καλουμένην, δύο περίπου ὥρας ἀπέχουσαν τοῦ *Δεῖρμενζίκ*, ἐντὸς θόλου λιθοκτίστου, ἀνεκαλύφθη κολοσσιαῖός τις μονόλιθος, σαρκοφάγος, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου ἵσταται πλὰξ σχήματος ἐπιμήκους τετραγώνου, μῆκος ἔχουσα δακτύλων 37 καὶ πλάτος 16, φέρουσα δὲ καὶ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν·

Οὐδενὶ δὲ ἐξέσται εἰς ταύ-
την τὴν σορὸν ταφῆ-
ναι εἰμὴ Δημοχάριδι Προ-
κλέους, οὐδὲ ἐξέσται τινὶ
ἄλλην σορὸν ἢ βωμὸν ἢ
στήλην ἐπιθῆναι ἐκτὸς
τῶν ἐπικειμένων ἢ ἐπι-
γράψαι τι τῶν ἐπιγε-
γραμμένων ἤ τι ἐκχαρᾶ-
ξαι. Ἐὰν δέ τις θάψῃ εἰς
ταύτην τὴν σορὸν, ἢ ὑπε-
ναντίον ποιήσῃ τοῖς προ-
γεγραμμένοις ὑπεύθυνος
ἔσται τοῖς τε διατάγμα-
σι καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις
καὶ ἀποτεισάτω (sic) τῇ πόλει.

Ἐπί τινος δὲ ἄλλης οἰκίας ἀντικρὺ τῆς ἐν *Αἰδεσίῳ* Μητροπόλεως ὑπάρχει πλάξ τις ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, ἔχουσα μῆκος δακτύλων $^{0}26$ καὶ πάχος $^{0}18$ ἐφ' ἧς εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή·

ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΑΝ
ΙΟΥΛΙΑΤΗΒΕΡΙΟΥΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ
ΘΥΓΑΤΗΡΑΠΦΙΑΣΓΥΝΗΔΕΓΑΙΟΥ
ΙΟΥΛΙΟΥΡΗΓΕΙΝΟΥΑΜΥΝΤΙΑΝΟΥΙΗΕΡΕΙΑΑΥΤΗΣ
ΚΑΘΙΕΡΩΣΕΝ.

Σεβαστὴν Ἀγριππείναν
Ἰουλία Τηβερίου Ἀπολλωνίου
Θυγάτηρ Ἀπφίας, γυνὴ δὲ Γαΐου
Ἰουλίου Ῥηγείνου Ἀμυντιανοῦ ἡ ἱέρεια αὐτῆς
καθιέρωσεν.

Ἡ νέα Σμύρνη ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου κτισθεῖσα κατεστάθη ἐμπορικωτάτη, διεκοσμήθη λαμπρῶς καὶ ὑπερέβαλε πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἰωνίας.

Ὁ Παυσανίας καὶ ῥήτωρ Ἀριστείδης ἀναφέρουσι τὸν Ἀλέξανδρον ὡς οἰκιστὴν τῆς Σμύρνης. Ἀφ' οὗ ἡ πόλις αὕτη κατεσκάφη ὑπὸ τῶν Λυδῶν, δὲν ἀνεγέρθη καὶ δὲν συνοικίσθη πλέον οὔτε ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κροίσου, οὔτε ἐπὶ τῆς Περσικῆς δυναστείας, οὔτε ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἐλευθερώσεως τῆς Ἰωνίας μετὰ νίκας καὶ μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Κίμωνος. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἰδὼν τὰ προτερήματα τῆς παλαιᾶς Σμύρνης, συνεβούλευσε τοὺς Σμυρναίους νὰ ἀνεγείρωσι τὴν Σμύρνην καὶ νὰ συνοικήσωσιν. Ἐρωτησάντων δὲ περὶ τούτων τῶν Σμυρναίων τὸ ἐν Κολοφῶνι Μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος Κλάρου, ἀντήχησε τὸ Μαντεῖον τοῦτο τὴν φωνὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰπόν·

Τρισμάκαρες κεῖνοι, καὶ τετράκις ἄνδρες ἔσονται.
Οἳ Πάγον εἰκήσουσι πέριν ἱερεῖο Μέλητος.

Ἡ ἀπόφασις λοιπὸν τῆς ἀνεγέρσεως καὶ συνοικήσεως τῆς Σμύρνης ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ μετὰ τὸν χρησμὸν τοῦ Κλαρίου Ἀπόλλωνος ἤρξατο ὁ συνοικισμός. Ὁ Ἀντίγονος καὶ ὁ Λυσίμαχος μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔκτισαν τὴν πόλιν, ὡς λέγει ὁ Στράβων, ἤτοι ἐτελειοποίησαν καὶ ἐκόσμησαν αὐτήν. «Λυδῶν δὲ κατασπασάντων τὴν Σμύρνην, περὶ τετρακόσια ἔτη διετέλεσεν οἰκουμένη κωμηδόν· εἶτα ἀνήγειρεν αὐτὴν Ἀντίγονος, καὶ μετὰ ταῦτα Λυσίμαχος, καὶ νῦν ἔστι καλλίστη πασῶν. Ἔστι δ' ἡ ῥυμοτομία διάφορος ἐπ' εὐθειῶν εἰς δύναμιν, καὶ αἱ ὁδοὶ λιθόστρωτοι, στοαί τε μεγάλαι τετράγωνοι, ἐπίπεδοί τε καὶ ὑπερῷοι. Ἔστι δὲ καὶ βιβλιοθήκη, καὶ τὸ Ὁμήρειον, στοὰ τετράγωνος ἔχουσα ναὸν Ὁμήρου καὶ ξόανον.» Στράβ. 646.

(ΚΡΗΤΗ.)

(1) Σ.Μ. Φυτὸν ἐκ τοῦ γένους τῶν ὀρχεοειδῶν. Ἴδε Διοσκορ. Γ' 143 καὶ 144. Αἱ ῥίζαι του εἰσὶ βολβοειδεῖς· κατὰ δὲ τὸν Πλούταρχον: «Σατύρια προσάγοντα κινεῖν καὶ παροξύνειν τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὰς ἡδονάς.»

(2) Σ. Μ. Εἶδος φυτοῦ ναρκωτικοῦ.

(3) Σ. Μ. Παραλείπομεν ἐνταῦθα σειρὰς τινας, αἵτινες τοὺς γέροντας μόνον ἀφορῶσιν, οὓς καὶ παραπέμπομεν εἰς τὸ πρωτότυπον ἐν σελ. 21 τοῦ Ε' τόμ. τοῦ φιλοσοφικοῦ λεξικοῦ τοῦ Βολταίρ ἐν τῇ λέξει *enchantement*.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου, ἐν ᾗ προσετέθησαν ᾄσματά τινα, μοιρολόγια (γρ. μυρολόγια), διάλογοι, παροιμίαι καὶ λεξικὸν αὐτῆς πλῆρες. Συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκ Λεωνιδίου Θεοδώρου ἱερέως καὶ Οἰκονόμου. Ἐν Ἀθήναις 1870.

Ὁ πρῶτος ἢ μᾶλλον ὁ μόνος λόγος δι' ὃν ἐκδίδει ὁ συγγραφεὺς τὴν ἀνὰ χεῖρας γραμματικὴν «εἶναι, καθ' ἃ λέγει, ν' ἀποδείξῃ ἐκ τῶν σωζομένων ἐν Τσακωνίᾳ λέξεων καὶ ἰδιωτισμῶν τῆς δωρικῆς καὶ τῶν ποιητῶν, τὸ γνήσιον τῆς ἡμετέρας καταγωγῆς καὶ νὰ φιμώσῃ τὰ μωρὰ στόματα τῶν ἄλλα ἀπὸ ἐθελοκακίαν φρονούντων.»

Καὶ ὅτι μὲν ἡ γλῶσσα ὁμολογεῖται ἐκ τῶν κυριωτέρων τεκμηρίων τῶν συμβαλλόντων εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς ἀποδείξεως ὅτι τὸ λαλοῦν αὐτὴν ἔθνος καταβαίνει ἀπὸ τοῦ προλαλήσαντος αὐτήν, οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων· ὅτι ὅμως δὲν εἶναι καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόδειξις, καὶ τοῦτο βέβαιον. Οἱ Βέλγοι φέρ' εἰπεῖν ὁμιλοῦσι τὴν γαλλικὴν καὶ οἱ Ἰρλανδοὶ τὴν ἀγγλικήν· ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνοι εἰσὶ Γάλλοι, οὐδ' οὗτοι Ἄγγλοι. Ἐνταῦθα, ἐν Ἑλλάδι, μικρὸν ἔτι καὶ ἔν τε Ὕδρᾳ καὶ Σπέτσαις καὶ Πόρῳ ἐξαλειφθήσονται καὶ τὰ τελευταῖα λείψανα τῆς ἀλβανικῆς· ἡ ἐπικράτησις ὅμως τῆς ἑλληνίδος δὲν θέλει χρησιμεύσει πρὸς τὸν ἱστορικὸν ὡς ἀπόδειξις, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν τριῶν ἐκείνων νήσων ἔχουσι καὶ τὴν καταγωγὴν καθαρῶς ἑλληνικήν.

Ἴσως ὅμως ἐπὶ τῶν Τσακώνων τὸ τεκμήριον τῆς γλώσσης ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν, οὐχὶ τόσον διὰ τὴν ταὐτότητα τῆς φωνῆς καὶ τὸ πλῆθος τῶν περιρισωθεισῶν λέξεων, ἐνίων μάλιστα καὶ ὁμηρικῶν, ἀγνώστων κατὰ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα (1), ὅσον διὰ τὸν ἐν γένει χαρακτῆρα τῆς διαλέκτου, κοινὸν τῇ καθ' ἡμᾶς καὶ τῇ ἀρχαίᾳ δωρίδι, καὶ διὰ τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῆς. Ὅπως οἱ πάλαι Δωριεῖς τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἀξιοῦντες τὴν κληρονομίαν αὐτῶν λέγουσιν *ἀμέρα, τᾶρ, τὰν, συάτη, ἔμι, ἔσσι, ἔσα, ὡράκα* ἢ *ἑωράκα, ἀσχὰ, ἄνεμορ* καὶ καθεξῆς, ἀντὶ ἡμέρα, τῆς, τὴν, θυγάτηρ, εἰμί, εἶ, ἐστί, ἑώρακα, ἰσχὰς καὶ ἄνεμος.

Ὁ ἀρχαῖος χαρακτὴρ τῆς διαλέκτου ἐπιμαρτυρεῖται ἰσχυρότερον ὑπὸ τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων. Ἡ γλῶσσα ἣν κοινῶς ὁμιλοῦμεν φιλοῦσα ὡς γνωστὸν τὴν ὁμαλότητα, ἀποτροπιάζεται καὶ διαφορὰς καὶ μεταπλασμοὺς καὶ μετασχηματισμοὺς καὶ μεταβάσεις ἀπὸ κλίσεως εἰς κλίσιν καὶ πτώσεις πλαγίας ἀνομοίας πρὸς τὰς ὀρθὰς καὶ τὰ τοιαῦτα· διὸ λέγει «ἡ γυναῖκα τῆς γυναίκας, ἡ θυγατέρα τῆς θυγατέρας, ὁ Ἕλληνας τοῦ Ἕλληνα, φέρω ἔφερα, σπανίως δὲ ῥῆμα δανείζεται χρόνον ἐξ ἄλλου ἑτεροφώνου ὡς τρώγω ἔφαγα, ἐνῷ ἡ τσακωνικὴ ἐτήρησε πολὺ πλέον τῆς κοινῆς καὶ τύπους καὶ πάθη τῆς ἀρχαίας· ἀξιομνημόνευτον δὲ τὸ ῥῆμα πάρειμι (ἔρχομαι). Ἐνταῦθα ῥητέον ἐν παρενθέσει ὅτι οἱ χρόνοι πάντων τῶν ῥημάτων τῆς διαλέκτου ταύτης, πλὴν τοῦ ἀορίστου, σχηματίζονται ἀναλελυμένως διὰ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος εἰμὶ καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ ῥήματος δι' οὗ πρόκειται νὰ ἑρμηνεύσωμεν ἐνέργειαν ἢ πάθος. Ἰδοὺ ἐν παραδείγματι ὁ ἐνεστὼς τοῦ γράφω· *Ἔνι γράφου, ἔσει γράφου, ἔνι γράφου, ἔμε γράφουντε, ἔτθε γράφουνται, εἶνι γράφουνται*· ἤτοι, εἰμὶ γράφων κλ. ἐσμὲν γράφοντες κλ. ὅπως καὶ οἱ Ἄγγλοι λέγουσιν I am writing καὶ οἱ Ἰταλοὶ io sto scrivendo κλ. Εἰς τὸν σχηματισμὸν λοιπὸν τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος *πάρειμι* συντρέχουσι τέσσαρα ῥήματα· ἁ, αὐτὸ τοῦτο τὸ πάρειμι, β', τὸ σπανιώτατον μόλω (μολὼν λάβε, ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς Πέρσας ὁ δωριεὺς Λεωνίδας), γ', τὸ ἥκω καὶ δ' τὸ φέρω (σελ. 38).

Καὶ τῆς μετοχῆς δὲ τὸν σχηματισμὸν νομίζομεν ἄξιον σημειώσεως. Ἡ χυδαία, ἡ παρὰ πάντων ὁμιλουμένη, ἔχει ἕνα μόνον τύπον μετοχῆς διά τε τὰ τρία γένη καὶ τοὺς δύο ἀριθμούς· βλέπωντας, λέγομεν, ὁ Γεώργιος, βλέπωντας ἡ Σοφία, βλέπωντας τὸ παιδίον, βλέπωντας οἱ ἄνθρωποι καὶ καθεξῆς. Ἀλλ' ἡ τσακωνικὴ ἀρσενικῶς μὲν λέγει ὁ ὁροῦ καὶ οἱ ὁροῦντε, θηλυκῶς δὲ ἁ ὁροῦα καὶ ἡ ὁροῦντε καὶ οὐδετέρως τὸ ὁροῦντα καὶ τὰ ὁροῦντα.

Περίεργος φαίνεται καὶ ἡ ἀναλογία τῶν πλαγίων πτώσεων συνῃρημένων τινῶν ὀνομάτων τῆς τσακωνικῆς πρὸς τὰς τῆς ἀρχαίας· ἁ μάτη (ἡ μήτηρ), τὰ ματερῆ (τῆς μητέρος), τθὰ ματερὶ (τῇ μητέρι). Καὶ, ἁ συάτη (ἡ θυγάτηρ), τὰ συατερῆ (τῆς θυγατέρος), τθὰ συατερὶ (τῇ θυγατέρι) κτλ.

Ἐκ τῆς κλίσεως τῶν δύο τούτων ὀνομάτων μανθάνομεν ὅτι καὶ τὴν δοτικὴν πτῶσιν ἐτήρησεν ἡ τσακωνικὴ ἐν τῷ ἄρθρῳ πρὸ πάντων, ἀρσενικῶς μὲν λέγουσα τθῷ καὶ τθοῦ (τῷ), θηλυκῶς δὲ τθᾷ (τῇ) καὶ οὐδετέρως τθῷ (τῷ), τὴν δὲ πληθυντικὴν τῶν μὲν πρώτων δύο γενῶν ἐκφράζει διὰ τοῦ *τθοῦ*, διὰ τοῦ *τθὰ* δὲ τὴν τοῦ οὐδετέρου.

Ἔχει δὲ καὶ ἀνώμαλα ὀνόματα ἰδιάζοντα αὐτῇ, οἷον· ἁ ἁμέρα (ἡ ἡμέρα), τᾶρ ἀμερῆ (τῆς ἡμέρας), κατὰ τὸ συάτη καὶ μᾶτη. Ὁμοία τις ἀνωμαλία ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ χυδαίᾳ, πολλῶν λεγόντων τῆς ἡμερός.

(1) Ἰδού τινες περιεργίας χάριν· ὕω (ὕδωρ), τύφου (τύπτω), φρύζου (φρύγω), χέῤῥευμα (χέῤῥος ἢ χέρσος), τάνη (τάμισος, λέξις ἰδίως δωρικὴ σημαίνουσα τὴν πυτίαν), σαπρία (σαπρὸς), σιγήζου (σιγέω), παραορεῦ (παροῤῥῶ), παράσημος (ὁ κοινῶς σημειωμένος, ἀνάπηρος), πελὶ (πελιδνὸς), πορεία (δρόμος), κοῦμα (πῶμα), ὄνε (ἔνος), ὄπφαινα (ὄμφαξ), νέμου (νέμω, βόσκω), λλύου (ὄλλυμι), λουπάϊ (λοπὰς), κέλλι (κᾶλον, ξύλον), ἔρι (ἔριον), δαίσου (δαίω), ἀφηγούμενε (ἀφηγοῦμαι), αἰκία (πληγὴ), νήπι (νήπιον), μονία (μονιὸς), πράγου (πράττω), οὐαί! κτλ. Λέγουσι δὲ καὶ τὴν κάλταν (κάλτσαν) προπόδι.

Ἕτερον ἀρχαῖον χαρακτηριστικὸν ἔχουσι καὶ αἱ ἀντωνυμίαι. Ὁμιλοῦντες κοινῶς μεταχειριζόμεθα τὴν προσωπικὴν ἀντωνυμίαν *μᾶς* καὶ *σᾶς* καθ' ὅλας τὰς πτώσεις πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς, οἷον· μᾶς ἢ σᾶς εἶπεν (ἡμῖν ἢ ὑμῖν), μᾶς ἢ σᾶς ὕβρισε (ἡμᾶς ἢ ὑμᾶς), ἐδικόν μου ἢ ἐδικόν σας (ἡμῶν ἢ ὑμῶν). Τῆς τσακωνικῆς ὅμως αἱ πτώσεις ἔχουσιν ἑκάστη ἴδιον τύπον.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐγράψαμεν ἀπανθήσαντες ἐκ τῆς γραμματικῆς τοῦ ἱερέως Οἰκονόμου, διότι εὐάριθμοι οἱ παρ'ἡμῖν γινώσκοντες τὴν ὕπαρξιν τῆς διαλέκτου ταύτης. Ἀλλ' ἔχομεν καί τινας ἀπορίας, οὐχὶ ὡς πρὸς τὴν φιλοπάτριδα πεποίθησιν τοῦ συγγραφέως, τὴν περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Τσακώνων, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν γραμματικήν, τὰς ὁποίας λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ ὑποδείξωμεν.

Τὰ γράμματα, λέγει, τῆς τσακωνικῆς εἰσὶν ὅσα καὶ τὰ τοῦ κοινοῦ ἀλφαβήτου, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν σχηματίζονται οἱ φθόγγοι *τσ*, *ντ* καὶ καθεξῆς. Πολλάκις ὅμως οἱ φθόγγοι οὗτοι ἔχουσιν, ὡς καὶ αὐτὸς σημειοῖ, ἀλλοίαν τὴν προφοράν· τὸ *τσ* προφέρεται συνεχῶς ὡς tch, τὸ *ντ* ὡς d, ἀλλὰ καὶ τὸ *ζ* ὡς j καὶ τὸ *σ* ὡς ch, ἴσως δὲ καὶ ἄλλα. Πρόδηλον ἄρα ὅτι τὸ ἡμέτερον ἀλφάβητον δὲν ἐπαρκεῖ τῇ τσακωνικῇ προφορᾷ.

Πλὴν μὴ καὶ ἡ δοτικὴ *τθῷ*, *τθᾷ* καὶ καθεξῆς, ἦναι τὸ κοινὸν 'ς τὸν, 'ς τὴν, 'ς τό;

Καὶ περὶ τὰς ἑρμηνείας δὲ δὲν φαίνεται πολλὰ ἀκριβής· τί σημαίνει τὸ *ἔα*, *ὄρκο μοι*, λεγόμενον πρὸς τὸ ναναριζόμενον βρέφος (σελ. 46); Ἡ ἔννοια οὐδόλως εὐοδοῦται ἐκ τῆς διδομένης παραφράσεως· «Ἔλα, ὄρκο μου.» Βεβαίως περὶ ὅρκου δὲν πρόκειται ἐνταῦθα. Μὴ ἡ τσακώνισσα βαυκαλίστρια ἐπικαλῇ μεταφορικῶς καὶ χαριέντως, ὡς πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὸ φίλτατον αὐτῆς νεόττιον «κλωναράκι,» ἤτοι *ὀρσὸν* ἢ *ὄρπακα* κατὰ τοὺς ἀρχαίους;

Καὶ τῆς ἐν σελίδι δὲ 56 παροιμίας ἡ ἐξήγησις ἀποβαίνει ἀκατάληπτος ὡς γίνεται· «Τὸν λύκον τὸν ἐκούρευαν καὶ ἐκεῖνος ἤτον λαλῶν ἐσαλάγησαν.»

Ἀλλ' οὔτε τὸ λεξικὸν εἶναι, ὡς λέγει ἐν κεφαλίδι τῆς γραμματικῆς, πλῆρες, διότι αἱ ἐν ταῖς σελ. 46, 47, 48, 56 λέξεις *καούδια*, *πφουρτὲς*, *ὥσ'*, *γκνούματα*, *μοσχοκρύσου*, *βούντερ*, *μόνγη*, *καψαλὸς* δὲν εὑρίσκονται.

Καὶ αὗται μὲν αἱ ἐλλείψεις οὐδόλως ἐλαττοῦσι τὴν ἀξίαν τοῦ πονήματος· ὑπάρχει τι ἄλλο ὅμως εἰς ὃ ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν δικαιοσύνην τοῦ αἰδεσιμωτάτου Οἰκονόμου.

Ἀποτεινόμενος *τοῖς ἐντευξομένοις* λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς·

« Ὁ Γουστάβος Deville, μέλος τῆς γαλλικῆς αὐτοκρατορικῆς σχολῆς, ἐλθὼν συστημένος εἰς ἐμὲ παρὰ φίλων τὸ ἔτος 1862 εἰς Λεωνίδιον καὶ συνεργασθεὶς μετ' ἐμοῦ, ὡς καὶ ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ τοῦτο, ἐδημοσίευσε πραγματείαν τινὰ τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου· ὅμως ὡς ἔχων ὀλίγην γνῶσιν τῆς διαλέκτου καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῆς, δὲν παρουσίασε τέλειόν τι ἔργον· ἰδοὺ οἱ λόγοι, δι' οὓς νῦν δημοσιεύω καὶ τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν ἐπὶ τὸ ἐκτενέστερον » (1).

Ὅτι τὸ ἔργον τοῦ K. Deville ἐνδέχεται νὰ μὴ ᾖναι τέλειον, συναινοῦμεν καὶ ἡμεῖς ἀδιστάκτως· ὅτι ὅμως καὶ τελειότερον, καὶ μεθοδικώτερον, καὶ ἐπιστημονικώτερον τῆς γραμματικῆς συνετάχθη, καὶ περὶ τούτου οὐδεὶς δισταγμός. Ὁ K. Deville ἐν πρώτοις ἐτυμολογεῖ ἐπισταμένως καὶ ἐπισταμένως ἀναλύει τὰς λέξεις, ὅπερ δὲν πράττει ἢ πράττει λίαν ἐνδεῶς ὁ συγγραφεὺς τῆς γραμματικῆς, δακτυλοδεικτῶν καὶ μετασχηματισμοὺς, καὶ ἐναλλαγὰς, καὶ ἐκθλίψεις, καὶ καταλήξεις, καὶ τύπους, καὶ πτώσεις, καὶ τὰς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀναλογίας, εὐθύτερον ἅμα δὲ καὶ πειστικώτερον ποριζόμενος οὕτω τὸ περὶ τῆς γνησιότητος τῆς φυλῆς συμπέρασμα, ὅπερ ἐπεδίωξε καὶ ὁ ἡμέτερος Οἰκονόμος (2). Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἐπικυροῖ τὴν ἐμβρίθειαν τῶν παρατηρήσεων, τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἀπροσωπόληπτον τῆς γνώμης τοῦ σοφοῦ Γάλλου, οὗ τινος τὸ ἔργον προεμήνυεν εἰς τὴν πολιτείαν τῶν γραμμάτων μέλος διαπρεπὲς εἰ μὴ ἀφήρπαζεν αὐτὸν προώρως ὁ θάνατος. Τοῦτο δὲ αὐτοῦ τὸ συμπέρασμα συνυποστήριζε καὶ διὰ πραγματείας ἱστορικῆς, καὶ μαρτυριῶν ἀξίων πίστεως, καὶ τοπογραφικῶν ἐρευνῶν καὶ γεωγραφικοῦ χάρτου. Ὑποθέτομεν δὲ ὅτι κατὰ παραδρομὴν λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς γραμματικῆς ὅτι «συνειργάσθη μετ' αὐτοῦ ὁ K. Deville ὡς καὶ ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ,» διότι οὐδαμοῦ τοῦ πονήματος αὐτοῦ ποιεῖται μνείαν τοῦ ὀνόματος κἂν τοῦ σεβασμίου Οἰκονόμου.

---

(1) Ἡ ἀνὰ χεῖρας γραμματικὴ εἶχεν ἐκδοθῆ κατὰ πρῶτον τὸ 1846 ἔτος.

(2) « Je n'ai pas à défendre les Grecs contre Fallmerayer. Cependant, il est bon de dire en terminant qu'au moral comme au physique, les arrière-petits-fils des périœques de Sparte sont bien les frères des autres Grecs, et que s'ils ont gardé dans leur langue beaucoup d'archaïsmes, ils n'en ont pas moins modifié, comme ceux-ci, la syntaxe et la prononciation : ce qui fait voir que tout ce qu'on pourrait reprocher à la langue ou au caractère des Grecs ne prouve rien contre le maintien de la race, et que cette race a résisté en définitive à ces mélanges partiels ou temporaires dont on s'est plu à exagérer l'importance. Les calamités n'ont pu l'anéantir. Elle a supporté la longue léthargie byzantine et la sêrvitude ottomane, mélange de brutalité et d'abêtissement. Elle semble aussi énergiquement enracinée au sol que l'olivier, ce vieil emblême de l'Attique, si robuste qu'il défie les étés brûlants, et les vents impétueux de l'hiver ; si sobre, pour ainsi dire, qu'il se contente de la terre la plus maigre et même du rocher. » Etude du dialecte Tzaconien par Gust. Deville. Paris 1866.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Κύριέ μου,

Σᾶς στέλλω ἄσημάτινα περισσεύματα ἢ ψυχία τραπέζης πρὸ πολλοῦ ἀποστρωθείσης, καὶ ἥτις ποτὲ βρίθουσα δὲν ὑπῆρξεν. Οὐδὲν ἀξιώτερον λόγου εὗρον παρ' ἐμοί. Ἂν σᾶς φανῶσι λίαν μηδαμινὰ διὰ τὸν Χρόνον, ῥίψατέ τα.

Ἐν Πειραιᾷ, 4 δεκεμβρίου 1869.

Ὅλως ὑμέτερος
Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΟΡΓΑΞ.

(Ἆσμα.)

Πενθίμως ἐκελάδει
Ὁ ῥύαξ τῶν βουνῶν,
Κ' ἐσκίαζον οἱ κλάδοι
Τὸ ῥεῦμα σκοτεινόν.

Ἀκτὶς πλὴν αἰφνιδία
Τὰ κύματα χρυσοῖ,
Κ' ἐντός των ἐμειδία
Εἷς ἄγγελος ὡς σύ.

Τὰ ἐπεκόσμ' ἡ Ἶρις
Χρωμάτων ἀνθηρῶν,
Καὶ ἦν ᾀσμάτων πλήρης
Ὁ φλοῖσβος τῶν νερῶν.

Ὡς ἦλθε πλὴν ἑσπέρα,
Ἐσβέσθη ἡ ἀκτὶς,
Κι' ὁ χείμαῤῥος ἐπέρα
Διὰ νυκτὸς φρικτῆς.

Τὸ ὅραμα ἐλύθη,
Παρῆλθεν ἡ χαρὰ,
Καὶ ἔθραυον οἱ λίθοι
Τ' ἀφρίζοντα νερά.

Κ' ἐκ τῆς νεκρᾶς ἐρήμου
Ἀντήχησε φωνὴ,
Πῶς εἶναι ἡ ζωή μου
Ὁ ῥύαξ ποῦ θρηνεῖ.

ΝΥΞ.

(Κατὰ τὸ γαλλικὸν τῆς K. Γιραρδίνου.)

Ἰδοὺ ἡ ὥρα· κατ' αὐτὴν μοὶ λύονται τὰ χείλη.
Ὁ πέπλος ἀποσύρεται ἀπὸ τῶν τόσων μου δεινῶν.
Ἅμα τὸ ἄστρον τῆς νυκτὸς τὸ πρῶτον ἀνατείλῃ,
Ὡς ἄνθος ἡ καρδία μου ἀνοίγεται νυκτερινόν.
Ὦ νὺξ βαθεῖα βασιλὶς τοῦ σκότους, τῆς γαλήνης,
Εἰς τὴν σιγήν σου ἀντηχεῖ πᾶς τῆς καρδίας μου παλ- [μός.
Τὸ αἴσθημά μου ἄδολον σὺ βλέπεις, σὺ μὲ κρίνεις
Ἄλλως ἀφ' ὅ,τι τῶν πολλῶν ὁ ἀμβλυόττων ὀφθαλμός.

Σὺ μόνη τὸ μυστήριον γνωρίζεις τῆς καρδίας,
Ἥτις γογγύζει ἐν σιγῇ ἐν ᾧ τὸ χεῖλός μου γελᾷ·
Καὶ τῆς φιλοσοφίας μου ἠξεύρεις ὁ μανδύας
Πῶς εἶναι πρόσχημα ψευδὲς, καλύπτον τραύματα [πολλά.
Εἰς τὴν προστάτην μου σκιὰν σταλάζει ἐλευθέρως
Τὸ δάκρυ μου ἀόρατον· πικρὸς ὁ θρῆνος ἀντηχεῖ.
Πρὸς σὲ ὁ πόνος δὲν σιγᾷ, δὲν κρύπτεται ὁ ἔρως
Οὐδ' ὑποκρίνεται χαρὰν ἡ ἀθυμοῦσά μου ψυχή.

Ῥίπτω μακρὰν τὸ ῥόδινον τῆς κεφαλῆς μου στέμμα·
Τοῦ πένθους σύρω εἰς αὐτὴν τὸ κάλυμμα τὸ μελανόν.
Κύπτει τὸ μέτωπον ὠχρὸν, κλίνει θολὸν τὸ βλέμμα,
Καὶ τὴν ὑπεροψίαν μου ὁ ἔρως κάμπτει ταπεινῶν.

Ἀλλ' ἤδη ὁ αὐγερινὸς προκύπτ' εἰς τὸν αἰθέρα,
Κ' ἡ αὔρα πνέουσα ψυχρά μοὶ ἀναγγέλλει τὸ πρωΐ.
Ἐντός μου νὺξ ἐγείρεται ὅταν ἐκτὸς ἡμέρα.
Τὸ ψεῦδος πάλιν ἄρχεται καὶ ἡ ἐπίπλαστος ζωή.

ΕΙΣ ΛΕΥΚΩΜΑ.

(Ὑπὸ εἰκόνα φύλλου ξηροῦ.)

Εἰς ἀνθοδέσμας ἐκ χειρῶν
τοσούτῳ φίλων,
Ἄοσμον ἄχρουν καὶ ξηρὸν
Τί θέλει φύλλον;

Δὲν εἶναι δάφνη, προϊὸν
Τοῦ Ἑλικῶνος·
Καὶ τὸ ἐξήρανε χιὼν,
Πνοὴ χειμῶνος.

Δὲν ἔπιε τὴν πρωϊνὴν
Μαΐου δρόσον·
Ἀλλὰ πεσὸν, ὑπὸ δεινὴν
Ἐτάκη νόσον.

Μῦρον δὲν πέμπ' εἰς οὐρανὸν
Οὐδ' εὐωδίας,
Οὐδὲ σκιάζει τὸ πτηνὸν
Τῆς μελῳδίας.

Δὲν ἔχει πράσινον, νεκρὸν
Ἔχει τὸ χρῶμα.
Καθεὶς τὸ ῥίπτει, καὶ πικρὸν
Εἶν' εἰς τὸ στόμα.

Τὸ σύρουσι κατὰ κρημνῶν
Χειμάῤῥων λίθοι,
Καὶ, τοῦ στελέχους του γυμνὸν,
Κατεπατήθη.

Δὲν εἶναι φύλλον τῶν χρυσῶν
Καὶ τῶν ποικίλων.
Ἐκ τῆς καρδίας ἐκπεσὸν
Εἶν' ἕν της φύλλον.

Ἀφοῦ τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς
Δὲν τὸ ἡδύνει,
Οὐδ' ἔχει κλάδον ἐπὶ γῆς
Χλωρὸν νὰ μείνῃ.

Ἀφ' οὗ κρυπτὸς ἀνιλεὴς
Τὸ τρώγει σκώληξ,
Καὶ διεῤῥάγ' ἡ τῆς ζωῆς
Αὐτοῦ πομφόλυξ·

Ἀφ' οὗ τὸ ἥρπασε στροφὴ
Σφοδρῶν ἀνέμων,
Ὦ, ἄφες, ἄφες νὰ ταφῇ
Ἐδῶ εὐδαίμον.

—

ΕΙΣ ΛΕΥΚΩΜΑ ΝΕΑΣ.

Τὸ ῥόδον κοσμοῦσιν ἀμίμητα κάλλη,
Τὸ ἴον σεμνότης κοσμεῖ· ἀλλὰ ποῖον
Ἐνοῦν ἀμφοτέρων τὰς χάριτας, θάλλει
Καλὸν ὡς τὸ ῥόδον, σεμνὸν ὡς τὸ ἴον;

—

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ.
(Ἆσμα)

Μ' εἶπαν τ' ἄνθη τοῦ Μαΐου·
—Φύγε βάσανα τοῦ βίου·
Καὶ φροντίδων ἀφορμὰς,
Κ' ἔλα νὰ στρωθῇς 'ς ἐμᾶς.

Μ' εἶπαν τὰ χλωρά μου δάση·
—Πρὶν τὸ γῆρας νὰ σὲ φθάσῃ,
Ἄφες τύρβην καὶ βοὴν
Κ' ἔλα νὰ χαρῇς ζωήν.

Μ' εἶπαν καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου·
—Τὰ βιβλία σου ἀρνήσου,
Κ' ἔλα νὰ γενῇς σοφὸς
Σ' τῶν βλεμμάτων μας τὸ φῶς.

Κ' ἐγὼ ἔρριψα βιβλία,
Κ' ἡ φροντίς μου εἶναι μία,
Νὰ ζῶ, ἄγγελε χρυσὲ,
Μὲ τὴν φύσιν καὶ μὲ σέ.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

(Ἐκ τοῦ Χρόνου, Ἡμερολογίου ἐκδοθέντος τὸ 1870 ἔτος ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Σ. Ἀνδρεάδου.)

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΔΕΙΠΝΟΝ ΚΛΕΠΤΩΝ. Ἱδρυτὴς καὶ ἀρχηγέτης τοῦ μεγάλου ἐν ᾧ συνεδριάζει ἡ ὁμὰς τῶν κλεπτῶν τοῦ Λονδίνου εἶναι ὁ Νὲδ Βρίγκτ, παλαιὸς κλέπτης καὶ πυγμάχος, πρὸ πολλῶν χρόνων ἐγκαταλείψας τὰ ἔντιμα ταῦτα ἐπαγγέλματα. Τὴν σήμερον ὁ Νὲδ Βρίγκτ, κάτοχος ὢν μικρᾶς τινος περιουσίας, προσπαθεῖ νὰ δαπανᾷ αὐτὴν εἰς ἔργα ἠθικῆς τε καὶ φιλανθρωπίας. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐγένετο ἱδρυτὴς ἐν Λονδίνῳ ἑβδομαδιαίου δείπνου, ἐν ᾧ οἱ ἀδυστυχεῖς κλέπται εἰσὶ βέβαιοι ὅτι θέλουσιν εὑρεῖ μετρίαν μὲν διατροφὴν, ἀλλ' ὅμως καθαρὰν καὶ ἄφθονον. Τὸ δεῖπνον τοῦτο χρησιμεύει ὡς τις πρόφασις, ἵνα οἱ πεπλανημένοι οὗτοι ἀκούσωσιν ὑγιεῖς λόγους καὶ ἐκτραπῶσιν οὕτω τῆς σκολιᾶς ὁδοῦ.

Οἱ ὅροι, ὑφ' οὓς γίνονται δεκτοὶ ἐν τῷ δείπνῳ αὐτῷ, εἰσὶ λίαν περιωρισμένοι. Δὲν ἀρκεῖ νὰ προσεποιήθη τις ὅτι ἔκλεψε, πρέπει πράγματι νὰ ἔκλεψεν, ἔστω καὶ ἅπαξ μόνον. Διὰ τοῦτο πᾶς ὅστις παρουσιασθῇ ὑποβάλλεται εἰς ἐξέτασιν, ἥτις θέλει πάραυτα ἐξακριβώσει, ἐὰν ὁ παρουσιασθεὶς ᾖναι ἄξιος νὰ εἰσέλθῃ, *dignus intrare*.

Τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἐξετάζει, τοσοῦτον καλῶς γινώσκει τὰ ἤθη ἁπασῶν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ φυλακῶν, ὥστε ἀρκεῖ ν' ἀποτείνῃ εἰς τὸν ἐξεταζόμενον δύο ἢ τρεῖς μόνον ἐρωτήσεις, ὡς π. χ. «Εἰς ποίαν φυλακὴν ἐφυλακίσθης;—Διὰ ποίαν αἰτίαν;—Πῶς ἔζης ἐν αὐτῇ;» ἵνα πάραυτα ἀναγνωρίσῃ τὸν ἀληθῆ κλέπτην ἀπὸ τοῦ αὐθάδους, ὅστις ἤθελε σφετερισθῇ τὸν τίτλον αὐτόν.

Τὸ δεῖπνον προσφέρει ὁ Νὲδ Βρίγκτ ἀλληλοδιαδόχως εἰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων τὰ πρόσωπα. Ἡμεῖς θέλομεν περιορισθῇ νὰ περιγράψωμεν δεῖπνον ἀνδρῶν, εἰς ὃ εὐτυχήσαμεν νὰ παρευρεθῶμεν.

«Ὁπόταν οἱ προσκεκλημένοι ἐπείσθημεν ὅτι πρέπει νὰ καθήσωμεν, παρετέθη ἄφθονος ζωμὸς ἐν μέσῳ ἐνθουσιαστικῶν κραυγῶν τῆς ὁμηγύρεως. Ἕκαστος ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ, καὶ κατόπιν περιεφέρθησαν πέριξ τῆς αἰθούσης πινάκια πλήρη ἄρτου. Τότε ἐπῆλθεν ἄκρα γαλήνη καὶ σιωπὴ, ὀφειλομένη εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς καταπόσεως. Ἀξιοθαύμαστον ἦτο τῷ ὄντι τὸ νὰ βλέπῃ τις φαιδρυνόμενον τὸ πρόσωπον ἁπάντων τῶν πεινηλέων τούτων κλεπτῶν.

Τοῦ δείπνου περατωθέντος καὶ τῶν κοχλιαρίων ἀφαιρεθέντων, ὁ κ. Νὲδ Βρίγκτ παρῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆμα, ἵνα προσενέγκῃ, δίκην ἐπιδορπίου, εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ προστατευομένους μικράν τινα διδαχήν. Ἤρξατο λοιπὸν λέγων εἰς αὐτοὺς ὅτι ἀστυνομικά τινα ὄργανα παρεισελθόντα ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει εἶχον συλλάβει δύο τῶν παρευρισκομένων, ὅτι τοῦτο ἐλύπησεν αὐτὸν σφόδρα, ἀλλ' ὅτι κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα ἀπελευθερώσῃ αὐτοὺς, καὶ ὅτι ἀείποτε ἤθελε πράξει οὕτως. Τὸ προοίμιον αὐτὸ μεγάλως ἐπέτυχε καὶ ἤγειρε κραυγὰς ἐπιδοκιμασίας.

Ἀφοῦ δὲ ὁ ῥήτωρ ἐκέρδησεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν καρδίαν τοῦ ἀκροατηρίου, διηγήθη εἰς αὐτοὺς πῶς ἔσωσε νεάνιδά τινα ἥτις ἐπνίγετο, καὶ τὰς προσωπικάς του ἐντυπώσεις κατὰ τὴν θανάτωσιν ἑνὸς τῶν κλεπτῶν καλουμένου Μάκεῦ. ὃν ἅπαντες ἐγνώριζον. Ἡ βραχεῖα αὕτη διήγησις ἐνέπλησε τὴν ὁμήγυριν μικρᾶς τινος μελαγχολίας.

Τελευτῶν τὸν λόγον του ὁ κ. Νὲδ Βρίγκτ ἐδήλωσεν, ὅτι ἐάν τις τῶν παρευρισκομένων ἐπεθύμει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, ἤρκει νὰ παρουσιασθῇ τὴν ἐπαύριον πρωΐαν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ὅτι ἤθελε προσπαθήσει πάσῃ δυνάμει νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

Μετὰ τοῦτο ἡ συνεδρίασις διελύθη καὶ ἡ ἔξοδος ἐγένετο ἐν πάσῃ εὐταξίᾳ, ἐν μέσῳ ἀστυνομικῶν κλητήρων φρουρούντων τὴν θύραν. Τινὲς τῶν ἀκροατῶν παρίσταντο λίαν συγκεκινημένοι ἐκ τῶν λόγων, οὓς ἤκουσαν. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐλάλει ὁ ξενίζων αὐτοὺς, οἱ πλεῖστοι τῶν κυρίων αὐτῶν εἶχον ἀναπληρώσει αὐτοὶ οὗτοι τὴν ἀστυνομίαν καὶ εἶχον τιμωρήσει τοὺς φλυάρους καὶ τοὺς ταραχοποιούς. Κλέπτης δέ τις, ῥίψας τεμάχιον ἄρτου ἐν τῇ αἰθούσῃ, παραδειγματικῶς ἐπεπλήχθη ὑπὸ τῶν συντρόφων του.»

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ ΔΙΚ.